

Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΡΟΛΩΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

**ΜΕΤΕΧΟΥΣΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΙΣΚΕΔΑΚΗ**

**ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:
Κα Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ**

ΠΑΤΡΑ 2004

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΦΙΛΙΩ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ
ΕΠΟΠΤΡΙΑ ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1.

2.

3.

ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ

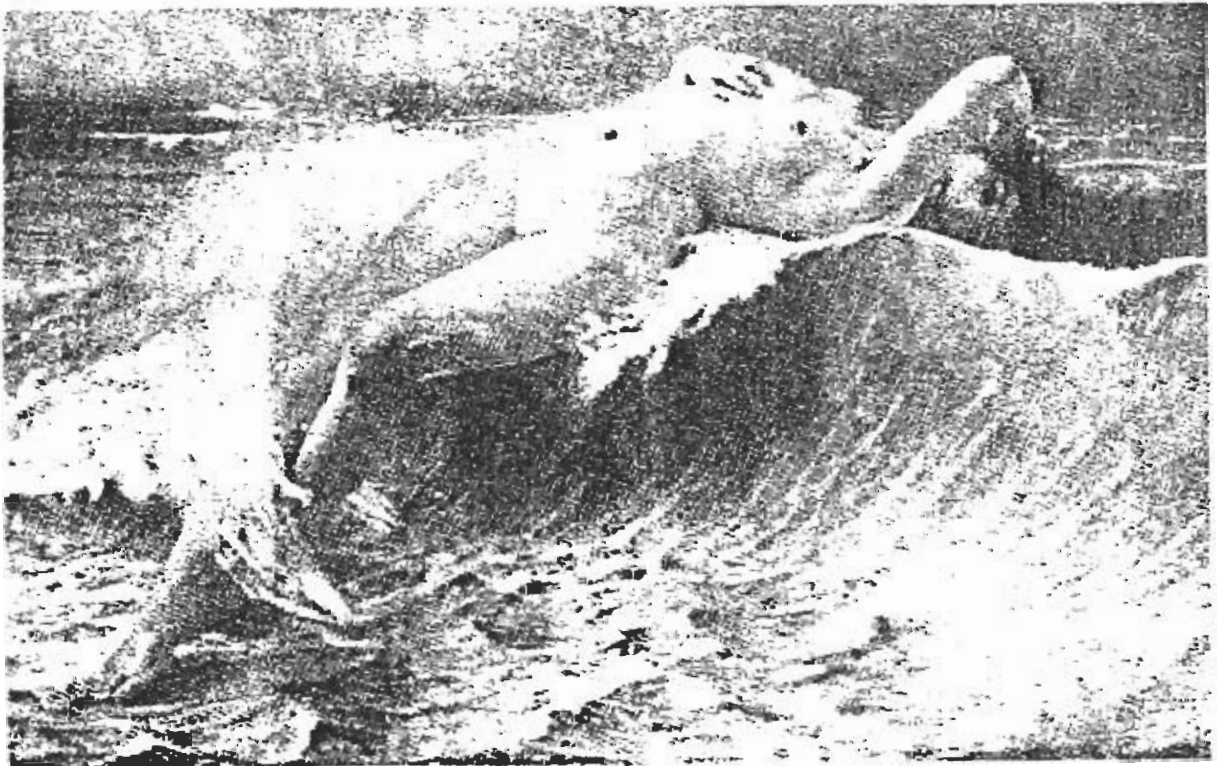
ΕΙΝΑΙ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ Η ΟΝΟΜΑ-
ΣΙΑ ΤΟΥΣ «ΑΔΥΝΑΤΟ ΦΥΛΟ». ΕΙΝΑΙ Η ΑΔΙΚΙΑ ΤΟΥ
ΑΝΤΡΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ. ΑΝ ΛΕΓΕΤΑΙ ΔΥ-
ΝΑΜΗ Η ΒΙΑ, ΤΟΤΕ ΣΙΓΟΥΡΑ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΙΝΑΙ
ΠΟΛΥ ΑΝΩΤΕΡΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ.

ΑΝ, ΠΑΛΙ, Η ΜΗ ΒΙΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΤΗΤΑΣ, ΤΟΤΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΙΣ ΓΥ-
ΝΑΙΚΕΣ.

ΠΟΙΟΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΚΑΛΕΣΤΗ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ
ΤΩΝ ΑΝΤΡΩΝ ΠΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΥ-
ΝΑΙΚΕΣ;

Γ Κ Α Ν Τ Ι

(«Όλοι οί άνθρωποι είναι αδέρφια»)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ i
- ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ii
- ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ iii

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ
- ΤΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ
- ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΡΟΛΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΩΣ ΣΥΖΥΓΟΣ
- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΩΣ ΜΗΤΕΡΑ
- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΜΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
- Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ
ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ
- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

- **ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΣ**
- **ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΚΛΙΣΕ ΤΩΝ ΡΟΛΩΝ**
- **ΤΙ ΘΕΛΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ευχαριστώ την καθηγήτριά μου, Κα Οικονόμου (Κοινωνική Λειτουργό), για τη σημαντική βοήθεια και καθοδήγηση που μου προσέφερε για την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο κυριότερος παράγοντας που με ώθησε στη μελέτη του θέματος "Η πολυπλοκότητα των ρόλων της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία", ήταν η εξέταση και η απόκτηση μιας αντικειμενικής γνώσης για τους ρόλους που πρέπει να φέρει εις πέρας μια γυναίκα στη σημερινή κοινωνία. Να δούμε ποια εμπόδια συναντά για την πλήρη και ίση με τους άντρες μεταχείριση, τόσο στην προσωπική της όσο και στην επαγγελματική της ζωή.

Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας περιέχει συνοπτικά μια ιστορική αναδρομή της πορείας και της εξέλιξης της γυναίκας μέσα στο χρόνο και τα στερεότυπα χαρακτηριστικά προσωπικότητας των δύο φύλων.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει αναλυτικά και με διάφορες επεξηγήσεις όλους τους ρόλους που έχει η γυναίκα στη σύγχρονη κοινωνία. Το ρόλο της στην οικογένεια, ως σύζυγος, ως μητέρα, στον εργασιακό τομέα, το ρόλο της μη εργαζόμενης γυναίκας και το ρόλο της στην πολιτική.

Το τρίτο κεφάλαιο, περιέχει όλους τους συλλόγους των γυναικών, την συμβολή και τους στόχους τους.

Τελειώνοντας, η εργασία ολοκληρώνεται με έναν επίλογο και δύο παραρτήματα, που περιέχουν την σχετική νομοθεσία γύρω από τα δικαιώματα των γυναικών και κάποιες φωτογραφίες που απεικονίζουν διάφορες γυναίκες και γεγονότα που συντέλεσαν στην εξέλιξη του ρόλου της γυναίκας.

Η ανάλυση της μελέτης στηρίχτηκε σε βιβλιογραφικό υλικό.

ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Βασικός σκοπός της μελέτης αυτής ήταν η προσπάθεια να μελετηθούν ορισμένοι παράγοντες που κατά κύρια ομολογία καθορίζουν το ρόλο της γυναίκας στη σημερινή κοινωνία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δεν είναι δυνατό να γίνει μια οποιαδήποτε ανάπτυξη του γυναικείου ρόλου μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία, αν προηγουμένως δεν έχει αναπτυχθεί η παρουσία του θηλυκού στοιχείου μέσα σε ολόκληρη τη φύση. Γιατί είναι γενικά παραδεκτό ότι δεν υπάρχει κανένα φυσικό αντικείμενο, που να μην εκδηλώνεται με δύο μορφές, την αρσενική και την θηλυκιά. Αυτές οι μορφές πιθανόν να μην είναι τόσο εμφανές όπως στο ζωικό και ανθρώπινο βασίλειο, αλλά δεν παύουν παρ'όλα αυτά να υπάρχουν παντού, έστω και σε μια υποτυπώδη και συχνά καλυμμένη κατάσταση.

Δεν είναι επίσης δυνατό να γίνει μια οποιαδήποτε παρουσίαση της γυναίκας, των προβλημάτων και εργασιών της, αν παράλληλα δεν γίνεται μια σύνδεση με τον άντρα και τα ανάλογα θέματα που τον αφορούν. Γιατί η γυναίκα είναι μόνο το μισό του ανθρώπινου γένους και το συμπλήρωμα της, είναι ο άντρας. Έτσι άντρας και γυναίκα είναι στενά συνυφασμένοι και αποτελούν, σαν φυσικά όντα, το ολοκληρωμένο αντρόγυνο.

Η θέση της γυναίκας μέσα στην κοινωνία είναι πάντα μια προέκταση της θέσης της προς τον άντρα, της σχέσης της με αυτόν. Τέλος, η θέση και ο ρόλος της γυναίκας στην κοινωνία παραμένει ένα οξύτατο κοινωνικό πρόβλημα.

Οι συνθήκες της ζωής μεταβάλλονται, τα δύο φύλα αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους σε νέα κοινωνικά πλαίσια και αναποφεύκτως προκύπτει η ανάγκη προσαρμογής του ρόλου, που

θα παίξει τόσο ο άνδρας, όσο και η γυναίκα μέσα σε αυτήν την νέα κοινωνική πραγματικότητα.

Πολλοί υποστηρίζουν, ότι είναι ορθό και δίκαιο ο άνδρας και η γυναίκα να έχουν ίδια δικαιώματα. Άλλοι, όμως, και σήμερα ακόμη όπως και πριν, βλέπουν με πολύ μεγάλη ανησυχία αυτή την απελευθέρωση της γυναίκας και ο διάλογος μεταξύ ανδρών και γυναικών συνεχίζεται.

Παρ'όλα αυτά, οι σημερινές κοινωνίες, από απόψεως εικόνας και εκδηλώσεων κυριαρχούνται από γυναίκες. Το λεγόμενο ασθενές φύλο προωθεί τις θέσεις του, ισχυροποιείται, αποκτά περισσότερα δικαιώματα και προβάλλει συνέχεια νέες διεκδικήσεις.

Στις παλαιότερες ταξικές κοινωνίες, που δεν γνώρισαν τη βιομηχανική ανάπτυξη, ο ρόλος των δύο φύλων ήταν πιο καθορισμένος. Ο άνδρας είχε την υπεροχή και κυριαρχούσε πλήρως στη ζωή της γυναίκας. Η κυριαρχία αυτή δημιούργησε το μύθο του ισχυρού φύλου. Ο αντίκτυπος ήταν μεγάλος. Από ψυχολογικής πλευράς, οι σχέσεις των δύο φύλων, διαμορφώθηκαν με ένα βασικό χαρακτηριστικό: την κυριαρχία των ανδρών πάνω στις γυναίκες.

Σήμερα όμως, τα πράγματα έχουν αλλάξει και ο μύθος κατέρρευσε. Διακηρύχτηκε η ισότητα των δύο φύλων, ή μάλλον την επέβαλλε η αντικειμενική πραγματικότητα. Μια επαναστατική μεταβολή ήρθε στις σχέσεις, ανάμεσα στον άνδρα και στην γυναίκα. Αντιλήψεις και παραδόσεις που ισχύουν για αιώνες, εγκαταλείφθηκαν. Στις κοινωνικές σχέσεις έχει σημειωθεί πολύ μεγάλη πρόοδος, χωρίς φυσικά να έχουν εξαφανιστεί οι φυσιολογικές και ψυχολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων. Οι γυναίκες άρχισαν να παίζουν τον ίδιο ρόλο με τον άνδρα στην οικογένεια,

στους διάφορους τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας, ακόμη και στο δημόσιο βίο. Οι γυναίκες έχουν δικαίωμα ψήφου, έχουν αποκτήσει γνώμη για όλα τα ζητήματα και έχουν αναπτύξει πρωτοβουλία. Πλέον τίποτα δεν προκαλεί εντύπωση και κατάπληξη.

Το συμπέρασμα είναι ότι σήμερα η γυναίκα έχει πιο ενεργό ρόλο και η γυναικεία φύση της έχει ξεκαθαριστεί – πιο συγκεκριμένα και ορθά.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

1. ΓΥΝΑΙΚΑ

Σύμφωνα με την αριθμ.3 διεθνή σύμβαση της Ουάσινγκτον, του 1919 , που κυρώθηκε στη χώρα μας με τον νόμο του 2274 του 1920, ο όρος "γυναίκα" υποδηλώνει κάθε πρόσωπο θηλυκού γένους, οποιασδήποτε ηλικίας ή εθνικότητας, έγγαμο ή όχι. Το ίδιο επαναλαμβάνεται και σε άλλες νεότερες διεθνείς συμβάσεις.

2. ΜΗΤΕΡΑ

« Η γυναίκα σε σχέση προς τα παιδιά της» (Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους-Larousse-Britannica, Εκδοτικός Οργανισμός, Πάπυρος Γραφικάί Α.Ε, Αθήνα 1981, Τόμος 42 σελ 114). Η γυναίκα η οποία έχει αποκτήσει παιδιά, η μάνα, η μαμά.

3. ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ

Ο όρος μητρότητα υποδηλώνει «το ισχυρό σε ένταση ένστικτο, πλούσιο σε ποιότητα συναίσθημα της γυναίκας-μητέρας, που γεννά και φροντίζει με στοργή, σταθερότητα, ετοιμότητα και επάρκεια για την άμεση κάλυψη των βιοκινητικών νοητικών, συναισθηματικών και κοινωνικών αναγκών του παιδιού από τη στιγμή της γέννησης του» (Παιδαγωγική ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια -Λεξικό, Εκδοτικός Οργανισμός «Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1981, Τόμος 6).

4. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

«Κοινωνικός θεσμός εξαιρετικής σημασίας, που αναπτύχθηκε ιστορικά σε όλο σχεδόν τον κόσμο ως μονογαμικός δεσμός του άνδρα και της γυναίκας για την ικανοποίηση φυσικών αναγκών, την απόκτηση παιδιών και τη θεμελίωση μιας οικιακής κοινότητας». (Εγκυκλοπαίδεια Δομή, Εκδοτικός Οργανισμός «Δομή», Αθήνα 1972, Τόμος 12, σελ 60).

5. ΜΗΤΡΙΑΡΧΙΑ

Κοινωνική οργάνωση στην οποία την πρωτεύουσα θέση κατέχει η γυναίκα κι όχι ο άνδρας, τα δε παιδιά διαδέχονται ως προς το όνομα, τη φυλετική συγγένεια, την περιουσία και τα δικαιώματα, την μητέρα ή όχι τον πατέρα. Υποστηρίχτηκε ότι από το στάδιο αυτό πέρασαν όλες οι κοινωνικές κατά τη πρώτη περίοδο της εξέλιξής τους. Η μητριαρχία είναι η αρχαιότερη οργάνωση της κοινωνίας.

6. ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΑ

Το κοινωνικό σύστημα στο οποίο αρχηγός της οικογένειας και φορέας κάθε εξουσίας και ισχύος σε αυτήν είναι ο πατέρας (PATER FAMILIAS). Γενικά στο πατριαρχικό σύστημα ο άνδρας είναι ο ρυθμιστής της οικονομικής, της πολιτικής και της κοινωνικής ζωής.

7. ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Είναι ένα κίνημα που αποβλέπει στην χειραφέτηση, απελευθέρωση των γυναικών στην “Ίση μεταχείριση” ανδρών και γυναικών τόσο στην οικογενειακή τους ζωή όσο και στην επαγγελματική τους. Το κίνημα αυτό επιδιώκει να καταργήσει την παραδοσιακή εικόνα της γυναίκας, της γυναίκας που εμφανίζεται σαν αντικείμενο, χωρίς δική της οντότητα, της γυναίκας που εμφανίζεται σαν είδωλο ομορφιάς ή σεξ.

8. ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ.

Προβάλλει διαμαρτυρίες για την γυναικεία καταπίεση: οικονομική, νομική, κοινωνική. Ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασία και γενικά ισότητα δικαιωμάτων. Βασικά, οι γυναίκες αγωνίζονται ενάντια σε κάθε είδος καταπίεσης και στέρηση της ατομικής τους ελευθερίας.

9. ΕΡΓΑΣΙΑ

Η εργασία είναι ανθρώπινη και κοινωνική λειτουργία που έφερε το ανθρώπινο είδος από τον πρωτογονισμό στον πολιτισμό. Πρωταρχικά, η εργασία θεωρείτο ως δημιουργία. Σύμφωνα με το άρθρο 22 του Ελληνικού Συντάγματος: “Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και τελεί υπό την προστασία του κράτους, μεριμνώντας δια την δημιουργία συνθηκών απασχολήσεως πάντων των πολιτών και δια την ηθική και υλικήν εξύψωσιν του εργαζομένου αγροτικού και αστικού πληθυσμού.

10. ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

“Το Σύνταγμα του 1975 στο άρθρο 4 και 2 ορίζει “Έλληνες και Ελληνίδες” έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις”. (Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, Εταιρία Ελληνικών Εκδόσεων Α.Ε, Αθήνα 1983, Τόμος 23, σελ 141).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η θέση της Γυναίκας στο Παρελθόν

“ Όλη ετούτη η σύγχρονη γυναικεία κίνηση, είναι και αυτή ένα από τα συμπτώματα της πανανθρώπινης ταραχής που μάχεται να καταστρέψει έναν κόσμο και να δημιουργήσει έναν άλλο”.

N. Καζαντζάκης

Από την αρχή της πολιτισμένης εποχής βρίσκουμε τον άνδρα και τη γυναίκα αντιμέτωπους. Δε βλέπουμε δηλαδή δύο βιολογικά είδη, που είναι φτιαγμένα από τη φύση να λειτουργούν μαζί ισότιμα για να αναπαράγονται και να παράγουν ότι θα ικανοποιεί τις ανάγκες τους και ότι θα ομορφαίνει τη ζωή τους. Συναντούμε μια άλλη σχέση ανάμεσά τους, που θέλει τον άνδρα κυρίαρχο και τη γυναίκα υποταγμένη, άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο.

Πάντως σε όλες τις εποχές και με οποιεσδήποτε συνθήκες κι αν ζούσε η γυναίκα δεν έπαψε να εκτελεί την αποστολή της και να προσφέρει κατά το δυνατό πολλά στην ανθρωπότητα. Η γυναικεία προσφορά υπήρξε τόσο μεγάλη ώστε να αλλάζει το χρώμα κάθε εποχής και να δημιουργούνται νέες καταστάσεις.

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η προϊστορική εποχή ή εποχή των σπηλαίων, σύμφωνα με τις υπάρχουσες ιστορικές απόψεις, είναι η περίοδος που καλύπτει πολλά χρόνια, αρχίζοντας από το 25000 π.Χ.

Κατά τη προϊστορική εποχή, η θέση της γυναίκας όχι μόνο δεν ήταν υποβαθμισμένη αλλά παρουσιάζεται ιδιαίτερα ενισχυμένη.

Η γυναίκα γρήγορα εξελίχτηκε σε μια ντεφάκτο «ιδιοκτήτρια» της σπηλιάς, έστω κι αν η ατομική ιδιοκτησία δεν είχε ακόμη επινοηθεί. Η σπηλιά, με κύριο στυλοβάτη τη γυναίκα, πρόσφερε την πρώτη αίσθηση της ασφαλείας σε ένα ζωικό είδος που μέχρι τότε βρισκόταν στο έλεος των φυσικών στοιχείων και των ισχυρότερων ζώων.

Μαζί με τη φωτιά, που ξανάνοιξε τα σκοτάδια της νύχτας και θέρμανε τα ξεπαγιασμένα κορμιά, ήρθε και το μαγείρεμα των σκοτωμένων ζώων, μια αρχέγονη «κουζίνα» των σπηλαίων, που με τον καιρό έμελλε να γίνει ένα από τα γυναικεία όπλα για την άσκηση συζυγικής έλξης στον αρσενικό σύντροφο διαμέσου της γαστρονομίας.

Οι άντρες τον περισσότερο καιρό τριγυρνούσαν έξω, κυνηγώντας την τροφή τους κι επιστρέφοντας στην σπηλιά μόνο για όσο διαρκούσε η κατανάλωση της, οι γυναίκες γρήγορα αναβαθμίστηκαν στη θέση ενός αδιαμφισβήτητου σταθερού πόλου, που γύρω του ήταν δυνατό να στηθεί ακόμη και μια «οικογένεια»!

Μεγάλη λέξη, που αν ακόμη δεν έχει ακουστεί, το πλήρωμα του χρόνου αναπότρεπτα θα τη φέρει στο κοινωνικό προσκήνιο. (Θόδωρου Καρζή, 1997, σελ 28-29).

ΟΜΗΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στον κόσμο του Ομήρου η θέση της γυναίκας είναι προνομιακή σε σχέση με τις νεότερες εποχές, ακόμα και τη σημερινή. Όχι μόνο κυριαρχεί στο σπίτι της που πολλές φορές ασκεί το προνόμιο να επιτρέπει ή να αρνείται και τη φιλοξενία κόσμου σε αυτό, αλλά είναι η περισσότερο τιμημένη από το σύζυγο και τα παιδιά της. Είναι η σύντροφος του. Ακόμα, όλοι σέβονται τη γνώση της και το δείχνουν. Όμως δεν συμμετέχει στα κοινά.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στις αρχές της ιστορικής εποχής στην Ελλάδα όσο και στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου υπάρχει μια μεταβολή ως προς την θέση της γυναίκας. Η μονογαμία ήταν το χαρακτηριστικό της ελληνικής φυλής, οι σχέσεις των δύο φύλων, και ιδιαίτερα μέσα στην οικογένεια ήταν πολύ καλές και χωρίς τάσεις κυριαρχίας. Όμως ύστερα από τις επιδρομές των Ινδοευρωπαίων και των βαρβάρων (Αιγύπτιοι, Σήμιτες κ.λ.π.), οι οποίοι ήταν καλύτερα ενημερωμένοι για το ρόλο του άνδρα στην τεκνογονία και της γυναίκας, όλα αλλάζουν. Η γυναικεία χάνει το γόητρο της, και υποτάσσεται στον άνδρα.

Η Μητριαρχία αντικαταστάθηκε από την Πατριαρχία. Έτσι επέρχεται η οικονομική κυριαρχία του άνδρα στη γυναίκα, καταργείται η ισότητα των φύλων και καθιερώνονται σχέσεις εκμετάλλευσης.

Αρχίζει ένας σιωπηλός αγώνας ανάμεσα στα δύο φύλα και ένας ακήρυχτος πόλεμος επικράτησης και κυριαρχίας μέσα στην οικογένεια. Η κοινωνία αρχίζει να στηρίζεται στον «οίκο» που διοικείται από τον «Pater Familias». Ο άνδρας είναι ο αρχηγός της

οικογένειας και της κοινωνίας, ενώ οι γυναίκες είναι σκλάβες, άμισθες υπηρέτριες χωρίς δικαιώματα.

ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Κατά την "κλασσική εποχή" όχι μόνο δεν επικρατούν ευνοϊκές συνθήκες για την γυναίκα, αλλά την περιφρονούν, εκτός από την Σπάρτη, την Κρήτη και την Λέσβο. Περιορισμένη από το νόμο, ταπεινωμένη, εγκλωβίζεται κυρίως σε οικιακά έργα και στη λατρεία των θεών, φυλακισμένη στο γυναικωνίτη. Όσον αφορά την ιδιοκτησία, ο αττικός νόμος απαγόρευε στο μέτοικο και τη γυναίκα να κάνουν συμφωνία μεγαλύτερη του ενός μεδίμνου.

Αντίθετα, κατά την κλασσική εποχή, στις πόλεις – κράτη με στρατιωτικό πολίτευμα, το οποίο απασχολούσε τους άνδρες και τους απομάκρυνε από τον «οίκο», οι γυναίκες είχαν σπάσει τις πόρτες του γυναικωνίτη, καθώς και τις απαγορεύσεις του Λυκούργου, και είχαν αποκτήσει πολλές ελευθερίες. Από αυτές εξαρτάται η διακυβέρνηση της πόλης, η ειρήνη και ο πόλεμος. Οι γυναίκες της Σπάρτης για παράδειγμα, έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες. Η Σπαρτιάτισσα μητέρα θεωρείται χρήσιμη όσο και ο άνδρας στην οικογένεια και την κοινωνία, που την τιμά ίδια με τον άνδρα και η επίδρασή της σε αυτές είναι πολύ σημαντική. Στο τέλος της Σπαρτιάτικης Μοναρχίας οι άνδρες είχαν λιγοστέψει από τους πολέμους και για αυτό οι Σπαρτιάτισσες ασχολούνταν εκτός από τους αγρούς και με την διακυβέρνηση του κράτους.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

Κατά τη Ρωμαϊκή εποχή η γυναίκα δεν έχει κανένα ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα. Είναι κάτω από την εξουσία του συζύγου ή πατέρα. Το Ρωμαϊκό δίκαιο την αποκαλεί «res» (πράγμα).

Η θέση της γυναίκας στην Αρχαία Ρώμη είναι λίγο – πολύ παρόμοια με αυτή στην Αρχαία Ελλάδα. Έχει δοθεί στη γυναίκα κάποια εξουσία που ασκεί μέσα στο σπίτι όπου είναι η θέση της. Όμως δεν παύει ο άνδρας να κρατά την απόλυτη κυριαρχία του (πρόικα, προσωπική εργασία και παιδιά).

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ο Χριστιανισμός, στο χρόνο και το γεωγραφικό χώρο όπου γεννήθηκε, αποτελούσε για το γυναικείο φύλο μια κοινωνικό και ηθική πρόοδο. Καθαγίασε τον κατεξυτελισμένο θεσμό του γάμου, κατάργησε την πορνεία, υποκατέστησε την καθιερωμένη ρωμαϊκή λαγνεία με τη θεωρία της χριστιανικής αγνείας και τέλος, απαγόρευσε την έκτρωση και την παιδοκτονία. Γεγονός είναι ότι, σε μία κοινωνία εκφυλισμένη και παρακμασμένη, σαν τη ρωμαϊκή της Αυτοκρατορίας και του πρώιμου Μεσαίωνα, με τη διδασκαλία του Χριστού οι γυναίκες ανακάλυψαν έναν ζωής που, μαζί με όλα τα κακά του, τους πρόσφερε μεγαλύτερη ασφάλεια και περισσότερη αξιοπρέπεια.

Οι Χριστιανικές βασικές αρχές για τον άνθρωπο και την κοινωνία αναφέρουν ότι όλοι οι άνθρωποι είναι παιδιά του ίδιου Δημιουργού και μεταξύ τους ίσα. Δεν υπάρχουν διακρίσεις. Ο τόπος καταγωγής, το χρήμα, η διαφορά φύλου, η κοινωνική θέση, δεν

αποτελούν στοιχεία για κοινωνικές διαφορές (Θ. Καρζή, 1989, Σελ:33-34).

BYZANTIO

Κατά τους Βυζαντινούς χρόνους παρατηρούμε μίαν άνοδο της γυναίκας. Πολλές είναι οι σημαίνουσες γυναικείες μορφές: από την Υπάτια τη Φιλόσοφο, την Άννα την Κομνηνή μέχρι τις Αυγούστες Ελένη, Θεοδώρα και Ευδοκία η Αθηναίδα, την κόρη του Αθηναίου φιλόσοφου Λεοντίου κ.α. Για πρώτη φορά μετά από αιώνες, η γυναίκα βγαίνει από το σπίτι της και μετέχει στη δημόσια ζωή. Ωστόσο υπάρχει μια διαφοροποίηση, όσον αφορά τη θέση της γυναίκας στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα και στα κατώτερα.

Η γυναίκα της ανώτερης τάξης μορφώνεται, συμμετέχει στην πολιτική και οικονομική ζωή, κατέχει σημαντικές θέσεις, παίρνει πανεπιστημιακή μόρφωση, έχει δικαίωμα να αναπτύσσει πολιτικές δραστηριότητες και να κατέχει πολιτικό ή δημόσιο δικαίωμα – αξίωμα.

Αντίθετα η γυναίκα της κατώτερης τάξης απέχει απ'όλα αυτά εφόσον δεν λαμβάνει τη κατάλληλη μόρφωση. Σημαντικός είναι ο αριθμός των γυναικών που ασχολούνται με την υφαντουργία, το εμπόριο και τη βιοτεχνία, ο οποίος ξεπερνά ακόμα και τον αριθμό των ανδρών. (Νικολάου, 1994, Σελ: 76-77).

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η Ελληνίδα έχει την ίδια θέση που είχε και στις προηγούμενες περιόδους. Η γυναίκα ως σύζυγος και μητέρα, μένει στο σπίτι (νοικοκυρά). Ωστόσο βρίσκουμε

τη γυναίκα και έξω από το σπίτι, να βοηθά σε γεωργικές δουλειές, αλλά και σε πιο βαριές, ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο, και σε ποιμενικές ασχολίες στις ορεινές περιοχές.

Στις δύσκολες περιπτώσεις στάθηκε ικανή για όλα. Αγωνίστηκε το ίδιο με τον άντρα και αναγνωρίστηκε η αξία της, η αποφασιστικότητά της και το θάρρος της.

Στα χρόνια της σκλαβιάς η γυναίκα βρήκε την ευκαιρία να αντισταθεί με πράξεις αυτοθυσίας στον ξένο κατακτητή.

Με την ίδρυση του Ελληνικού κράτους το 1832 η γυναίκα βρέθηκε πιο ώριμη και απελευθερωμένη αλλά διόλου ισότιμη με τον άντρα. Τυπικά καθλώθηκε κάτω από τους θεσμούς του Βυζαντινορωμαϊκού δικαίου, που μεταφυτεύτηκε, κατά βάση στο δίκαιο του νέου κράτους, και ουσιαστικά έμεινε πάντα η ίδια, γυναίκα στην υπηρεσία του νοικοκυριού, των παιδιών και του συζύγου. (Θ. Καρζή, 1990, Σελ : 102-103).

ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ

Κατά τον Μεσαίωνα η γυναίκα είναι ολοκληρωτικά υποταγμένη στον άντρα. Για τη διασφάλιση της, η μεσαιωνική ανδροκρατία έφτασε ακόμη και να επισημοποιήσει τον ξυλοδαρμό της συζύγου από το σύζυγο, μια πράξη που τη βλέπουμε να πηγαινοέρχεται αδιάκοπα σε ιστορίες, σε τραγούδια αλλά και σε διδαχτικά βιβλία της εποχής. Εκκλησία και αριστοκρατία, «από κοινού συμφέροντος ορμώμενα», δημιούργησαν ένα ηθικό και νομικό πλέγμα καθυπόταξης του γυναικείου φύλου στο αντρικό, με τη γυναίκα να μην έχει αυτεξουσία υπόσταση, αλλά να περιορίζεται στην παραγωγή

«γνήσιων απογόνων», με στόχο την ασφαλή και αδιαίρετη μεταβίβαση της έγγειας ιδιοκτησίας.

Στο φεουδαρχικό δίκαιο η γυναίκα είναι χειραφετημένη εφόσον είναι κορίτσι ή χήρα, αλλιώς ανήκει στην κυριαρχία του συζύγου. Η ανύπαντρη έχει ανεξαρτησία, όλα τα δικαιώματα που έχει ο άντρας, ο νόμος όμως δεν της δίνει οικονομική και νομική αναγνώριση.

(Θ. Καρζή, 1989, Σελ:100-101).

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Η Αναγέννηση εκδηλώθηκε τον 14^ο αιώνα και ανήγγειλε την «εκ νέου ανακάλυψη» του Αρχαίου Ελληνορωμαϊκού πολιτισμού. Έβαλε τέλος στο σκοταδισμό του μεσαίωνα αναζητώντας την ελευθερία και την αφύπνιση του πνεύματος.

Η αφύπνιση αυτή όμως έφερε την εργασία στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των ανθρώπων. Οι άντρες παίρνουν στα χέρια τους (ή καταλαμβάνουν) κάθε εξουσία στη γη και στο σπίτι. Εμποδίζουν τη γυναίκα να πάρει μέρος στην παραγωγή. Τη χρησιμοποιούν ως βοηθό, ενώ οι γυναίκες είχαν από καιρό αναπτύξει μια πολύπλευρη δράση σε πολλούς τομείς (όπως π.χ. στην «ιατρική»).

Το 18^ο και 19^ο αιώνα οι άνδρες φτιάχνουν κανονισμούς που απαγορεύουν την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος, επιβάλλοντας πρόστιμο ή την ποινή φυλάκισης σε γυναίκες που δεν έχουν φοιτήσει σε ειδικά σχολεία, ενώ αυτά δεν τις δέχονται.

Την εποχή της Αναγέννησης που ονομάζουν «εποχή του ατομικισμού», ξεπροβάλλουν εξέχουσες γυναικείες προσωπικότητες του πνεύματος, των γραμμάτων και των τεχνών.

ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η Γαλλική Επανάσταση (1789) αποτελεί ορόσημο στην παγκόσμια ιστορία, γιατί κατόρθωσε να κάνει πράξη τον ευρωπαϊκό ουμανισμό που διακήρυξε η Αναγέννηση και επηρέασε ιστορικά την ανθρωπότητα. Διακήρυξε τις αρχές της ελευθερίας, που αναφερόταν στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ισότητα όλων των πολιτών, στη συμμετοχή του στις δημόσιες υπηρεσίες, στην υπακοή τους, στο νόμο που είναι έκφραση της γενικής θέλησης, στο σεβασμό της ιδιοκτησίας, στην ελευθερία του τύπου και της σκέψης, στην ανεξιθρησκία και στην ίση διανομή των θεσμών που από πολλά χρόνια έχουν ριζώσει στις συνειδήσεις των ανθρώπων.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Στην Βιομηχανική Επανάσταση η επαγγελματική θέση της γυναίκας αρχίζει να αλλάζει. Η γυναίκα γίνεται εργάτρια στα εργοστάσια. Το 1890 γίνεται δεκτή η πρώτη φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο και κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες δασκάλες.

Η Βιομηχανική Επανάσταση φέρνει σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές. Ο άνδρας αναλαμβάνει τη συντήρηση της οικογένειας ενώ η γυναίκα είναι εργάτρια και νοικοκυρά μέσα στην οικογένεια. Ο άνδρας σιγά – σιγά απομακρύνεται από τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών και περιορίζεται στο ρόλο του απλού θεατή μέσα στην οικογένεια. Αντίθετα η γυναίκα επειδή δεν έχει ελεύθερο χρόνο έχασε κάθε συμμετοχή στα κοινωνικά θέματα και στις κοινωνικές εξελίξεις.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΕΝ ΕΤΕΙ 2004

Φτάνοντας στο 2000 οι γυναίκες έχουν ωριμάσει όσο ποτέ άλλοτε. Ξέρουν τι θέλουν, δεν βλέπουν πια τη ζωή πίσω από τη χαραμάδα της εξώπορτας, όπως πριν από πολλά χρόνια, είναι πλέον αποφασισμένες να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους.

Πιστεύουν στον εαυτό τους και τις δυνάμεις τους γι'αυτό απαιτούν αναγνώριση τόσο στην εργασία όσο και στην οικογένεια και στην κοινωνία γενικότερα.

Οι γυναίκες σήμερα βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση από άλλες εποχές, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι οι άνδρες τις αντιμετωπίζουν πάντα ως ισότιμες με αυτούς.

Κάνουν προσπάθειες ώστε να ενταχθούν στην ενεργό δράση, τόσο στην παραγωγική όσο και στην κοινωνική και πολιτική, με βάση την αρχή των «ίσων ευκαιριών».

Άλλωστε ο νόμος 1329 του 1983, «Εφαρμογή της Συνταγματικής αρχής της ισότητας ανδρών και γυναικών στο Αστικό Κώδικα», τοποθετεί τη γυναίκα νομικά πια σε καλύτερη θέση αναγνωρίζοντάς της δικαιώματα αλλά και καταργώντας παλαιότερες διατάξεις που ήταν ταπεινωτικές γι'αυτή.

Ενδεικτικά αναφέρονται κάποια άρθρα του κώδικα:

- Στο άρθρο 15 καταργείται η προίκα.
- Με το άρθρο 1388 δεν μεταβάλλεται το επώνυμο των συζύγων ως προς τις έννομες σχέσεις τους.

- Στο άρθρο 1389 καθιερώνεται η κοινή συμβολή για τις οικογενειακές ανάγκες. Οι σύζυγοι έχουν τη υποχρέωση να συνεισφέρουν και οι δύο ανάλογα με τις δυνάμεις τους.
- Το άρθρο 1505 αναφέρεται στο επώνυμο των τέκνων. Οι γονείς αποφασίζουν από κοινού για το επώνυμο που θα δώσουν στα παιδιά τους και υποβάλλουν σχετική δήλωση.

Όμως παρά τις παραπάνω νομικές αλλαγές δεν μπορεί να ειπωθεί ότι τα πράγματα έχουν αλλάξει απόλυτα. Δεν έχει αλλάξει ακόμα η νοοτροπία του Έλληνα και Ελληνίδας, όσον αφορά την προίκα, ακόμα και σήμερα οι περισσότεροι γονείς προσπαθούν να εξασφαλίσουν για την κόρη τους, ενώ σπάνια τα παιδιά παίρνουν το επώνυμο της μητέρας τους. (Κακλαμανάκη 1984).

ΤΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Τα στερεότυπα με βάση την κοινωνική ψυχολογία, είναι η τάση των ανθρώπων για γνωστική απλοποίηση ή πιο συγκεκριμένα για υπεραπλοποίηση που είναι ένα χαρακτηριστικό φαινόμενο της ανθρώπινης νόησης. Έτσι καταλήγουμε σε απόλυτα και ακραία συμπεράσματα και τα γενικεύουμε για διάφορες ομάδες ατόμων.

Υπάρχουν συγκεκριμένες στερεότυπες αντιλήψεις αναφορικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε φύλου αλλά και με τις ομοιότητες και τις διαφορές των δύο φύλων.

Από έρευνες που έχουν γίνει έχει διαπιστωθεί πως τα στερεότυπα που επικρατούν για τους άνδρες και τις γυναίκες είναι διαμετρικά αντίθετα.

Δηλαδή τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που αποδίδονται και θεωρούνται αποδεκτά για το ένα φύλο είναι εντελώς αντίθετα για το άλλο.

Ως αντρικά χαρακτηριστικά προσωπικότητας αναφέρονται και επικρατούν τα εξής στερεότυπα: επιθετικότητα, ανταγωνιστικότητα, ανεξαρτησία, ενεργητικότητα, δημιουργία, αποφασιστικότητα, τόλμη, γενναιότητα, ψυχραιμία, λογική, εξυπνάδα, εφευρητικότητα, δύναμη, αυτάρκεια, σκληρότητα, μη έκφραση συναισθημάτων, έμφυτη κλίση στις θετικές επιστήμες, αθλητικά ενδιαφέροντα, εκδήλωση θυμού, εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς.

Αντίθετα τα γυναικεία χαρακτηριστικά προσωπικότητας είναι τα εξής: παθητικότητα, υποχωρητικότητα, εξάρτηση, στοργικότητα, δειλία, ευγένεια, φιλαρέσκεια, ηρεμία, τρυφερότητα, πονηρία, φόβος,

συναισθηματισμός, γλυκύτητα, αυταπάρνηση, αυτοθυσία, ταυτόχρονα όμως οι γυναίκες σύμφωνα πάντα με τα στερεότυπα του φύλου τους είναι ύπουλες, κακές, ζηλιάρες, κλαίνε συχνά, είναι αξιοθρήνητες, ανίκανες για ορθολογισμό και ηθική κρίση, λιγότερο έξυπνες αν όχι κουτές, υποχθόνιες και όλα τα αρνητικά που μπορεί να σκεφτεί ο ανθρώπινος νους τα συγκεντρώνει το γυναικείο φύλο.

Αυτοί είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που έχουν αποδοθεί στο γυναικείο αλλά και το αντρικό φύλο εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Δεν είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς πόσο μεροληπτούν τα στερεότυπα υπέρ του αντρικού φύλου. Στο γυναικείο φύλο ό,τι καλό και αγνό αναφέρεται αφορά στη μητρική μορφή της γυναίκας που όπως έχει ήδη τονιστεί είχε μια διάσταση θεϊκή από την αρχαιότητα.

Μια άμεση συνέπεια των στερεότυπων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας που αποδίδονται στα δύο φύλα, κυρίως δε εις βάρος των γυναικών, αφορά στο διαχωρισμό των επαγγελμάτων και των θέσεων εργασίας με βάση το φύλο. Μπορεί βέβαια θεσμικά όλα σχεδόν τα επαγγέλματα να μπορούν να ασκηθούν και από τα δύο φύλα, ωστόσο ο διαχωρισμός σε τυπικά «γυναικεία» και τυπικά «αντρικά» εξακολουθεί να αποτελεί μια καθιερωμένη κοινωνική πρακτική σε όλο το δυτικό πολιτισμό. Αυτός ο διαχωρισμός, γίνεται με βάση τα στερεότυπα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στα δύο φύλα δηλαδή στους τρόπους συμπεριφοράς, της ικανότητας και τις επιδεξιότητες που απαιτούνται για την άσκηση κάποιου επαγγέλματος.

Επομένως, τα επαγγέλματα που θεωρούνται τυπικά «γυναικεία» προϋποθέτουν χαρακτηριστικά προσωπικότητας που

στερεότυπα αποδίδονται στις γυναίκες και που εμπεριέχονται στο ρόλο της συζύγου, της νοικοκυράς και μητέρας. Μερικά από τα στερεότυπα τυπικά γυναικεία επαγγέλματα είναι τα εξής: κοινωνική λειτουργός, νηπιαγωγός, δασκάλα, γραμματέας, νοσοκόμα, μαία, πωλήτρια, ρεσεψιονίστ, τηλεφωνήτρια, κομμώτρια, καθαρίστρια, μοδίστρα και άλλα.

Από την άλλη τα επαγγέλματα που θεωρούνται τυπικά «αντρικά» προϋποθέτουν χαρακτηριστικά προσωπικότητας που στερεότυπα αποδίδονται στους άντρες. Μερικά από τα στερεότυπα αντρικά επαγγέλματα είναι τα ακόλουθα: μαθηματικός, πολιτικός μηχανικός, γιατρός, δικηγόρος, πολιτικός, αρχιτέκτονας, πιλότος, επιστήμονας, διεθνοφιλίας εταιρίας, στέλεχος επιχείρησης, οδηγός λεωφορείου, δικαστής, δήμαρχος και άλλα.

Συμπερασματικά αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία να τονιστεί είναι ότι οι στερεότυπες κοινωνικές αντιλήψεις για τα δύο φύλα και οι διακρίσεις και ανισότητες που προκύπτουν σε βάρος των γυναικών ελάχιστα οφείλονται ή δικαιολογούνται από τις βιολογικές διαφορές των δύο φύλων. Αντίθετα πρόκειται για ένα κοινωνικό πολιτισμικό δημιούργημα που όπως ήδη έχει επισημανθεί διαιωνίζει και αναπαράγει τις στερεότυπες κοινωνικές αντιλήψεις για τα δύο φύλα μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης των ατόμων.

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΡΟΛΩΝ

Όπως είναι γνωστό, οι δομές της κοινωνίας επηρεάζουν και κατευθύνουν τις συμπεριφορές των ατόμων. Ο «ρόλος» αποτελεί, εξάλλου, ένα πλέγμα δικαιωμάτων και καθηκόντων, που διέπεται από τα κοινωνικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου (ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, επάγγελμα κ.λ.π), σε μια δεδομένη κοινωνία.

Ωστόσο, η χρήση της έννοιας των «ρόλων των φύλων» στις εμπειρικές διερευνήσεις παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία στη διεθνή βιβλιογραφία, ως προς το εννοιολογικό της περιεχόμενο, και χρησιμοποιείται, κυρίως, σε τρεις περιπτώσεις:

Πρώτον, για να μας δείξει σε μακροκοινωνιολογική κλίμακα την ύπαρξη διαφοροποιήσεων ως προς τους κοινωνικούς ρόλους, δηλαδή ότι δεν είναι ταυτόσημοι οι ρόλοι των γυναικών και των ανδρών.

Δεύτερον, για να μας δείξει σε μικροκοινωνιολογική κλίμακα την ύπαρξη ξεχωριστών ανδρικών και γυναικείων εργασιών και αρμοδιοτήτων.

Τρίτον, για να μας υποδείξει την ύπαρξη διαφορετικών αντιλήψεων ως προς τις στάσεις και τις υποκειμενικές αντιλήψεις των ατόμων.

Πάντως, η έννοια του ρόλου που, ως επί το πλείστον, χρησιμοποιείται, ανταποκρίνεται στην ευρύτερη κοινωνιολογική έννοια. Πρόκειται για ένα δομημένο σύνολο κανόνων συμπεριφοράς που συνδέονται με μια συγκεκριμένη κατάσταση μέσα σε ένα σύστημα αλληλεπιδράσεων, εδώ, ακόμη προσδιορίζει τις προτιμήσεις που εκφράζει κάποιος πάνω σε μια συγκεκριμένη θέση.

Οι περισσότερες εμπειρικές διερευνήσεις αναφέρονται στην επισήμανση των εξελίξεων και των μετασχηματισμών σχετικά με τις αντιλήψεις των ατόμων έναντι του ισχύοντος συστήματος των κοινωνικών ρόλων ανάλογα με το φύλο. Αν και αυτό αποτελεί ένα πολύπλοκο θέμα για να διερευνηθεί, μελέτες που πραγματοποιήθηκαν τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Η.Π.Α καταλήγουν, ως επί το πλείστον σε παρόμοια αποτελέσματα. Σε γενικές γραμμές, υπάρχει διάχυτη η εντύπωση ότι οι παραδοσιακές αντιλήψεις και οι τάσεις των ατόμων για τους ρόλους των δύο φύλων φθίνουν. Ακόμη, τα παραδοσιακά στερεότυπα απορρίπτονται, όπως φάνηκε, συχνότερα από τα νεότερα άτομα, τα πιο μορφωμένα, κι αυτά που ανήκουν στα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα. (Λάουρα Μαράτου – Αλιπραντή, 1995, Σελ 35-36).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΡΟΛΟΙ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

“Η οικογένεια αποτελεί το βασικό κύτταρο της κοινωνίας μας από ψυχολογικής και κοινωνιολογικής πλευράς.

Οικογένεια είναι το σύνολο των προσώπων του ίδιου αίματος που ζουν κάτω από την ίδια στέγη και αποτελείται από τους πατέρα, μητέρα και παιδιά”. (Χαμαδάκη, 1982, Σελ 35)

Γενικά, η γυναίκα πάντοτε διαδραμάτιζε τον κεντρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια, τόσο στην παραδοσιακή όσο και στην αστική. Αφού και ο ίδιος ο άντρας μεγαλώνει στα χέρια μιας γυναίκας. Εκείνη είναι ο άξονας γύρω από την οποία κινούνται όλα τα μέλη της οικογενείας. Συναλλάσσεται άμεσα και με τον άντρα της και με τα παιδιά της. Ο άντρας και τα παιδιά συναλλάσσονται μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό μέσα από τη γυναίκα. Είναι γνωστό πως ο πατέρας, που ο ρόλος του τον κρατάει έξω από την οικογένεια, συνδεδεμένος στενά με τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, είχε και εξακολουθεί να έχει περιθωριακό ρόλο στο μέγλωμα των παιδιών. (Χάρης Δ. Κατάκη, 1992, Σελ 117-118).

Ο ρόλος του άντρα και της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, αν και για μεγάλες περιόδους δείχνει σταθερός, εντούτοις διαφοροποιείται διαρκώς μέσα στον χρόνο και τον τόπο παρακολουθώντας τις εκάστοτε αλλαγές που υφίσταται ο ζωντανός οργανισμός της οικογένειας στη δομή και τη μορφή της.

Η οικογένεια στην ιστορική της εξέλιξη υπήρξε πολυγαμική, μητριαρχική, πατριαρχική και εκτεταμένη. Στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες έχει πάρει τη μορφή της νόμιμης μονογαμικής, πατρωνυμικής και πυρηνικής οικογένειας.

Βασικός ρόλος της γυναίκας συνεχίζει να είναι ο βιολογικός, διότι αυτή θα κυοφορήσει, θα γεννηθεί και θα φροντίσει τις πρώτες βιολογικές ανάγκες του παιδιού, όμως ο βιολογικός της ρόλος έχει ελαφρυνθεί σημαντικά. Ελαφρύνθηκε λοιπόν η γυναίκα από πλευράς αναπαραγωγικής, επιβαρύνθηκε όμως από πλευράς παιδαγωγικής καθόσον ο μικρός αριθμός παιδιών ανά οικογένεια που επιφέρει πιο στενή επαφή, η απουσία από την οικογένεια συγγενικών προσώπων (παππούδες, γιαγιάδες κ.λ.π.) τα οποία στο παρελθόν συμμετείχαν δραστικά στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, σήμερα επιφορτίζουν τον παιδαγωγικό ρόλο της μητέρας. Εκτός αυτού, στους γυναικείους ώμους πέφτει και το βάρος του νοικοκυριού.

Στη σύγχρονη οικογένεια, βλέπουμε ότι η γυναίκα συχνά επωμίζεται νέες ευθύνες και χωρίς να υπάρχει η ανάλογη ελάφρυνσή της, πράγμα το οποίο δημιουργεί άγχος, πίεση και νευρώσεις, ενώ ο άντρας έχει μικρή συμμετοχή στις οικογενειακές διεργασίες, αλλά και μεγάλες οικονομικές ευθύνες, επαγγελματικό άγχος και ανασφάλειες. Το κόστος αυτό, πληρώνουν τα παιδιά, για αυτό θα πρέπει ίσως οι ρόλοι να ανακατανεμηθούν και η τομή των ευθυνών ανάμεσα στον πατέρα και στην μητέρα δεν θα είναι πια κάθετη αλλά οριζόντια. Όλοι οι τομείς είναι μοιρασμένοι στους δυο γονείς, για αυτό απαιτείται μεγαλύτερη παρουσία του πατέρα στο σπίτι, που σημαίνει ότι πρέπει να κρατάμε ισορροπίες μεταξύ οικογένειας και καριέρας και εκχώρηση αρμοδιοτήτων από τη γυναίκα στον άνδρα, γιατί η γυναίκα

έχει μάθει να κάνει το νοικοκυριό μόνη, αλλά τώρα πρέπει να διεκδικήσει και να απαιτεί ισότιμη παρουσία του άνδρα σε αυτό. Και όλα αυτά γίνονται προς όφελος όλων των μελών του συστήματος της οικογένειας (γυναίκας – άντρας – παιδιών).

Είναι αλήθεια ότι οι υπευθύνοντες και οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια εξαρτώνται από το τι θεωρεί το κάθε μέλος ως αρμοδιότητές του. Μερικές φορές ωστόσο υπάρχουν διαφορές μεταξύ εκείνου που θεωρεί κανείς ως ιδανικό και εκείνου που εφαρμόζεται στην πράξη. Τα συμπεράσματα των ερευνών είναι ομόφωνα: Παρά τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές που έχουν επέλθει στην ελληνική κοινωνία τα στερεότυπα του φυλετικού διαχωρισμού εξακολουθούν να υπάρχουν και μπορούν να συντηρούνται μέσα στην οικογένεια λόγω της άνισης κατανομής των υπευθυνοτήτων και καθηκόντων μεταξύ πατέρα και μητέρας και μεταξύ αγοριών και κοριτσιών.

Είναι, όμως, σαφές ότι οι γυναίκες εξακολουθούν να καλύπτουν, κατά το μεγαλύτερο μέρος, τα καθήκοντα του νοικοκυριού και της φροντίδας των παιδιών, ακόμη και στις πιο ενεργητικές οικογένειες. Για το λόγο αυτόν δεν μπορεί κανείς να μιλά για οικογένειες με διπλή καριέρα αλλά με διπλή απασχόληση (Λουκία Μ. Μουσούρου, Σελ 195).

Ένας ακόμη ρόλος που επωμίζεται η γυναίκα μέσα στην οικογένεια είναι και η φροντίδα των ηλικιωμένων ατόμων.

Παρόλο που το ποσοστό των ατόμων πολύ προχωρημένης ηλικίας, που χρειάζονται προσωπική φροντίδα, αποτελεί μειονότητα, το μέγεθος της μειονότητας αυτής αυξάνεται με την γήρανση του πληθυσμού. Ιδιαίτερα υπάρχει γρήγορη αύξηση στους αριθμούς των

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΩΣ ΜΗΤΕΡΑ

“Η μητρότητα έχει θεωρηθεί από χιλιετηρίδες σαν το νόημα και το σύμβολο της γυναικείας ζωής. Όταν η γυναίκα αποχτούσε ένα παιδί σήμαινε πως είχε εκπληρώσει το σκοπό της ζωής. Οι λαοί εξυμνούν την μητρότητα σαν κάτι τρανό και μεγάλο. Έτσι χαρακτηρίστηκε στους ανθρώπους ότι γυναίκα και μητέρα είναι κάτι ταυτόσημο. Οι άνθρωποι απείχαν πολύ από το να θεωρούν την γέννηση ενός παιδιού σαν δώρο και για τους δύο γονείς. (Γιοζέφ Ρότνερ, 1970, Σελ 142-143).

Μια γυναίκα χωρίς παιδιά δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την ύπαρξή της.

“Σήμερα πρέπει να αναθεωρηθούν αυτές οι επαφές. Η μητρότητα που είναι μια θαυμάσια δυνατότητα της γυναικείας ζωής για να πραγματοποιηθεί και για να έχει νόημα πρέπει γίνεται στα πλαίσια ενός αρμονικού, ευτυχισμένου γάμου”. (Σίψων Λε Μπωβουάρ, 1989, Σελ 92).

“Οι πρώτες σχέσεις της μάνας με το νεογέννητο είναι ποικιλόμορφες. Ένα σωρό αιτίες οικονομικές, συναισθηματικές, μεταβάλλουν το παιδί σε βάσανο, σε λύτρωση, σε ασφάλεια. Υπάρχουν περιπτώσεις που η εχθρότητα μεταβάλλεται σε ανοιχτό μίσος που εκδηλώνεται με την παραμέληση και την κακή περιποίηση. Η μητρότητα παίρνει μια νέα όψη όταν μεγαλώνει το παιδί. Η σχέση μητέρας – παιδιού γίνεται όλο και πιο περίπλοκη, είναι το άλλο εγώ της και ταυτόχρονα μια αυτόνομη ύπαρξη. Η ψυχική σχέση ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί εξαρτάται από τον χαρακτήρα, την ψυχική κατάσταση και τις ψυχολογικές γνώσεις της μητέρας και το αν μπορεί να αναπτύσσει επαφή με τους ανθρώπους. Ο συναισθηματικός

δεσμός ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί έχει αποφασιστική σημασία για την ανάπτυξη του παιδιού". (Χουρδάκη, 1982, Σελ 111-116).

Η μητέρα πρέπει να αναλάβει κάθε φροντίδα για την περιποίηση του. Το παιδί είναι εντελώς εξαρτημένο από αυτήν.

Συχνά αυτή η εξάρτηση του βρέφους διαιωνίζεται και σε επόμενες ηλικίες εξαιτίας της υπερπροστατευτικής συμπεριφοράς της μητέρας. Η υπερπροστατευτική μητέρα είναι κατά μεγάλο ποσοστό μια μητέρα που δεν εργάζεται και περνάει τις μέρες κλεισμένη στο σπίτι ασχολούμενη με τα οικιακά.

Η εργασία της μητέρας φαίνεται ότι παίζει μεγάλο ρόλο στη ψυχοσύνθεσή της και ενώ θα περίμενε κανείς οι εργαζόμενες μητέρες να έχουν περισσότερα προβλήματα σχέσης και διαπαιδαγώγησης των παιδιών συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, τουλάχιστον στην πλειοψηφία των εργαζόμενων μητέρων.

Η εργαζόμενη μητέρα είτε εργάζεται επειδή έχει ανάγκη από τα χρήματα, ή να διεκδικήσει την ανεξαρτησία της, ή βλέπει στην εργασία μια λυτρωτική διέξοδο ή όλα αυτά μαζί, έχει τα δικά της προβλήματα όσον αφορά την ενασχόλησή της με τα παιδιά της. Πρώτα η φύλαξη των παιδιών κατά την απουσία της, οι αρρώστιες των παιδιών, η έλλειψη χρόνου. Διπλή δουλειά, διπλή κόπωση και πολλές ενοχές που δεν αφιερώνουν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους.

Οικογένεια ή καριέρα είναι δύο τομείς που χρειάζεται να ισορροπηθούν έτσι ώστε να εκλείψει ο εκνευρισμός και το άγχος. Προγραμματισμός και καλή θέληση είναι τα στοιχεία που χρειάζεται να έχει η εργαζόμενη μητέρα, που δεν θέλει να είναι ούτε κακή

επαγγελματίας, ούτε κακή μητέρα, πράγμα που αρχίζουν και εμπεδώνουν όλο και πιο πολύ οι σύγχρονες μητέρες.

Δυστυχώς αρκετοί άντρες εξακολουθούν να βλέπουν την εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι άσκοπη και μάταιη, ακόμα και σήμερα, και δεν παραλείπουν να τις κατηγορούν ότι παραμελούν παιδιά και οικογένεια. Φυσικό είναι ότι αυτή η μερίδα των αντρών με το ανατολίτικο πνεύμα δεν προσφέρει καμιά συμπαράσταση στη γυναίκα και είναι απρόθυμη να συνεργαστεί.

Πάντως γεγονός παραμένει ότι η μητέρα, εργαζόμενη και μη, διαδραματίζει αποφασιστικής σημασίας ρόλο, ιδίως στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού. Αυτή είναι που μεταβιβάζει στο παιδί τις πρώτες και αποφασιστικές εμπειρίες ανθρώπινης σχέσης και το εισάγει στη πύλη εισόδου της κοινωνικής ζωής.

Η αναπτυσσόμενη ψυχική ζωή του παιδιού είναι προσανατολισμένη προς την μητέρα. Από αυτή θα πάρει τα θεμέλια για την κατοπινή ανθρωπιά που θα αναπτύξει. Μια καλή και εσωτερικά ισορροπημένη μητέρα προκαλεί στο παιδί της ευχαρίστηση και προθυμία για ανάπτυξη η οποία μετατρέπεται σε σωματική και ψυχική ενέργεια.

Αντίθετα, μια μητέρα που μπορεί να είναι ανικανοποίητη από τη ζωή της, δυστυχισμένη από τον γάμο της, μη καλή επικοινωνία με το περιβάλλον, κ.α. παράγοντες, μπορεί να οδηγήσουν σε λάθος διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Αυτός ο τύπος της μητέρας παρεμποδίζει την ωρίμανση της προσωπικότητας του παιδιού σε πλήρως υπεύθυνο άτομο.

Ένας άλλος τρόπος για να προστατέψει η μητέρα τον εαυτό της από το άγχος είναι η δύναμη. "Αν είμαι ισχυρή, αν έχω δύναμη, δεν

χρειάζεται να φοβάμαι, κανείς δεν μπορεί να μου κάνει τίποτα". Και το υποσυνείδητο της συμπληρώνει: "...και δεν θα μου φύγει ποτέ το παιδί μου". Και αυτές οι μητέρες, θέλουν να τις αγαπούν· βασανίζονται, όμως από την αμφιβολία – ίσως από την παιδική τους ήδη ηλικία – αν πράγματι τις αγαπούν ειλικρινά. Δεν ψάχνουν, λοιπόν, να βρουν καταφύγιο στις σχέσεις τους με τους άλλους, αλλά στην ενίσχυση της θέσης τους.

Η κύρια διαφορά της αρχομανούς μητέρας έγκειται στη δίψα της για εξουσία ακόμα που πηγάζει από την ανεκπλήρωτη ανάγκη της για αγάπη. Τα κοινά γνωρίσματα όλων των αρχομανών είναι τα εξής:

1. Είναι απόλυτες στην κρίση τους: θέτουν πάντα στο παιδί διλήμματα και το αναγκάζουν να αποφασίσει.
2. Τιμωρούν πολύ εύκολα. Αν το παιδί δεν εκτελέσει πιστά τις εντολές του, δεν δέχονται καμία δικαιολογία. Δε δέχονται ποτέ καμία δικαιολογία. Δε δέχονται σαν λόγο απειθαρχίας κάποια αδυναμία ή αφηρημάδα, αλλά την θεωρούν σαν επίθεση εναντίον τους.
3. Η τιμωρία που επιβάλλει είναι ότι συμπεριφέρεται ακόμα πιο ψυχρά απέναντι στο παιδί, δείχνοντας του ότι "Χωρίς εμένα δεν αξίζεις μία". Έτσι θέτει περισσότερες αξιώσεις.
4. Εξαναγκάζει το παιδί να καταπνίξει την επιθετικότητά του, δίνοντας έτσι το έναυσμα για τη δημιουργία νευρώσεων. (Ζεμπαλντ/Κραουτ, 1985, Σελ 86-87).

Η συνέπεια όλων αυτών είναι καταστροφική για το παιδί και συνοδεύονται από διάφορα είδη συμπεριφοράς από μέρους του, όπως φέματα, αποτυχία στο σχολείο, νυχτερινή ενούρηση.

Η μητρότητα δεν είναι μια καθαρά βιολογική λειτουργία που συνεχίζεται αυτονόητα μετά τον τοκετό. Η μητέρα είναι η πρώτη και καλύτερη δασκάλα για το παιδί.

“Διαφορετικές σχέσεις αναπτύσσονται μεταξύ μητέρας και γιου και μητέρας – κόρης.

Στην αναπτυσσόμενη κόρη η μητέρα βλέπει το ομοίωμά της και για αυτό η σχέση της προς αυτή χαρακτηρίζεται ουσιαστικά από τη σχέση της προς τον εαυτό της και προς το ίδιο της το φύλο”. (Σιμεών λε Μπωβουάρ, 1989, Σελ 99-101).

“Πιστεύεται ότι συχνά οι μητέρες έχουν μια ειδική συναισθηματική σχέση προς τους γιους τους. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί ψυχολογικά και κοινωνικά και συνδέεται με την συνήθεια να αποκτά η γυναίκα κοινωνικό γόητρο μόνο με τη γέννηση γιων, κατά την πατριαρχεία, εκπληρώνοντας έτσι τη σπουδαιότερη επιθυμία του άντρα ότι δεν θα εκλείψει το όνομά του. Είναι ένας τρόπος εκτίμησης που διατηρείται μέχρι σήμερα.” (Γιόζερ Ρότνερ, 1970, Σελ 151-152).

Από την μακροχρόνια παράδοση της πατριαρχικής σκέψης μπορούν να υπάρχουν διαφορετικές αξιολογήσεις εδώ και εκεί της σχέσης ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί, ανάλογα αν αυτό είναι αγόρι ή κορίτσι, χωρίς όμως να έχει υποτιμηθεί η συμβολή των γυναικών στην ανατροφή των παιδιών και στη διαπαιδαγώγησή τους. Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι οι σχέσεις των παιδιών με την μητέρα είναι σε πολλές περιπτώσεις καλύτερες από ότι με τον πατέρα. Οι νέοι και περισσότερο οι νέες προσέχουν τις συμβουλές και τις απαιτήσεις της μητέρας σε μεγαλύτερο βαθμό, επικοινωνούν και γίνονται φίλοι μαζί της.

Η μητέρα του χωριού πάλι δεν χρειάζεται να κάνει καμία προσπάθεια να διαπαιδαγωγήσει το παιδί της. Η κοινωνικοποίηση του παιδιού γίνεται απλά, σχεδόν φυσικά μέσα από τη συνεχή, στενή, ανθρώπινη συναλλαγή μέσα στην κοινότητα.

Η μητέρα της πόλης φαίνεται να χρειάζεται να καταβάλλει προσπάθεια για την καθημερινή αλληλεπίδραση με το παιδί. Ο ρόλος της μητέρας όπως διαπιστώνουμε είναι ποικιλόμορφος και δύσκολος. Από τη μία καλείται να φέρει στον κόσμο μια καινούργια ζωή, από την άλλη καλείται να παίξει το σπουδαιότερο ρόλο στην κοινωνικοποίησή του. Θα πρέπει ακόμα να το περιθάψει, να του συμπαρασταθεί στις δυσκολίες του, να το καθοδηγήσει και να το συμβουλέψει στις αποφάσεις της ζωής του, να ξαγρυπνήσει στην αρρώστια του, να κλάψει στην αποτυχία του, να το τιμωρήσει όταν παραβεί το σωστό και όλα αυτά κάτω από συνεχή φροντίδα και στοργή.

Ο ρόλος της μητέρας είναι τεράστιος και δεν σταματά να προσφέρει μέχρι το τέλος της ζωής της. Αυτό όμως δεν θα πρέπει να μειώνει τη σημασία του ρόλου του πατέρα στην ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

« Υπάρχει μια παλιά κινέζικη παροιμία:

“Οι γυναίκες κρατάνε το μισό του ουρανού”

Σημαίνει ότι το μισό της εργασίας και της σκέψης του κόσμου γίνεται από γυναίκες.

Για να είναι τέλειος ο ουρανός τα δύο μισά πρέπει να εργαστούν μαζί. Τίποτα δεν μπορεί να είναι πραγματικά ανθρώπινο, αν αποκλείει το ένα από τα δύο μισά της ανθρωπότητας».

Σάλι Χέλγκεσεν

Μέχρι το Α' μισό του αιώνα μας, το μοντέλο οικογένειας με «συμπληρωματικούς ρόλους»¹ υπερτερεί και η πλειοψηφία των παντρεμένων γυναικών δεν εργάζεται εφόσον η άσκηση επαγγελματικής απασχόλησης θεωρείται ασυμβίβαστη με την ανατροφή των παιδιών. Έτσι, το ποσοστό των γυναικών με επαγγελματική απασχόληση εμφανίζει πτωτικές τάσεις από τις αρχές του αιώνα μας μέχρι και το 1960.

Την περίοδο αυτή η κοινωνιολογία της οικογένειας κυριαρχείται από τη δομολειτουργική θεωρία του Parson ο οποίος θεωρεί την οικογένεια ως ένα υποσύστημα που διατηρεί σχέσεις με την κοινωνία στο σύνολό της. Όσον αφορά τη δομή και τις λειτουργίες της ο Parson υποστηρίζει ότι αυτή βασίζεται στον αυστηρό διαχωρισμό των ρόλων: ο πατέρας ασκεί το «μηχανιστικό» ρόλο και είναι υπεύθυνος για την επιβίωση των μελών της οικογένειας, ενώ η γυναίκα ασκεί τους «εκφραστικούς» ρόλους και είναι υπεύθυνη για την ανατροφή

των παιδιών, εξασφαλίζοντας έτσι τη συνοχή της οικογενειακής ομάδας.

Ωστόσο, η μορφή οικογένειας παρσονικού τύπου, αν και αποτελεί το πιο διαδεδομένο μοντέλο στις βιομηχανικά αναπτυγμένες κοινωνίες την περίοδο αυτή, σταδιακά αμφισβητείται και στη συνέχεια απορρίπτεται. Πράγματι, μετά το 1960 η ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη στις δυτικές χώρες συντελεί στη διεύρυνση των δυνατοτήτων συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Ακόμη, η επικράτηση των νέων καταναλωτικών προτύπων, που στοχεύουν στην αύξηση των δαπανών, σε συνδυασμό με την τάση μεγιστοποίησης της ευημερίας του νοικοκυριού έχουν θετική επίδραση στη γυναικεία απασχόληση. Οι νέες καταναλωτικές αντιλήψεις, θεωρούνται, η κινητήρια δύναμη των μεταβολών στην αγορά εργασίας και στη σημαντική αύξηση του αριθμού των γυναικών με επαγγελματική εξωοικιακή απασχόληση την περίοδο αυτή.

Η σημαντική αυτή εξέλιξη οδηγεί σταδιακά στον επαναπροσδιορισμό των κοινωνικών ρόλων, των συζύγων, και οι οικογένειες «διπλής απασχόλησης», με «διαφοροποίηση τους συζυγικούς ρόλους», αυξάνονται συνεχώς, ενώ η συμμετοχή του άνδρα στην οικιακή σφαίρα γίνεται ολοένα και πιο ουσιαστική. Παράλληλα, η εργαζόμενη σύζυγος και μητέρα αποτελεί πλέον το καινούριο γυναικείο μοντέλο με κύρος, σε αντίθεση με τη θέση της γυναίκας – νοικοκυράς που θεωρείται υποδυέστερη» (Μαράτου – Αλιμπράντη Λάουρα, 1995, Σελ 24-25).

¹ «Συμπληρωματικούς ρόλους» έχουμε όταν οι δραστηριότητες του συζύγου και της συζύγου είναι μεν διαφορετικές, αλλά έχουν τέτοια λειτουργική σχέση μεταξύ τους, ώστε να αλληλοσυμπληρώνονται.

Εκτός, όμως, από τους παραπάνω παράγοντες, που έχουν σχέση με τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης, ποικίλοι παράγοντες συντέλεσαν και γενικά ενθάρρυναν την είσοδο των Ελληνίδων στην παραγωγική διαδικασία οι οποίοι είναι οι εξής:

α) Οι τεχνολογικές αλλαγές που διευκολύνουν και απλοποιούν την πραγματοποίηση των οικιακών εργασιών, ενώ εξοικονομείται σημαντικός χρόνος για τις γυναίκες, που αφιερώνουν πλέον λιγότερο χρόνο στις δουλειές αυτές. Ταυτόχρονα, με την επαναξιολόγηση και τη μηχανοποίηση της οικιακής εργασίας που επιχειρείται, διευκολύνεται η συμμετοχή των ανδρών στον τομέα αυτό.

β) Οι αυξανόμενες κοινωνικές παροχές από το κράτος. Η σταδιακή και σταθερή αύξηση του αριθμού των παιδικών σταθμών και των νηπιαγωγείων σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες διευκολύνει πολύ τις παντρεμένες γυναίκες με παιδί – α στην άσκηση εξωοικιακής επαγγελματικής απασχόλησης.

γ) Οι αλλαγές στον κύκλο ζωής των γυναικών. Όπως γνωρίζουμε, η εργασία των γυναικών ήταν άρρηκτα δεμένη με τον κύκλο ζωής τους και κανονιζόταν από τους ρυθμούς της οικογένειας. Οι σύγχρονες δημογραφικές τάσεις που παρατηρούνται σε όλες τις δυτικές κοινωνίες κατά τον 20^ο αιώνα (αφορούν τη χαμηλή γεννησιμότητα και θνησιμότητα), σε συνδυασμό με τη διάδοση του ελέγχου των γεννήσεων, μεταμορφώνουν κυριολεκτικά τον κύκλο ζωής των γυναικών. Έτσι, οι γυναίκες μπορούν να επιλέξουν πόσα παιδιά θα αποκτήσουν, καθώς επίσης και τη χρονική περίοδο που θα γεννήσουν. Ακόμη, απελευθερώνονται νωρίς από τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις και έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ή να επανακάμψουν – εφόσον διέκοψαν – στην αγορά εργασίας.

δ) Η επιστροφή του συζύγου στο σπίτι.

Η αλλαγή αυτή συνδέεται με τους μετασχηματισμούς που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τους τρόπους ζωής και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου γενικότερα. Έτσι, οι δραστηριότητες αναψυχής και ελεύθερου χρόνου πραγματοποιούνται από κοινού και από τους δύο συζύγους, ενώ η ανδρική παρουσία στο σπίτι γίνεται ολοένα και πιο έντονη.

ε) Η σταδιακή μεταβολή των αντιλήψεων των ατόμων για τους ρόλους των δύο φύλων.

Η γυναικεία εξωοικιακή επαγγελματική απασχόληση αντιμετωπίζεται από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού πιο θετικά και δε θεωρείται ασυμβίβαστη με τις οικογενειακές υποχρεώσεις. (Μαράτου-Αλιμπαρντή Λάουρα, 1995, Σελ 25-27).

Από την πλευρά των ίδιων των γυναικών οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την απόφαση του να εργαστούν είναι οι εξής:

1. Το επίπεδο εκπαίδευσής τους

Όσο περισσότερο εκπαιδευμένη είναι η γυναίκα, τόσο μεγαλύτερη είναι η αμοιβή της και για αυτό μεγαλώνει η πιθανότητα να εργαστεί. Έτσι, ενώ από τις γυναίκες που τελείωσαν κάποια ανώτατη σχολή το 69% εργάζονται, από τις γυναίκες που τελείωσαν το γυμνάσιο ή το λύκειο μόνο το 29% εργάζεται και από τις απόφοιτες δημοτικού εργάζονται μόνο το 23%.

2. Η παρουσία παιδιών προσχολικής ηλικίας μέσα στην οικογένεια.

Η παρουσία μικρών παιδιών, σε συνδυασμό με την έλλειψη βρεφονηπιακών σταθμών, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για να εργαστεί μια γυναίκα. Μόνο σε περίπτωση όπου υπάρχουν στην οικογένεια συγγενικά μέλη ικανά να αναλάβουν τη φροντίδα των μικρών παιδιών, διευκολύνεται η απόφαση της γυναίκας να εργαστεί.

3. Οι αυξανόμενες ανάγκες του οικογενειακού προϋπολογισμού.

Όσο μικρότερο είναι το εισόδημα του συζύγου, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα να εργαστεί η γυναίκα για να συμπληρώσει τα έσοδα του σπιτιού.

4. Η κοινωνική θέση της οικογένειας

Η κοινωνική θέση της οικογένειας, είναι σημαντικός παράγοντας για την απόφαση της γυναίκας να δουλέψει.

5. Ο βαθμός αστικοποίησης της οικογένειας,

Ο βαθμός αστικοποίησης της οικογένειας, επίσης επιδρά σημαντικά στην απόφαση της γυναίκας να εργαστεί. Έτσι, οι παντρεμένες γυναίκες των αστικών περιοχών έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να δουλέψουν σε σχέση με τις παντρεμένες γυναίκες των αγροτικών περιοχών, γιατί στις αστικές περιοχές υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση. Ακόμη, διευκολύνσεις για το νοικοκυριό καθώς και για τη φροντίδα των παιδιών, που μπορεί να βρει η γυναίκα στις αστικές περιοχές, είναι πολύ περισσότερες. (Γιανταζή-Τζίφα-Κωνσταντίνα, 1984, Σελ 28-29)

Οι εργαζόμενες γυναίκες ανέρχονται στο ¼ περίπου του εργαζόμενου πληθυσμού, ενώ αποτελούν το μισό σχεδόν του πληθυσμού. Αυτό και μόνο το γεγονός φανερώνει τις δυσκολίες που συναντάει η εργαζόμενη γυναίκα η οποία, μολονότι έχει πάψει να θεωρείται εξαίρεση δεν έχει φτάσει να θεωρείται κανόνας. Το

γυναικείο μοντέλο: νοικοκυρά, σύζυγος, μητέρα διατηρείται πάντα στη συνείδηση της πλειοψηφίας, τόσο για την γυναίκα που δεν έχει επαγγελματική απασχόληση όσο και για την εργαζόμενη. Έτσι η γυναικεία εργασία αντιμετωπίζεται ως δευτερεύον και συμπληρωματικός ρόλος με τις εντυπωσιακές και μη εξαιρέσεις του. Από εδώ ξεκινάνε τα πιο πολλά προβλήματα. Η γυναίκα μπαίνει στην παραγωγή, αλλά δεν βγαίνει από το σπίτι. Μοιράζεται με τον άντρα της τις ευθύνες για τα κοινά και τον αγώνα του βιοπορισμού, αλλά δεν μοιράζεται ο άντρας μαζί της τις ευθύνες του σπιτιού, και ακόμα την βοηθάει και την ανακουφίζει – μιλάμε πάντα για τη μεγάλη πλειοψηφία – ο άντρας δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη, ασχολείται παρέργα. Μέσα σε αυτό το κλίμα και κάτω από αυτούς τους όρους, οι δυσκολίες όπου συναντάει η εργαζόμενη είναι τεράστιες.

Για αυτό και τα προβλήματα της οικογένειας και των παιδιών καθιερώθηκε να είναι δικά της προβλήματα. Αυτό είναι θεσμοθετημένο, άλλωστε, σε συνδυασμό με τις αρχηγικές αρμοδιότητες του άντρα, από τον αστικό κώδικα. Αλλά δεν είναι μόνο οι συγκεκριμένες δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ίδια η γυναίκα, προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εργασίας και να πετύχει την προώθησή της στην διαδικασία της παραγωγής. Το θεσμικό υπόβαθρο μαζί με την ιστορική παράδοση έχουν τοποθετήσει τη γυναίκα στη θέση του αγωνιζόμενου για την κατάκτηση ενός ρόλου στη διαχείριση των κοινών. Πρώτα για να γίνει δεκτή τυπικά, ύστερα για να επιβληθεί ουσιαστικά.

Τα προβλήματα της εργαζόμενης ελληνίδας δημιουργούνται με το διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων σε αντρικούς και γυναικείους ρόλους. Αυτός ο διαχωρισμός εφαρμόζεται για να αποκλείσει

επαγγέλματα. Αν η γυναίκα δεν ευδοκίμησε στο επάγγελμα του οικοδόμου, του ναυτικού, του αχθοφόρου που είναι τα πιο βαριά, τίμησε με την παρουσία της το επάγγελμα της πλύστρας, της καθαρίστριας, της λαντζέρισας, που είναι τα πιο κοπιαστικά, τα πιο άχαρα και τα πιο κακοπληρωμένα επαγγέλματα. (Δαράκη Πέπη, 1977, Σελ 45-46).

Η τυπική ισότητα στην αμοιβή εφαρμόστηκε μόλις τελευταία, αλλά στην ουσία θα αργήσει πολύ γιατί υπάρχουν πολλές μεθοδεύσεις για την ανισότητα, ιδιαίτερα μετά από την πολύπλοκη κατασκευή ειδικοτήτων, αλλά και μετά από άλλες παραβάσεις, μέχρι απόλυτα καλυμμένες, πράγμα που δυσκολεύει και την εκτίμηση και την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Οι ταξικές διαφορές χωρίζουν αναγκαστικά τις γυναίκες, γιατί άλλα είναι τα προνόμια της μεγαλοαστής και άλλα τα βάρη της προλεταρίας, ενώ η άγνοια που μαστίζει τις κατώτερες τάξεις υπονομεύει τη συνειδητοποίηση του κοινωνικού προορισμού της γυναίκας. (Παπαρήγα Αλένα, 1986, Σελ 51-52).

Στις λαϊκές τάξεις, η παντρεμένη γυναίκα είναι είναι προορισμένη για τρεις δυνατές απασχολήσεις. Είτε εξασκεί μια δραστηριότητα, στο σπίτι της ή έξω, είτε μένει στο σπίτι χωρίς να εξασκεί κανένα επάγγελμα, είτε ακόμη το επάγγελμά της την κάνει συνέταιρο του συζύγου της. Σε όλες τις περιπτώσεις, μπορούμε να πούμε ότι πρόκειται για δωρεάν εργασία που προσφέρει η γυναίκα προς όφελος του συζύγου. (Δαμανάκη Μαρία, 1995, Σελ 85).

Ωστόσο η εργάσιμη μέρα της γυναίκας είναι μεγαλύτερη του άνδρα. Οι πιο δυσμενείς για τη γυναίκα αριθμοί, μας δίνουν μια εβδομάδα 54 μέχρι 87 ωρών πραγματικής εργασίας, ανάλογα με την

απασχόλησή της και τον αριθμό των παιδιών. Ο άντρας εργάζεται πολύ λιγότερο, γιατί αντίθετα από τη γυναίκα περιορίζεται στο επάγγελμά του. Η βοήθεια που προσφέρει στο σπίτι ή στην αγωγή των παιδιών δεν υπάρχει, παρά σε μια μοναδική περίπτωση, όταν η γυναίκα εργάζεται έξω από το σπίτι. Αλλά και τότε, η βοήθεια αυτή είναι περισσότερο συμβολική παρά πραγματική, γιατί ο σύζυγος φροντίζει γενικά να κρατήσει για τον εαυτό του τα πιο ευχάριστα και τα λιγότερο κουραστικά. Αυτή η ανισορροπία ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα επιτείνεται και από τη φύση της αντίστοιχης εργασίας τους. Όπως έλεγε και ο Λένιν, η δουλειά της γυναίκας στο σπίτι είναι «η πιο ευτελής, η πιο αφανής, η πιο βαριά, η πιο αποκτηνωτική». Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, όταν η γυναίκα πέρα από την δουλειά στο σπίτι, εξασκεί κι ένα επάγγελμα είναι αυτόματα καταδικασμένη στις πιο μονότονες δουλειές, στις λιγότερο εξειδικευμένες και με το λιγότερο μέλλον. (Κλωντ Άλσον, 1976, Σελ 30-31).

Τα 43,7% από τις εργαζόμενες γυναίκες δεν είναι καν εργαζόμενες. Είναι «συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη οικογένειας». Απασχολούνται δηλαδή στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης χωρίς ατομική ευθύνη, χωρίς ατομικό μισθό και φυσικά χωρίς κοινωνική ασφάλιση. Το αντίστοιχο ποσοστό στους άντρες είναι έξι φορές μικρότερο και αναπληρώνεται στο σύνολο, από μια συντριπτική υπεροχή, αναλογικά, αντρών «εργαζομένων για λογαριασμό τους». Οι γυναίκες πολύ πιο ευάλωτες στη «βοηθητική και μη αμειβόμενη» εργασία, προσφέρουν στη δουλειά του άντρα ή και του πατέρα τους τις υπηρεσίες τους χωρίς υλική ανταμοιβή και αναγνώριση. Και έτσι η γυναίκα και προσφέρει παραγωγικό έργο, αλλά και κρατιέται κάτω από την άμεση επιτήρηση και εξάρτηση της

οικογένειας, έτσι ώστε η συμμετοχή της στην παραγωγική διαδικασία, να μην είναι δυνατόν να της ανοίξει το δρόμο για την ανεξαρτησία της.

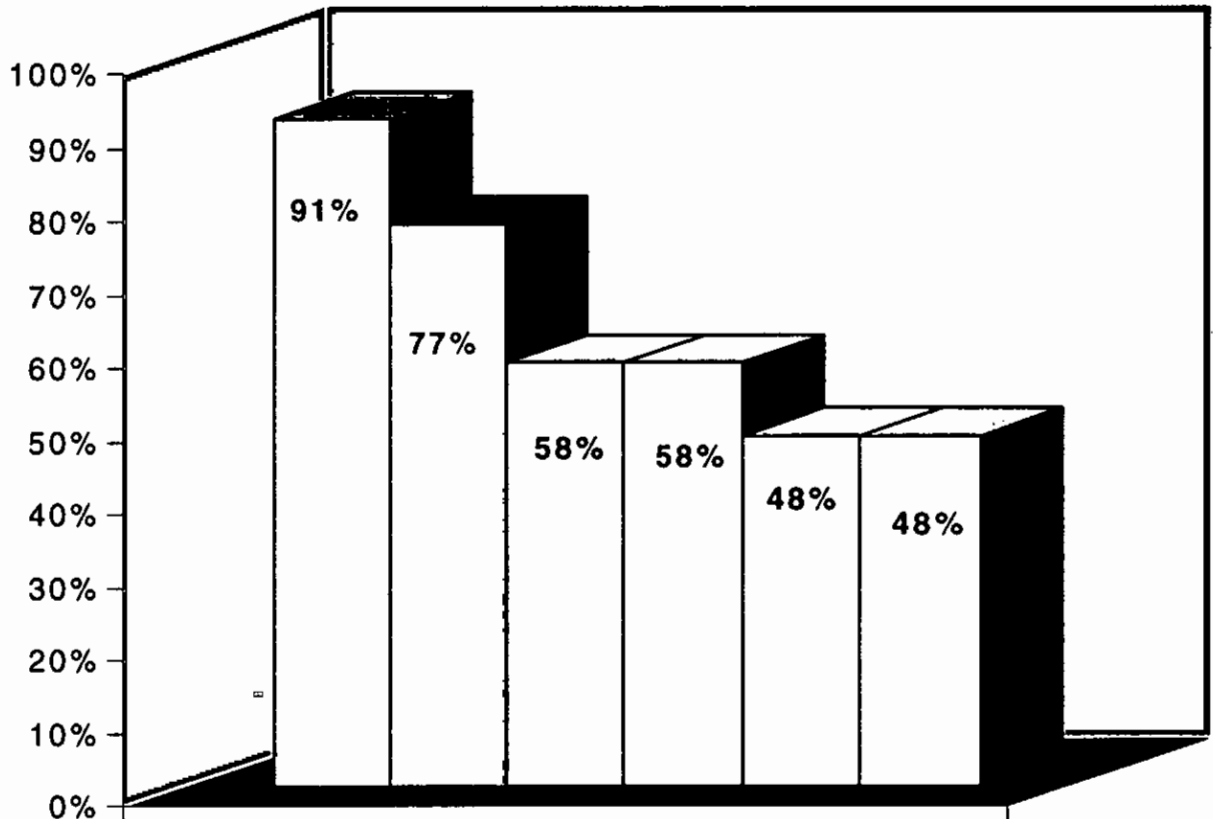
Στα μεσαία στρώματα, η εκμετάλλευση του άντρα από τη γυναίκα παραχωρεί βαθμιαία τη θέση της στην εκμετάλλευση της γυναίκας από τον άντρα, όσο κατεβαίνουμε την μισθολογική κλίμακα, ενώ, αντίθετα, η εξουσία του συζύγου πάνω στη γυναίκα μειώνεται ανάλογα. Όχι μόνο θεωρείται ένδειξη ευγενείας το να μη κάνει τίποτα η γυναίκα ακόμα κι όταν είναι καταρτισμένη, αλλά θεωρείται επίσης και απαραίτητο να κάνει επίδειξη της κοινωνικής θέσης του συζύγου της με τα δικά του έξοδα. Η θέση του άντρα σε αυτά τα ζευγάρια δεν μπορεί παρά να είναι ισχυρή, προπάντων όταν η γυναίκα είναι «ταπεινής καταγωγής και έχει διαλεχτεί μόνο για τα φυσικά της θέλητρα, την κρατάει γερά κάτω από τον έλεγχο του». Αν αντίθετα η γυναίκα είναι μορφωμένη τότε μπορεί να ελπίζει ότι θα γλιτώσει από την εξάρτηση αυτή, υπό τον όρο να μην περιμένει πολύ. Αυτό εξηγεί γιατί το διαγύζιο είναι συχνότερο στα μεσαία στρώματα απ'ότι στην αστική τάξη όπου η γυναίκα είναι υποχρεωμένη να συνεχίζει τη συζυγική ζωή, τόσο λόγω της σπουδαιότητας των συμφερόντων που υπάρχουν στη μέση, όσο και λόγω της καθολικής έλλειψής της από αληθινή μόρφωση. (Άλσον Κλωντ, 1976, Σελ 22-24)

Αντρόγυνα με διπλή σταδιοδρομία, είναι αυτά όπου ο άντρας και η γυναίκα εξασκούν και οι δύο τους ένα επάγγελμα, που είναι όμοιο, ισοδύναμο ή συμπληρωματικό. Αυτά τα ζευγάρια είναι τα μόνα όπου η γυναίκα μπορεί αν το θελήσει να λυτρωθεί από τα βάρη της οικιακής αγγαρείας πληρώνοντας μια βοηθό από τα έσοδα της δικής της εργασίας. Η υπεροχή του άντρα δεν θα εκδηλωθεί παρά μόνο αν η γυναίκα ξανοιχτεί σε περιττά έξοδα που ξεπερνούν τα έσοδά της.

Είναι φανερό ότι το πρόβλημα της γυναίκας στο σύνολό του, είναι ή τουλάχιστον έχει γίνει με τον καιρό ένα πρόβλημα κυρίως οικονομικό. Η γυναίκα που κερδίζει τη ζωή της δεν εξαρτιέται από τον άντρα και δεν έχει ανάγκη να εξαγοράσει μια σχετική ελευθερία με μια αποκτηνωτική εκμετάλλευση αντίτιμο της απραξίας της.

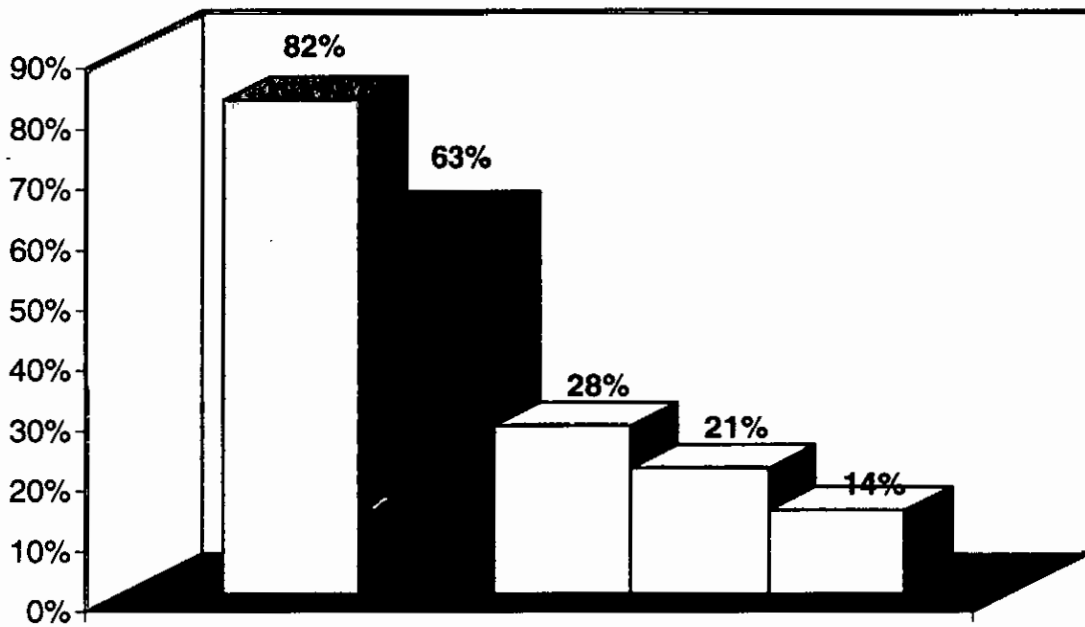
Ανάμεσα σε αυτά τα αντρόγυνα υπάρχουν πολλά που θεμελιώνονται στην κυριαρχία του συζύγου, όπως υπάρχουν και άλλα στους εργάτες και στους αστούς όπου κατά εξαίρεση η γυναίκα κυριαρχεί χάρη στον χαρακτήρα της ή στην ιδιαίτερη κατάστασή της. Τα αντρόγυνα με διπλή σταδιοδρομία είναι τα μόνα όπου η εκμετάλλευση και η δυνάστευση τείνουν προς το μηδέν.

Πλεονεκτήματα ζευγαριών διπλής σταδιοδρομίας

- Υψηλότερο εισόδημα
- Μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση
- Εκτίμηση συντρόφου
- Ισχυρότερη συνεκτικότητα σε θέματα εξουσίας
- Βελτίωση της ισοροπίας σε θέματα εξουσίας
- Περισσότερη αυτονομία

Μειονεκτήματα ζευγαριών διπλής σταδιοδρομίας

- Εκρήξεις θυμού
- Λιγότερος χρόνος για συντροφική και οικογενειακή ζωή
- Σύγκρουση ρόλων
- Επιβράδυνση της επαγγελματικής εξέλιξης
- Κοινωνική πίεση

Η εργαζόμενη παντρεμένη γυναίκα υφίσταται διπλή επιβάρυνση. Μετά την δουλειά της στο σπίτι όλα περιμένουν τη νοικοκυρά. Οι άντρες όχι μόνο δεν συμμετέχουν, αλλά τα περιμένουν όλα στο χέρι από τις γυναίκες τους και ας γύρισαν και οι δύο την ίδια ώρα, το ίδιο κουρασμένοι από τη δουλειά τους. Πολλοί άντρες θεωρούν εξωφρενικό να ασχοληθούν με τις γυναικείες δουλειές του σπιτιού αλλά συχνά και οι ίδιες οι γυναίκες λένε ότι θα «έπεφτε στα μάτια τους» ο σύζυγος τους αν π.χ έπλυνε τα πιάτα. Η διπλή επιβάρυνση επιδρά ιδιαίτερα στις γυναίκες που κυρίως η ανάγκη τις έβγαλε στη δουλειά, και που συνήθως απασχολούνται σε βοηθητικές ή μονότονες εργασίες. Για αυτές τις γυναίκες η σύγκρουση ρόλων είναι μηδαμινή. Η εκμετάλλευση και η κούραση γίνονται κατά κάποιο τρόπο τμήμα της γυναικείας τους υπόστασης. Έτσι αυτές οι γυναίκες με το εξοντωτικό διπλό οχτώωρο, είναι φυσικό να ελπίζουν πως θα μπορέσουν να αφήσουν κάποια μέρα τη δουλειά. Το να αφιερωθούν στο νοικοκυριό, τον άντρα και τα παιδιά τους είναι παράδεισος μπροστά στην άχαρη δουλειά και τη διπλή κούραση.

Οι γυναίκες χρησιμεύουν σαν παραγωγικό δυναμικό, προσφέρουν το ίδιο όπως και οι άντρες, όμως υπόκεινται στις ίδιες παλιές κοινωνικές προκαταλήψεις, και έτσι αποτελούν πάντα την εφεδρεία και γίνονται αντικείμενα μεγαλύτερης εκμετάλλευσης. Η σύγκρουση ρόλων, δεν τους επιτρέπει να αφιερωθούν όσο θα ήθελαν σε αυτό που πραγματικά τις ενδιαφέρει, και παραμένουν έτσι στα χαμηλότερα επίπεδα, χωρίς να έχουν τις ευκαιρίες που έχουν οι άντρες να αναπτύξουν τις ικανότητές τους.

Έχουν γίνει μεγάλα βήματα για το θέμα ισότητας αμοιβών αλλά μένουν να γίνουν πολλά ακόμα. Εκείνο που προέχει είναι η επιταγή της ισότητας να γίνει κοινή συνείδηση των εργαζομένων γυναικών και έπειτα να απαιτηθεί από αυτές να περιληφθεί η εφαρμογή της ισότητας στις διεκδικήσεις των εργατικών συνδικάτων. (Μουσούρου Λουκία, 1993, Σελ 85).

Ο πρώτος λόγος της υπερεκμεταλλεύσεως των γυναικών στην επιχείρηση είναι η έλλειψη επαγγελματικής εξειδίκευσης. Οι κοπέλες έχουν ως σκοπό της ζωής τους το γάμο και την τεκνοποίηση (έτσι έχουν μάθει), ενώ η απόκτηση προσόντων για εύρεση εργασίας έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Τα τελευταία χρόνια βέβαια ακολουθούν σπουδές, αλλά κυρίως στα γράμματα και τις κοινωνικές επιστήμες (δηλαδή όχι τεχνικού επιπέδου) που προσφέρουν λιγότερες διεξόδους. Η γυναίκα λοιπόν παλεύει ανάμεσα σε δυο συναισθήματα, της εργασίας, της ανεξαρτησίας, της φιλοδοξίας από τη μία και της εκπληρώσεως της αποστολής της ως μητέρα και συζύγου από την άλλη.

Σαν λόγοι που δεν έχει εφαρμοστεί ακόμα η αρχή της ισότητας αναφέρονται οι μη συνεχείς επαγγελματική σταδιοδρομία της γυναίκας (λόγω εγκυμοσύνης, θηλασμού κ.λ.π) και η όχι ίση με τους άντρες επαγγελματική κατάρτιση και εξειδίκευση που απαιτεί η σύγχρονη τεχνολογία. Θα μπορούσαν να αναφερθούν τρεις λόγοι που οδήγησαν την εργαζόμενη γυναίκα στη σημερινή θέση. Η στάση των κοινωνιών απέναντι στην γυναικεία εργασία γενικά, η δομή της ανδροκρατικής κοινωνίας και τέλος οι βιολογικές διαφορές των δύο φύλων.

Το τρίπτυχο της άνισης μεταχείρισης της γυναίκας στην εργασία περιλαμβάνει την δωρεάν παροχή οικογενειακής εργασίας από μέρους της, την δωρεάν παροχή αγροτικής εργασίας και τη δωρεάν παροχή παροχή της στην επαγγελματική απασχόληση του συζύγου, πατέρα ή αδερφού και τέλος την καταβολή χαμηλότερης αμοιβής σε αυτήν.

Ισότητα στην εργασία χωρίς ισότητα στην οικογένεια, χωρίς ανατροπή των παραδοσιακών ρόλων σε αυτήν αποτελεί μάλλον δυσμενές προνόμιο για την εργαζόμενη γυναίκα.

Η επίδραση της επαγγελματικής δραστηριότητας της γυναίκας στην οικογένεια είναι πολύπλευρη. Από τη μία οδηγεί στο ανέβασμα του βιοτικού επιπέδου της οικογένειας και στη διεύρυνση των κοινωνικών της επαφών. Από την άλλη βοηθάει στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς της και δυναμώνει σημαντικά το ρόλο της γυναίκας στην καθημερινή ζωή του νοικοκυριού. Αυτό συμβάλλει στην επίτευξη της ισότητας στην οικογένεια και στον ορθολογικό καταμερισμό των οικιακών εργασιών μεταξύ των μελών της. Βέβαια, η εργαζόμενη γυναίκα αντιμετωπίζει και κάποιες άλλες δυσκολίες. Όι δυσκολίες συνδέονται με την ταυτόχρονη εκπλήρωση του επαγγελματικού ρόλου της μητέρας, σε πολλές περιπτώσεις επιδρούν αρνητικά στην παραγωγική και κοινωνική δραστηριότητα της εργαζόμενης γυναίκας: δεν συμμετέχουν αρκετά στη δημιουργική δραστηριότητα στην δουλειά των κοινωνικών οργανώσεων.

Η επίλυση των παραπάνω αντιθέσεων είναι δυνατή, με τη δημιουργία συνθηκών για τον καλύτερο δυνατό συνδυασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού ρόλου τόσο της γυναίκας όσο και του άνδρα. (Νοβίκοβα Β. Γιαζίκοβα, 1984, Σελ 57).

Υπάρχει και μια άλλη πλευρά που αξίζει να δει κανείς. Αφορά την σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη γυναικεία εργασία και την διαμόρφωση της γυναικείας συνείδησης. Με το μισθό που αποκτά η γυναίκα συμβάλλει στο οικογενειακό εισόδημα και κατακτά την οικονομική της ανεξαρτησία. Έτσι, αντιμετωπίζει τον γάμο και την συμβίωση με κριτήριο τον αμοιβαίο έρωτα και όχι το οικονομικό συμφέρον. (Παπαρήγα 1986)

Η παράλληλη εκπλήρωση του επαγγελματικού ρόλου της γυναίκας και του ρόλου της ως νοικοκυρά δημιουργεί συχνά εντάσεις και προβλήματα στην οικογένεια που επιδρούν αρνητικά στην παραγωγική και κοινωνική δραστηριότητά της. Η επίλυση αυτών των προβλημάτων είναι δυνατή με το κατάλληλο συνδυασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού ρόλου τόσο της γυναίκας όσο και του άντρα.

Όπως η γυναικεία υπόσταση καθεαυτή αλλά και η ουσία της θηλυκότητας συνδέονται με τα οικιακά, η απασχόληση με αυτό παραμένει μεταξύ των καθηκόντων της επαγγελματικά εργαζόμενης γυναίκας. Επιπλέον, αφενός η επαγγελματική απασχόληση της γυναίκας «δικαιολογείται» ή έστω «δικαιώνεται» με την επισήμανση αναγκών του νοικοκυριού και της οικογένειας και αφετέρου, τα οικιακά καθήκοντα (καθήκοντα ταυτόχρονα οικονόμου, συζύγου και μητέρας) διατηρούν πάντα την πρωταρχικότητά τους σε σχέση με τα επαγγελματικά – ακόμα και όταν η επαγγελματική θέση της γυναίκας συνεπάγεται αυξημένες ευθύνες. Θα πρέπει να επισημάνουμε, τέλος, πως η μη εργαζόμενη γυναίκα λογίζεται αυτόματα (όχι μόνο από τους άλλους αλλά και από τον εαυτό της) ως νοικοκυρά – ενώ ο μη εργαζόμενος άνδρας λογίζεται ως άνεργος ή το πολύ άεργος.

Συμπερασματικά, παρόλο που η επαγγελματική δράση της γυναίκας, με εξαίρεση την απασχόλησή της σαν ανειδίκευτο άτομο, δεν έχει πολύ μεγάλο παρελθόν, εντούτοις πολλά είναι τα θετικά αποτελέσματα της δράσης αυτής. Σε όλους τους τομείς εργασίας έχει αναδείξει τις ικανότητές της και έχει αποδείξει ότι μπορεί να επιτύχει όχι μόνο σαν εργαζόμενη, αλλά ταυτόχρονα και σαν μητέρα και σύζυγος. Όταν το κίνητρο της είναι η ανταπόκριση στην ανάγκη και η προσφορά, το κίνητρο αυτό παραμένει όμοια στις σχέσεις της με την εργασία της και με την οικογένεια της. Τότε η επαγγελματική της πείρα την εμπλουτίζει, γίνεται εμπειρία ζωής, την οποία και μεταφέρει στα παιδιά και το σύζυγό της. Έστω κι αν αυτοί στερούνται σε κάποιο βαθμό την παρουσία της, η στέρηση αυτή αναπληρώνεται από την ουσιαστική της παρουσία, τη γνώση και την αγάπη που τους δίνει συνεχώς, ακόμα και τις ώρες που λείπει από κοντά τους, εφόσον, τους έχει πάντα στο νου και την καρδιά της.

Ο όρος «εργαζόμενη γυναίκα», όπως συχνά υποστηρίζεται, δε θα έπρεπε να χρησιμοποιείται μόνο για όσες γυναίκες ασκούν κάποιο επάγγελμα. Εργαζόμενη είναι κάθε γυναίκα, όταν φροντίζει το σπίτι της περιποιείται έναν ηλικιωμένο, ανατρέφει τα παιδιά της. Η επαγγελματική δράση είναι ένα επιπλέον τμήμα της συνολικής εργασίας της, είναι μια επιπρόσθετη ευθύνη που καλείται να αναλάβει και να διεκπεραιώσει. Αν αυτό το κάνει με τη ψυχή της, τότε η ψυχή της μεγαλώνει και αγκαλιάζει περισσότερο και τις άλλες ευθύνες της. (Λυκιαρδοπούλου Κλαίρη, 1996, Σελ 140-141).

Οι γυναίκες σήμερα.....
είναι
το 52% του πληθυσμού της γης
εκτελούν
το 66% της εργασίας στον πλανήτη μας
αμείβονται με
λιγότερο από το 10% των
μισθών και ημερομισθίων
κατέχουν
λιγότερο από το 1% του
παγκόσμιου πλούτου
αντιπροσωπεύουν μόλις
το 1% των ηγετών του κόσμου.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΜΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Σε αντιδιαστολή από τις εργαζόμενες ονομάζονται "νοικοκυρές". Ίσως η ονομασία αυτή δεν είναι απόλυτα πετυχημένη, γιατί νοικοκυρές με την έννοια της απασχόλησης με τις σπιτικές δουλειές είναι και οι εργαζόμενες.

Η δουλειά που γίνεται στο σπίτι από τη νοικοκυρά, έχει τεράστια σημασία για το κοινωνικό σύνολο. Μέσω της σπιτικής εργασίας, συντηρείται η εργατική δύναμη ενώ ταυτόχρονα αναπαράγεται, κάτι που βοηθάει στην κοινωνική εξέλιξη. Το κύρος κάθε επαγγέλματος καθορίζεται από την κοινωνική αναγκαιότητά του. Ωστόσο, η απασχόληση της γυναίκας στο σπίτι δεν αναγνωρίζεται ως εξαιρετική κοινωνική προσφορά. Έτσι λοιπόν, η νοικοκυρά αντιμετωπίζεται ως άτομο μειονεκτικό, χωρίς προσωπικότητα και κοινωνικό κύρος. Η απασχόληση της γυναίκας με την οικιακή εργασία δεν υπολογίζεται ως παραγωγική και κατ'επέκταση κοινωνικά αναγκαία. (Δαράκη Πέπη, 1995, Σελ 83-84).

Η γυναίκα που ασχολείται μόνο με τη σπιτική δουλειά, σηκώνει μικρότερο φορτίο ευθυνών και δεν αντιμετωπίζει το δίδυμο φορτίο των οικογενειακών καθηκόντων. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τη διαπίστωση πως ένα μέρος του νοικοκυριού είναι σήμερα μηχανοποιημένο με τη βοήθεια ηλεκτρικών συσκευών διάφορων χρήσεων, πράγμα που εξασφαλίζει στη νοικοκυρά κάποιο χρόνο για συναναστροφή ή ψυχαγωγία, αν συγκριθεί ο σημερινός ελεύθερος χρόνος της με εκείνον του παρελθόντος.

Η γυναίκα της πόλης, που έχει ως κύρια απασχόληση της το νοικοκυριό διοχετεύει όλο τον χρόνο της στα οικιακά έργα. Αυτό το

νοικοκυριό του σπιτιού στις περισσότερες περιπτώσεις είναι η πιο αντιπαραγωγική, η πιο βάρβαρη και η πιο επίμοχθη δουλειά που κάνει η γυναίκα. Είναι δουλειά εντελώς τιποτένια χωρίς κανένα περιεχόμενο που να συμβάλει κάπως στην ανάπτυξη της γυναίκας. Εδώ κρύβεται ο κίνδυνος εφησυχασμού των γυναικών, όταν συγγενείς και φίλοι εκδηλώνοντας τον θαυμασμό τους για τα διάφορα έργα της νοικοκυράς, της δημιουργούν αισθήματα υπερηφάνειας που ουσιαστικά την κρατούν δέσμια, μακριά από τη κοινωνική ανάπτυξη της προσωπικότητάς της. Η γυναίκα, παραμένοντας νοικοκυρά, δεν γίνεται ποτέ κυρία αλλά σκλάβα. Παρά ταύτα η πλειονότητα των γυναικών πιστεύουν πως μένοντας στο σπίτι έκαναν την καλύτερη επιλογή, από το να εργάζονται και να «τρέχουν» κάθε μέρα στα εργοστάσια, στα μαγαζιά και στα γραφεία.

Οι γυναίκες νοικοκυρές, για αλλαγή και ξεκούραση από τις άχαρες και πληκτικές δουλειές του νοικοκυριού όπου δεν συμμετέχει ο ψυχονοητικός τους κόσμος, καταφεύγουν στο κέντημα και στο πλέξιμο, χωρίς ωστόσο να λύνουν το πρόβλημα της ανολοκλήρωτης ζωής τους. Η επιλογή της γυναίκας προς την νοικοκυρίστικη σπιτική ζωή, οφείλεται στην αγωγή που έλαβε, όταν ήταν παιδί. Με την περιοριστική αγωγή που της έδωσαν, την οδήγησαν στην εξάρτηση τους από ένα άλλο άτομο. Έτσι μένει ανέκφραστος ο εσωτερικός της κόσμος και η προσωπικότητά της ανολοκλήρωτη.

Το κακό ξεκινάει από τη στιγμή που οι ίδιες οι νοικοκυρές δεν αναγνωρίζουνε, ότι το έργο τους και η προσφορά τους είναι αναγκαίο και κοινωνικά χρήσιμο.

Μεγάλο είναι το ποσοστό των γυναικών που μένουν παθολογικά προσκολλημένες στις δουλειές του νοικοκυριού. Καθ'όλη

τη διάρκεια της ημέρας απασχολούνται με το σπίτι. Είναι σωματικά, συναισθηματικά και ψυχικά δεμένες με τα οικιακά καθήκοντα και με τα ίδια πράγματα του σπιτιού τους. Δίνουν την εντύπωση ότι στηρίζουν πάνω τους όλες τις ελπίδες τους για τη σωτηρία τους από την μοναξιά, την υποτίμηση και τα ψυχικά κενά.

Η γυναίκα που έχει ως μοναδική εργασία τις οικιακές δουλειές νιώθει πολύ μεγαλύτερη από ότι αν εργαζόταν έξω από το σπίτι. Πολλές φορές δεν έχει καν την υποψία, ότι για αυτή το σπίτι λειτουργεί σαν μια ισόβια φυλακή. Στο νου της, δεν υπάρχει τίποτα άλλο, από την έννοια για τις ανάγκες της οικογένειας, του άντρα της, των παιδιών της. Δεν έχει δικές της σκέψεις και δικά της όνειρα. Κάτω από την προστασία του συζύγου, με την επιβλητική προσωπικότητα που εργάζεται και την συντηρεί, δίνει την εντύπωση πως έχει συνηθίσει να μην σκέπτεται. Όμως, εκτός από την οικονομική εξάρτηση είναι και οι συναισθηματικοί δεσμοί, που ρυθμίζουν τον τρόπο ζωής της νοικοκυράς. Η ανεξαρτησία και η περηφάνια του ανθρώπου ωστόσο είναι λειτουργία καθοριστική για την προσωπικότητα της γυναίκας.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι οι νοικοκυρές διστάζουν να κάνουν βήματα αλλαγής. Οι νοικοκυρές των οικονομικά μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων δεν εξελίσσονται, αν και ζουν σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται διαρκώς. Δεν έχουν την ψυχική δύναμη και την συνειδησιακή ωριμότητα να πραγματοποιήσουν αλλαγές στη ζωή τους προς το καλύτερο. Προσπαθούν να στεριώσουν την ευτυχία τους στα συναισθήματά τους και όχι στην λογική. Κάτω από την προστασία του συζύγου και την αντίστοιχη οικονομική στήριξη, νιώθουν ασφαλής και ήσυχες.

Τέλος όταν ένα αντρόγυνο παίρνει διαζύγιο με την υποχρέωση διατροφής του συζύγου, όταν αυτή δεν εργάζεται έξω από το σπίτι, κάνει την εξάρτησή της από τον άντρα πιο χειροπιαστή και η δική της πραγματική συνεισφορά μόλις μετά βίας γίνεται αισθητή.

Βέβαια, σε αντίθεση με τα παραπάνω, υπάρχουν και οι γυναίκες που τους αρέσει να ασχολούνται με τις δουλειές του σπιτιού, με την περιποίηση του άντρα τους και με τη φροντίδα των παιδιών τους.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ **ΚΑΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ**

Ο ελεύθερος χρόνος είναι ισχυρός παράγοντας και προϋπόθεση της κοινωνικής προόδου και της πνευματικής ανάπτυξης του κάθε ατόμου. Η σημασία του για τον άνθρωπο είναι ανεκτίμητη.

Αποτελείται από τον χρόνο ξεκούρασης καθώς και από τον χρόνο που αξιοποιείται με προσωπικά ενδιαφέροντα. Η επιλογή εξαρτάται από το πλάτος και την κατεύθυνση των αναγκών και των ενδιαφερόντων του κάθε ατόμου.

“Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά ο χρόνος που οι γυναίκες αφιερώνουν στις κοινωνικές δραστηριότητες. Παράλληλα μοιράζουν τον ελεύθερο χρόνο τους σε δραστηριότητες που ανεβάζουν το επίπεδο των ειδικών και γενικών γνώσεών τους, όπως το συστηματικό διάβασμα, επισκέψεις σε μουσεία, διαλέξεις, στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, στην φιλανθρωπία, στον αθλητισμό, σε εθελοντική εργασία κ.τ.λ.

Επιπλέον η κατανομή του ελεύθερου χρόνου της γυναίκας εξαρτάται από παράγοντες όπως είναι το περιεχόμενο και ο χαρακτήρας της δουλειάς της, η οικογενειακή κατάσταση, η σύνθεση και η φάση ανάπτυξης της οικογένειας”. (Νοβίνοβα-Γιαζίκοβα-Γιάνκοβα, 1984, Σελ 87-88).

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η σημερινή Ελληνίδα δεν βλέπει πια τη ζωή πίσω από τη χαραμάδα της εξώπορτας όπως πριν πολλά χρόνια. Η πρόοδος και οι κοινωνικές εξελίξεις σπάσανε τις κλειστές πόρτες και η γυναίκα ξεχύθηκε μέσα στους δρόμους της εργασίας. Δραστηριοποιήθηκε για να βοηθήσει ουσιαστικά και τον εαυτό της και την οικογένειά της και το κοινωνικό σύνολο.

“Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ενεργός συμμετοχή του γυναικείου φύλου στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση έστω και σε μικρό βαθμό. Η πολιτική αφύπνιση των γυναικών, ξεκίνησε από το 1974 με την πτώση της δικτατορίας όταν πλέον δείχνουν διατεθειμένες να λάβουν μέρος στην πολιτική, συμμετέχοντας όλο και περισσότερο στα ψηφοδέλτια. Με αυτόν τον τρόπο, καταργείται ο μύθος περί μειονεκτικότητας εκ φύσεως των γυναικών και εξαλείφονται, οι αντιλήψεις του πατριαρχικού συστήματος, ότι η φύση της γυναίκας είναι να έχει ρόλο βοηθητικό και υπηρετικό εντός και εκτός της οικίας. (Κωνσταντίνα Πανταζή, 1984, Σελ 80-81).

Βλέπουμε τη γυναίκα να παρακολουθεί με ενδιαφέρον και ανησυχία τις πολιτικές εξελίξεις που συμβαίνουν εντός και εκτός της χώρας της, να ενδιαφέρεται για όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, να συζητά και να υπερασπίζεται τους ιδεολογικούς της προσανατολισμούς με επιχειρήματα και απόψεις.

Η εποχή της επιβολής από μέρους του άντρα των πολιτικών του πεποιθήσεων, επάνω στη γυναίκα, οι απειλές και το έτοιμο ψηφοδέλτιο στην τσέπη έχει τελειώσει για πάρα πολλές γυναίκες. Τώρα η γυναίκα μπορεί, στην πραγματικότητα πάντα μπορούσε, να έχει διαμορφώσει ξεκάθαρη πολιτική ιδεολογία γιατί ενημερώνεται και

είναι ολοκληρωμένη οντότητα με αντίληψη και κρίση για να διαλέξει ότι την εκφράζει πραγματικά.

Η παλιά άποψη των αντρών όταν αναφέρονται στην πολιτική, ότι "η γυναίκα δεν κάνει για αυτά" έχει διαψευσθεί όχι μόνο από τον ικανοποιητικό αριθμό των γυναικών στην Ελληνική Βουλή αλλά και από την καθημερινή συνδικαλιστική δράση όλο και περισσότερων γυναικών που διεκδικούν και αγωνίζονται για αυτά που πιστεύουν. Είναι αποφασισμένες και ενεργούν συνειδητά ανοίγοντας σταθερά μια πορεία που θα κατοχυρώσει κοινωνικά την ανεξαρτησία τους και την αξιοπρέπεια της προσωπικότητάς τους.

Σήμερα όλες οι γυναικείες οργανώσεις, ανεξάρτητα από πολιτική και ιδεολογική τοποθέτηση, ζητούν να συμμετέχουν αντιπρόσωποι του γυναικείου φύλου κατά 35% στα κέντρα που παίρνονται οι αποφάσεις, στο Κοινοβούλιο, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και στα ανώτερα κλιμάκια Διοικήσεων. Έτσι οι σημερινοί αγώνες των γυναικών, μέσα από το μαζικό γυναικείο κίνημα, παίρνουν συγκεκριμένη πια μορφή, αξιώνοντας την πολυάριθμη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Το γεγονός αυτό θα αποτελέσει παράλληλα και μια ακόμα εγγύηση ότι μέσα από το Κοινοβούλιο οι γυναίκες, οι εκλεγμένες από το λαό, θα έχουν τη δυνατότητα να δίνουν την μάχη για να λύνονται τα προβλήματα τους και να κατοχυρώνονται τα δικαιώματά τους σε νομοθετική βάση.

Η αξία της ποσόστωσης 35% θεμελιώνεται στο γεγονός ότι σπάει και την προκατάληψη ότι η πολιτική είναι μόνο ανδρική υπόθεση. Ταυτόχρονα συνηθίζει το λαό και τα κόμματα στην νέα εικόνα της γυναίκας δίνοντας την δυνατότητα να δοκιμαστούν στην

πράξη ως φορείς υπεύθυνης πολιτικής εξουσίας” (Πέπη Δρακάκη, 1995, Σελ 409-410).

Γυναίκες πνευματικά καλλιεργημένες, διανοούμενες και επιστήμονες αλλά και απλά εργαζόμενες, έχοντας πείρα κοινωνική και συνδικαλιστική, μπορούν να αντιπροσωπεύουν το φύλο τους στη Βουλή και στην Αυτοδιοίκηση. Ειδικά οι γυναίκες επιστήμονες, με τη θωράκιση των γνώσεων τους και κατέχοντας θέσεις στα κέντρα αποφάσεων, θα έχουν τη δυνατότητα να βοηθήσουν αποτελεσματικά ιδιαίτερα τις γυναίκες των οικονομικά αδύνατων κοινωνικών ομάδων, προτείνοντας μια σειρά από ενεργητικούς νόμους, ώστε να απελευθερωθούν από τη στέρηση, τη μιζέρια, την πολιτιστική υποβάθμιση, την εκμετάλλευση.

“Αν σύμφωνα με τις στατιστικές μαρτυρίες, το πνευματικό και το πολιτιστικό, γενικότερα, επίπεδο της πλειονότητας των γυναικών της χώρας μας είναι χαμηλό, η αιτία βρίσκεται στο καπιταλιστικό κατεστημένο με επακόλουθα τη μακραίωνα υποτίμηση, καταπίεση, κοινωνική περιθωριακή θέση στην κοινωνία. Χιλιετίες ολόκληρες, οι Ελληνίδες έμειναν εγκλωβισμένες μέσα, στα σπίτια τους, μακριά από τη συστηματική και ολοκληρωμένη εκπαίδευση, μακριά από κάθε έννοια προόδου και ανάπτυξης. Οι φροντίδες για τα οικιακά και τα παιδιά, απορροφούσαν τα πιο παραγωγικά χρόνια της ζωής τους, χωρίς να τους δίνονται οι ευκαιρίες να συμμετέχουν δημιουργικά και υπεύθυνα στις κοινωνικές δραστηριότητες, που ανοίγουν το δρόμο στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη”. (Πέπη Δρακάκη, 1995 Σελ 410).

Ο ισχυρισμός, ότι οι γυναίκες δε διέθεταν ορισμένες ικανότητες για να αναλάβουν κοινωνικές και πολιτικές ευθύνες και διάφορα υψηλά διοικητικά αξιώματα ήταν κακόβουλη – αναλήθεια που

διαψεύδεται σήμερα σε καθημερινή βάση. Οι ενεργοποιημένες κοινωνικά και πολιτικά γυναίκες απέδειξαν στην πράξη ότι τα καταφέρνουν θαυμάσια σε όλα τα αξιώματα και κανένας πια σήμερα δεν παραξενεύεται να βλέπει να σταδιοδρομούν με επιτυχία γυναίκες δικαστές, πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, βουλευτές, υπουργοί, νομάρχες, μηχανικοί, πρόεδροι και αρχηγοί κρατών σε όλο τον κόσμο.

Οι γυναίκες καθυστέρησαν να δείξουν τι μπορούν να κάνουν γιατί οι ανδροκρατούμενες κοινωνίες δεν τις όπλισαν με τα κατάλληλα εφόδια: μόρφωση, ελευθερία, ανεξαρτησία, εκπαίδευση, επαγγελματική ειδίκευση, απαλλαγή από τα οικιακά καθήκοντα, συστηματική άσκηση και έκφραση των γυναικείων αξιών, δυνατότητες και ευκαιρίες να τις αξιοποιούν και να τις εκφράζουν δημιουργικά.

Για τη γυναίκα η πολιτική ήταν, μέχρι πριν από μερικές δεκαετίες, ένα απροσπέλαστο κοινωνικό πεδίο. Χρειάστηκαν μακροχρόνιοι αγώνες για να υποχωρήσουν τα εμπόδια και τα φράγματα που κρατούσαν τις γυναίκες μακριά από το κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι. Ωστόσο ακόμη και σήμερα, που έχουν πραγματοποιηθεί κάποια βήματα προόδου στην χειραφέτηση των γυναικών, η συμμετοχή τους στα πολιτικά αξιώματα παραμένει χαμηλή. Αυτό το γεγονός προσπαθούν να εκμεταλλευτούν οι άντρες – συντηρητικοί υποστηρίζοντας πως οι γυναίκες δεν διαθέτουν ικανότητες ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της πολιτικής και να προσφέρουν έργο σε αυτόν τον τομέα.

Σε πολλές χώρες του κόσμου, πριν λίγες δεκαετίες, οι γυναίκες δεν ήταν ανεξάρτητες και δεν μπορούσαν να ασκήσουν τα πολιτικά τους δικαιώματα που τους είχαν δοθεί. Λόγου χάρη, στη Μαρί Ζολιο –

Κιουρι, εφευρέτρια του ραδίου, προτάθηκε να αναλάβει τη θέση της Υπουργού Κοινωνικής Ασφάλισης, στην Κυβέρνηση Λαϊκού Μετώπου το 1936 στη Γαλλία, αφού πρώτα παρουσιάσει γραπτή συγκατάθεση του συζύγου της.

Τέλος, ακόμη και οι συνειδητές φεμινίστριες δεν έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν όσα μπορούν για να καλύψουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών, αφού η εκλογή τους, γίνεται υπό την αιγίδα του ανδροκρατικού κομματικού μηχανισμού (φαλλοκρατικού συστήματος) που τις υποχρεώνει να παραμένουν πιστές στα πολιτικά και κομματικά πιστεύω της παράταξης που τις ανέδειξε. Έτσι οι γυναίκες ενσωματώνονται πλήρως στις ανδρικές κομματικές δομές εξουσίας, υιοθετώντας και εκφράζοντας ανδρικά πρότυπα, επιχειρώντας να πείσουν για την ανυπαρξία της διαφορετικότητας των γυναικών". (Δαμανάκη, 1995, Σελ 62).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΣ

Η δραστηριοποίηση του γυναικείου κινήματος στην Ελλάδα, κυρίως μετά την μεταπολίτευση, έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη διαδικασία της μεταρρύθμισης των αναχρονιστικών διατάξεων του Δίκαιου και κυρίως του Οικογενειακού, οι οποίες βρίσκονταν σε αντίθεση με τη συνταγματική επιταγή της ισότητας των δύο φύλων. (Κακλαμανάκη Ρούλα, 1984, Σελ 97).

Το γυναικείο κίνημα με τους μακροχρόνιους αγώνες τους επηρέασε αποφασιστικά τόσο τη διαδικασία διαμόρφωσης του κατάλληλου κοινωνικού και ψυχολογικού κλίματος για την αποδοχή των αλλαγών αυτών, όσο και αυτές τις ίδιες τις αλλαγές. Μάλιστα μπορούμε να πούμε ότι έγιναν με την πλήρη σχεδόν υιοθέτηση των προτάσεων του γυναικείου κινήματος, το οποίο και εκπροσωπήθηκε στην επιτροπή επεξεργασίας του σχετικού κώδικα.

Οι προτάσεις αυτές υπήρξαν προϊόν μακράς επεξεργασίας, διαλόγου και δημοκρατικής συνεργασίας πολλών γυναικείων φορέων (Κακλαμανάκη, 1984, Σελ 104).

Μετά τις σημαντικές θεσμικές αλλαγές και τη νέα κατάσταση που έχει δημιουργηθεί με την εκφρασμένη πολιτειακή βούληση για τη θέση της γυναίκας στην οικογένεια, στην εργασία και στην κοινωνία, το γυναικείο κίνημα μπαίνει σε νέα φάση στρατηγικής και επιλογών. Ώριμο πια, με κατακτήσεις και εμπειρίες στον οργανωτικό τομέα, συνεχίζει την πορεία του σε ουσιαστικότερες βάσεις. Επαγρυπνεί για

την κατοχύρωση των κατακτήσεων, την προστασία τους από τις καταστρατηγήσεις και τους υπαρκτούς κινδύνους ανάκοψης των αλλαγών σε μια φαινομενικά τυπική κάλυψη της ισότητας χωρίς σπουδαίο ουσιαστικό αντίκρισμα. (Κακλαμανάκη, 1984, Σελ 115).

Το γυναικείο κίνημα σήμερα δεν είναι μόνο μια περιθωριακή υπόθεση, αλλά μια ουσιαστική δύναμη που παίζει αποφασιστικό ρόλο στις εξελίξεις της εποχής μας. Μια δύναμη που παρεμβαίνει στις ανθρώπινες σχέσεις (οικογενειακές, κοινωνικές κ.α.) κι εδώ ακριβώς βρίσκεται το καινούργιο στοιχείο.

Η κάθε γυναίκα που καταρρίπτει τους παραδοσιακούς φραγμούς και προωθείται σε υπεύθυνες θέσεις αποδεικνύει ότι μπορεί, γίνεται πρότυπο, παράδειγμα για άλλες γυναίκες, βοηθάει να λυθούν τα ειδικότερα προβλήματα που εμποδίζουν την προώθηση των γυναικών και συγχρόνως επιδρά στη διαμόρφωση μιας άλλης ποιότητας σχέσεων. Συμβάλλει πρώτα από όλα στην αλλαγή της μορφή της εξουσίας σε όλα τα επίπεδα, στην κατάργηση της παλιάς δομής της και την αντικατάσταση της με τη συνέπεια, το καθήκον και την ευθύνη. (Κακλαμανάκη Ρούλα, 1984, Σελ 116).

Το πρώτο αίτημα των Ευρωπαϊών φεμινιστριών ήταν το δικαίωμα στην Εκπαίδευση. Το πρώτο σχολείο για γυναίκες στην Ελλάδα ιδρύθηκε το 1831 στην Αθήνα (Παρθεναγωγείο) από τους Τζών και Φράνσις Χίλλ. Ύστερα σιγά – σιγά άρχισαν να δημιουργούνται στις πόλεις Παρθεναγωγεία αλλά και μικτά διδασκαλεία. Από τότε χρονολογούνται και οι πρώτοι γυναικείοι σύλλογοι με σκοπούς: τη δημιουργία σχολείων, την ενίσχυσή τους και την προστασία των κοριτσιών (Κακλαμανάκη Ρούλα, 1984, Σελ 129).

Το 1872, ιδρύθηκε από την Καλλιόπη Κεχαγιά ο "Σύλλογος Κυριών υπέρ της γυναικείας παιδείσεως" με συνεργάτιδες τη Σμαράγδα Βικέλα, την Ελένη Παπαρηγοπούλου, την Ελένη Σκουζε και άλλες. Τον ίδιο καιρό η Σαπφώ Λεοντίας, επίσης παιδαγωγός, υποστήριζε σε άρθρα και βιβλία της, στην ανάγκη ευρύτερης μόρφωσης των γυναικών. (Κακλαμανάκη Ρούλα, 1984, Σελ 129-130).

Το 1896 ιδρύθηκε ο Σύλλογος "Εργάνη Αθηνά" για τη διάδοση της λαϊκής τέχνης με πλουσιότερες δραστηριότητες, ιδιαίτερα από τη Σωτηρία Αλιμπέρτη. Από τις αρχές του αιώνα μας ιδρύονται πολλοί γυναικείοι σύλλογοι, με δραστηριότητες για την προστασία των παιδιών και ορφανοτροφεία όπως ο "Σύλλογος Γυναικών Ελλάδος" το 1917 στη Θεσσαλονίκη για τα προσφυγόπουλα, ο "Πανελλήνιος Σύλλογος γυναικών Ελλάδος". (Κακλαμανάκη Ρούλα, 1984, Σελ 130).

Συγκεκριμένα οι σκοποί των παραπάνω γυναικείων σωματείων είναι:

1. Προώθηση της γυναικείας ισοπολιτείας σε όλους τους τομείς: νομικό, πολιτικό, κοινωνικό, εργασιακό μέσα σε μια ανεξάρτητη, δημοκρατική και ειρηνική Ελλάδα. Μια ισότιμη κοινωνία στην οποία γυναίκες και άνδρες θα έχουν ίσα δικαιώματα, ίσες ευκαιρίες και ίσες ευθύνες.
2. Η αναγνώριση της μητρότητας σαν κοινωνικού λειτουργήματος. Η προστασία της μητέρας και του παιδιού. Η αναγνώριση της κοινωνικής υπηρεσίας της νοικοκυράς. Η εξασφάλιση του δικαιώματος της σύνταξης γήρατος για όλα τα μέλη της κοινωνίας.
3. Η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, η πνευματική και πολιτιστική εξύψωση των γυναικών και όλου του λαού.

4. Διαφώτιση και εκπαίδευση των γυναικών με στόχο τη συνειδητοποίηση των πραγματικών αιτιών της καταπίεσής τους.
5. Αντίκρουση της εκμετάλλευσης που γίνεται από την ακρίβεια, την κακή πληροφόρηση και την κακή ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών.
6. Η δραστηριοποίηση για τη βελτίωση του τοπικού περιβάλλοντος: σχολεία, υγεία, ψυχαγωγία. (Κακλαμανάκη Ρ., 1984, Σελ 132).

Μετά την μεταπολίτευση (1974) αναπτύχθηκαν και άλλες κινήσεις, κυρίως νέων γυναικών για τη δημιουργία καθαρά φεμινιστικών σωματείων. Υπήρξε για ένα διάστημα η "Κίνηση για την Απελευθέρωση της Γυναίκας" και άλλες μικρότερες ομάδες, που ασχολήθηκαν κυρίως με εκδόσεις ή ανάπτυξη θέσεων βαθύτερης αμφισβήτησης ορισμένων θεσμών, στους οποίους αποδίδουν την αλλοτρίωση της γυναίκας, κυρίως του θεσμού της παραδοσιακής οικογένειας καθώς και της παραδοσιακής ηθικής σημασίας είναι και ο "Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων" με 2000 περίπου μέλη που λειτουργεί από το 1924. (Κακλαμανάκη Ρ, 1984, Σελ 132).

Γενικά, το γυναικείο κίνημα κατακτώντας τις θέσεις του πάνω στη βάση μιας προωθημένης άποψης για τις ανθρώπινες σχέσεις, μπορεί και πρέπει να παίξει το ρόλο μιας πραγματικά επαναστατικής αλλαγής. Μπορεί να φέρει το νέο πνεύμα και να σφυρηλατήσει τις νέες αρχές που θα κατοχυρώνουν και θα εγγυώνται το νέο πρότυπο του κοινωνικού ανθρώπου, που ολοκληρώνεται ατομικά σε πλαίσιο ελευθερίας και συνυπάρχει κοινωνικά στη βάση μιας συντροφικής δεοντολογίας.

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΚΛΙΣΕ ΤΩΝ ΡΟΛΩΝ

Η μεγαλύτερη αιτία για την παρεξήγηση, τη ^σύγχυση και τη μνησικακία για τους ρόλους που ανήκουν στον άντρα και στη γυναίκα πηγάζει από τις έννοιες που προσδίδει ο πολιτισμός στο αρσενικό και στο θηλυκό.

Αυτό που η κοινωνία θεωρεί αρσενικό, το θεωρεί ταυτόχρονα αποκλειστική ιδιοκτησία του άντρα. Έτσι αν μια παντρεμένη γυναίκα συμβεί να είναι εξαιρετικά

δυναμική στη συζήτηση ή να παίρνει από μόνη της αποφάσεις, ο άντρας θα προσπαθήσει να την απογοητεύσει με το μνησικάκο σχόλιο : " Τι προσπαθείς να κάνεις; Μήπως θέλεις να φορέσεις και παντελόνια; Αντίθετα αν είναι άντρας μαγειρεύει ή επιτρέπει στη γυναίκα του να διαχειρίζεται τα οικονομικά , κινδυνεύει να θεωρηθεί αδύνατος ή και πλάσμα μειωμένου ανδρισμού."

Να είσαι θηλυκό σημαίνει να είσαι άνθρωπος παθητικός, υποχωρητικός , συναισθηματικός ,ευαίσθητος, αγαπητός πειθήνιος, δεικτικός , περιποιητικός.

Να είσαι αρσενικό σημαίνει να είσαι σκληρός, ανταγωνιστικός , τολμηρός , σίγουρος , επίμονος , δυνατός και κυριαρχικός. Κάπως έτσι τραβάει το παραμύθι.

Ξέρουμε άντρες που είναι πειθήνιοι και γυναίκες που είναι σκληρές, αλλά συνήθως τους αντιμετωπίζουμε

Υπάρχει άραγε κάποια βιολογική η ψυχολογική απόδειξη για ιδιότητες που μπορούμε να τις θεωρούμε ομαλά αρσενικές και ιδιότητες, που μπορούμε να τις θεωρούμε ομαλά θηλυκές;

Οι απαντήσεις που δίνονται στο παραπάνω ερώτημα, μπερδεύουν ακόμα περισσότερο τα πράγματα. Υπάρχουν ορισμένες βασικές , φυσικές διαφορές στο σώμα , όπως και ψυχολογικές διαφορές ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα που όλοι τις ξέρουμε. Υπάρχει το γεγονός ότι οι άντρες είναι συνήθως δυνατότεροι με την έννοια της μυϊκής δύναμης , αλλά υπάρχει και το γεγονός ότι οι γυναίκες ζουν γενικά περισσότερο από τους άντρες.

Ωστόσο οι επιστήμονες απέχουν πολύ ακόμα από τη θεμελίωση μιας απόδειξης ότι τέτοιες ψυχολογικές διαφορές , ή ακόμα και οι πιο σύνθετες ορμονικές αποκλίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών έχουν οποιαδήποτε επίδραση σε τέτοιες διαμορφώσεις του χαρακτήρα όπως υποταγή ή τολμηρότητα.

Τι είναι λοιπόν " αρσενικό " και τι είναι " θηλυκό " μέσα στο πλαίσιο των διαπιστώσεων ;

Η Μάργκαρετ Μηντ αναφέρει :

Αν ορισμένα χαρακτηριστικά που συμπεριφοράς που παραδοσιακά τα θεωρούμε θηλυκά όπως η παθητικότητα, η ευσυγκινησία και η προθυμία για το μέγλωμα των παιδιών - μπορούν τόσο εύκολα να μετατραπούν σε αρσενικά πρότυπα στη μια φυλή

και σε μια άλλη να τεθούν εκτός νόμου για τους

άντρες και για τις γυναίκες, τότε δεν μας απομένει καμιά βάση να θεωρούμε ότι τέτοιες πλευρές της συμπεριφοράς έχουν οποιαδήποτε σχέση με το φύλο

Συνακόλουθα , η ακαμψία των δικών μας συζυγικών ρόλων δεν μπορεί να δικαιωθεί με επιχειρήματα για το τι είναι " φυσιολογικά " θηλυκό και το τι είναι "φυσιολογικά" αρσενικό.

Αν οι άντρες μπορούν να φροντίζουν αποτελεσματικά τα παιδιά , η να μαγειρεύουν και να υφαίνουν

σε άλλους πολιτισμούς , αν οι γυναίκες μπορούν να σηκώσουν βάρη, να χτίζουν σπίτια και να φροντίζουν για τη διατροφή της οικογένειας , γιατί η κοινωνία μας; να βάζει εμπόδια στην ελαστικότητα των ρόλων του άντρα και της γυναίκας;

Ναι όσο περισσότερο μηχανοποιείται και τεχνοκρατείται η κοινωνία μας , τόσο πιο ηλίθιο φαίνεται να εντοπίζεις και να προσδιορίζεις τους ρόλους

και τα καθήκοντα κάθε ατόμου ανάλογα με το φύλο του.

Το ηλεκτρονικό κουμπί δεν φαίνεται να το ενδιαφέρει αν το δάχτυλο που το πιέζει είναι αντρικό η γυναικείο

Η ταξινόμηση σε " αρσενικό " και " θηλυκό " είναι αυθαίρετη και περιοριστική τόσο από ψυχολογικούς λόγους, όσο και από πρακτική σκοπιά.

.Όπως ακριβώς άντρες και γυναίκες είναι ικανοί να κάνουν ο ένας τις δουλειές του άλλου, με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσαν να ωφεληθούν απεριόριστα αν μοιράζονταν και

έδειχναν ανοιχτά τις θαυμαστές ικανότητες που κάθε φύλο έχει αφεαυτού.

Όλο και περισσότεροι νέοι έρχονται να οδηγηθούν σαν κοπάδι σε άκαμπτες κατηγορίες και αποδέχονται έναν ευρύτερο συναισθηματικό ορισμό της αρσενικότητας και της θηλυκότητας.

Αν λοιπόν οι άντρες και οι γυναίκες μπορούσαν να μάθουν να βλέπουν το αρσενικό και το θηλυκό σαν μια κατάσταση που αγκαλιάζει ολόκληρη την απέναντι κλίμακα της ανθρώπινης συναισθηματικής έκφρασης και της διανοητικής ικανότητας, τότε οι ξεπερασμένες πολιτιστικές αναστολές που μας δένουν σε περιοριστικούς ρόλους θα παραμερίζονταν μια για πάντα .

ΤΙ ΘΕΛΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ**ΓΕΝΙΚΑ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΙΝΑΙ
ΤΑ ΕΞΗΣ:**

Ο ΕΡΩΤΑΣ είναι το σπουδαιότερο πράγμα στις ανθρώπινες σχέσεις και είναι δυνατός για κάθε δυο ή περισσότερα άτομα οποιουδήποτε φύλου, που ενδιαφέρονται βαθιά το ένα για το άλλο και αναλαμβάνουν να συμβάλλουν ο ένας στο άλλο την προσωπική πρόοδο. Ο έρωτας μπορεί να περιλαμβάνει ή όχι σεξουαλικές σχέσεις και δεν πρέπει να συγχέεται με τη ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΑΓΑΠΗ, ή οποία χρησιμοποιείται σήμερα σαν παγίδα για τις γυναίκες.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ πρέπει ν' αποτελούν ένα θεσμό Ισότητας, όπου όλοι συνεισφέρουν εξίσου. Μπορεί νά περιλαμβάνει οποιονδήποτε συνδυασμό ενηλίκων και παιδιών, είτε συνδέονται με δεσμούς αίματος είτε με σεξουαλικές σχέσεις, ατόμων πάντως που βρίσκουν ωφέλιμο το να ζουν μαζί. Νέες μορφές σπιτιού και οικογένειας πρέπει να δημιουργηθούν ύστερα από προσωπικό πειραματισμό.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ πρέπει ν' αποτελούν αντικείμενο ίσων ευθυνών, τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Οι γυναίκες πρέπει να έχουν το δικαίωμα να διακόπτουν μία οποιαδήποτε εγκυμοσύνη για οποιονδήποτε λόγο και δεν πρέπει να συνεπάγεται ούτε μείωση τής

υπολήψεως για οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο δεν θέλει να τεκνοποιήσει.

Η περιποίηση των παιδιών θα είναι όση υποχρέωση και για τον πατέρα και για τη μητέρα και δεν θα θεωρείται σαν πλήρης καθημερινή απασχόληση κανενός ή σαν χαρακτηριστικό της προσωπικότητας οποιασδήποτε γυναίκας.

ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ πρέπει να είναι δυνατό για τον καθένα από τους δυο συζύγους που είναι ο ανεύθυνος.

ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ είναι ταπεινωτικό για τη γυναίκα, γιατί αφήνει να εννοηθεί ότι την υποστήριζε οικονομικά ο άνδρας της σε αντάλλαγμα της σεξουαλικής προσφοράς της.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ πρέπει να είναι προσιτή και στα δυο φύλα με βάση την ατομική απόδοση, χωρίς την προκατάληψη ότι να ορισμένο είδος εργασίας συνδέεται αποκλειστικά με το ένα ή το άλλο φύλο.

ΤΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ δεν πρέπει να θεωρούνται στοιχεία ανδρισμού ή θηλυκότητας ή να διευκολύνεται ή διάθεση τους με την εκμετάλλευση του σεξ – απήλ γυναικών υπαλλήλων ή κοριτσιών της διαφήμισης.

ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ δεν πρέπει να κάνουν πλήρη εγκεφάλου στις σπουδάστριες για να αποδεχτούν μία περιορισμένη, οικιακή ζωή.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ το ίδιο.

ΟΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ αναφορικά με την ικανότητα και την ανταπόκριση, οι οποίες μπορούν αποδίδονται πρώτα στον τρόπο με τον οποίο μεγάλωσαν αγόρια και κορίτσια και σε ύστερα σε ιδιαίτερες ανατομικές διαφορές

Ο ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ

Των δυο συζύγων, που βασίζεται στην κατανομή

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σήμερα γίνονται πολλές προσπάθειες για την ανεξαρτητοποίηση της γυναίκας, για την εξίσωση της με τον άντρα, για τη βελτίωση της ζωής της γενικά. Μέσα από την επαγγελματική Κατοχύρωση, την κοινωνική παρουσία, την οικογενειακή στάση, οι γυναίκες προσπαθούν να αναδείξουν τον εαυτό τους σαν άτομα. Η προσπάθεια αυτή είναι και ατομική και ομαδική, και ανοργάνωτη και οργανωμένη από συλλόγους. Τα αποτελέσματα μέχρι σήμερα έδωσαν ορισμένες διεξόδους στα προβλήματα της γυναίκας. Δεν έδωσαν όμως μια βαθιά εσωτερική γαλήνη και δεν εξασφάλισαν την αρμονία στη σχέση της με το αντρικό φύλο. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τελικά κάπου έχει και πάλι ξεφύγει το θέμα από την πορεία που θα δώσει την λύση.

Μια οποιαδήποτε προσπάθεια, ώσπου να φέρει το ποθούμενο αποτέλεσμα, είναι φυσικό να περνά από ενδιάμεσα στάδια, με πολλά σκαμπανεβάσματα. Είναι φυσικό η γυναίκα, μετά από μια μακροχρόνια καταπίεση, που ανέχτηκε από τον άντρα, αλλά και που συχνά η ίδια προκάλεσε με τη στάση της, να μεταμορφώνεται τώρα σ' ένα νέο άτομο με παρορμήσεις συχνά παράλογες και αρνητικές. Ας μη σταθούμε τόσο στα λάθη των πράξεων αυτών και στις επιπτώσεις τους. Αν διαπιστωθεί απλά η αλήθεια, ότι ούτε τώρα δεν υπάρχει πραγματική χαρά μέσα στις οικογένειες και ότι, ακόμα και σαν φτασμένη επιστήμων και επαγγελματίας, η γυναίκα δεν αισθάνεται δύναμη και σιγουριά, τότε θα πρέπει να αναζητηθεί ένας άλλος

δρόμος για τον αρχικό σκοπό. Θα πρέπει να βρεθεί μια μέση λύση, που να αναδύει την οντότητα, να της δίνει τα δικαιώματα της, αλλά ταυτόχρονα να τη διατηρεί σε δράση, μέσα στον ειδικό ρόλο, που έχει από τη φύση της.

Δεν μπορεί να υπάρξει ευτυχισμένη κοινωνία ούτε οικογενειακή χαρά, όταν ο άντρας μεταμορφώνεται σε γυναίκα, γιατί η σύζυγος του θέλει να του πάρει το ρόλο του. Δεν μπορεί μια γυναίκα να αναπτυχθεί εσωτερικά, σαν μια οντολογική ύπαρξη, αυτόνομη και αυτοδύναμη, αν δεν έχει αποδεχθεί κατ'αρχάς το άλλο μισό της ανθρωπότητας, τον άντρα, που μαζί του μοιράζεται μια ζωή, και γενικά όλο το αντρικό φύλο, που καθημερινά έρχεται σε επαφή μαζί του. Κάθε προσπάθεια για καταπολέμηση του άντρα, έτσι ώστε να αποκτηθεί μια ελευθερία από τη γυναίκα, είναι εκ των προτέρων καταδικασμένη. Γιατί είναι σαν η μισή ανθρωπότητα να βάλλει εναντίον της άλλης μισής, αφού δεν μπόρεσε να συμφιλιωθεί μαζί της. Και αν ο άντρας υποταγεί στην γυναικεία δύναμη, πάλι κι αυτό θα είναι ήττα για τη γυναίκα, και όχι νίκη. Γιατί τότε θα έχει δίπλα της ένα «σύντροφο», που δεν θα είναι σύντροφος, αλλά ένα αδύναμο παιδί που θα χρειάζεται μόνο φροντίδα.

Όλα αυτά δεν έχουν σαν σκοπό να αναχαιτίσουν τη γυναικεία προσπάθεια μιας νέας ζωής, μιας πιο ουσιαστικής ύπαρξης. Απλά αποσκοπούν στο να δώσουν μία πρώτη ώθηση για μια καινούργια αντιμετώπιση στην επίλυση ενός προβλήματος, που υπάρχει αναμφισβήτητα. Καλό είναι ο κάθε άνθρωπος να συνεχίζει σ' όλη του τη ζωή την ατομική του εργασία για την ανάδυση της οντότητας του. Καλό όμως είναι αυτή η εργασία να είναι εναρμονισμένη με την

εξέλιξη όλου του ανθρώπινου γένους. Γιατί αν η πορεία γίνεται μόνο από μία πλευρά, είναι σίγουρο ότι σε κάθε βήμα του θα συγκρούεται με όλους τους άλλους, που θα βρίσκονται σε άλλη ροή. Και αν αυτός ο ένας είναι το μισό του ανθρώπινου γένους- δηλαδή όλες οι γυναίκες, τότε η ρήξη με το άλλο μισό θα είναι καταστρεπτική.

Πρέπει να παραμείνει βαθιά χαραγμένο στο νου, τόσο των γυναικών όσο και των αντρών, ότι μόνον όταν, μέσα σ' όλες τις εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής, και τα δύο σκέλη της ανθρωπότητας βαδίζουν σε αρμονία, τότε μόνο μπορούμε να περιμένουμε θετικά αποτελέσματα. Η άγνοια, που ακόμα υπάρχει, θα φαίνεται συχνά στις προσπάθειες, αλλά δεν θα είναι τόσο αρνητική, αν διατηρείται πάντα η βασική αρχή της παράλληλης εργασίας, της διασταύρωσης των απόψεων και της αλληλοκάλυψης των αναγκών. Η γυναίκα δεν θα βρει τη θέση της καταπιέζοντας τον άντρα, όπως δεν την έχει βρει καταπιεζόμενη από αυτόν, θα τη βρει μόνο όταν συνεργαστούν οι δυο σαν ζευγάρι.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με το πέρασμα του χρόνου βλέπουμε τη θέση της γυναίκας να εξελίσσεται προς το καλύτερο. Να αποκτάει όλο και περισσότερα δικαιώματα και ρόλους. Να γίνεται ενεργό μέλος στην κοινωνία στην οποία ανήκει. Να κάνει όλο και περισσότερα βήματα προς τα εμπρός, διεκδικώντας μια ισότιμη μεταχείριση από τους άντρες και από την ίδια την κοινωνία.

Γενικά παρατηρούμε ότι οι ρόλοι της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία όλο και πληθαίνουν και οδηγούν τη γυναίκα σε όλο και ευνοϊκότερη θέση. Παρόλη, όμως την προσπάθεια που έχει γίνει σχετικά με τη θέση των γυναικών, διαπιστώνουμε ότι χρειάζεται ακόμη προσπάθεια για να κατακτήσουν τα ίδια δικαιώματα με τους άντρες, ασχέτως που τυπικά φαίνεται ότι τα έχουν κατακτήσει.

Βέβαια μαζί με τα δικαιώματα που έχουν κατακτήσει οι γυναίκες, έχει αυξηθεί και η πολυπλοκότητα των σχέσεων μεταξύ των δυο φύλων. Συνεπώς κάποιοι "απαισιόδοξοι" θα λέγανε ότι οι γυναίκες ήταν κάποτε σε πλεονεκτικότερη θέση έχοντας μόνο τη φροντίδα του σπιτιού, σε σχέση με τη σημερινή πραγματικότητα όπου οι γυναίκες έχουν να ασχοληθούν και με τα "έξω-σπιτιού" γενόμενα.

Όμως «Γυναίκες, κάνετε όποιο έργο θέλετε, πάρτε τις θέσεις που επιθυμείτε στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Αναδειχθείτε, εκφρασθείτε με κάθε τρόπο που σας ταιριάζει. Ό,τι, όμως, και αν κάνετε, μην αγνοήσετε τη μία θέση, αυτήν που επί αιώνες πασχίζει το ανθρώπινο γένος να κατακτήσει. Τη θέση του δέκτη, που Ζητιέται από όλους τους ανθρώπους, και την οποία η θηλυκιά σας φύση εκπαιδεύει

ιδιαίτερα εσάς να εκφράσετε. Στο κύτταρο σας είναι καταγραμμένη η πείρα όλων των γυναικών του παρελθόντος. Αξιοποιήστε την! Μεταφέρετε τη μητρότητα από τον περιορισμένο κύκλο της οικογένειας στον απέραντο κύκλο της ανθρωπότητας, από τα παιδιά σας στον πανανθρώπινο παιδικό εαυτό. Μόνο αυτή η θέση θα φέρει τη λύτρωση της φυλής και μόνο αυτή θα αναδύσει τη δική σας δύναμη, μια δύναμη που αναγεννά το αγαθό, νικώντας το αρνητικό με την αγάπη».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Σημειώνοντας ότι τα Κράτη μέλη των διεθνών Συμφώνων περι ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν υποχρέωση να εξασφαλίσουν την ισότητα των δικαιωμάτων του άνδρα και της γυναίκας στην άσκηση όλων των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων,

Θεωρώντας τις διεθνείς συμβάσεις που συνολοκληρήθηκαν υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των οργανισμών για την προώθηση της ισότητας των δικαιωμάτων του άνδρα και της γυναίκας,

Σημειώνοντας επίσης τις αποφάσεις, τις διακηρύξεις και τις συστάσεις που υιοθετήθηκαν από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και τους οργανισμούς για την ισότητα των δικαιωμάτων του άνδρα και της γυναίκας,

Ανησυχώντας όμως με τη διαπίστωση ότι, παρά τα διάφορα αυτά έγγραφα, οι γυναίκες εξακολουθούν ν' αποτελούν αντικείμενο σημαντικών διακρίσεων,

Υποθυμίζοντας ότι η διάκριση κατά των γυναικών παραβιάζει τις αρχές της ισότητας των δικαιωμάτων και του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, ότι παρεμποδίζει τη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της χώρας τους, υπό ίσους όρους με τους άνδρες, ότι αποτελεί εμπόδιο στην άξια της ευημερίας της κοινωνίας και της οικονομίας και ότι εμποδίζει τις γυναίκες να υπηρετήσουν τη χώρα τους και την ανθρωπότητα,

Ανησυχώντας με το γεγονός ότι, στις καταστάσεις ενδείας, οι γυναίκες έχουν ελάχιστο δικαίωμα στη διατροφή, την ιατρική περίθαλψη, τη μόρφωση, την εκπαίδευση καθώς και στις δυνατότητες εργασίας και στην ικανοποίηση άλλων αναγκών,

Πεπεισμένα ότι η εγκαθίδρυση της νέας διεθνούς οικονομικής τάξεως που βασίζεται στην αμεροληψία και τη δικαιοσύνη θα συμβάλει χαρακτηριστικά στην προώθηση της ισότητας μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας,

Υπογραμμίζοντας ότι η εξάλειψη του απαρτηγάνι, όλων των μορφών ρατσισμού, φυλετικής διακρίσεως, αποικιοκρατίας, νεοαποικιοκρατίας, επιθέσεως, καταχής και ξένης κυριαρχίας και αναμειξώσ στα εσωτερικά των Κρατών είναι απαραίτητη ώστε ο άνδρας και η γυναίκα να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους,

XXVII. Νόμος 1312/83 (φ. 39/1.4.83, Α')

Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και αποκτά ισχύ νόμου η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών που το κείμενό της υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 18 Δεκεμβρίου 1979 και υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 2 Μαρτίου 1982 στα Ηνωμένα Έθνη.

Ακολουθεί το κείμενο της Σύμβασης στην αγγλική γλώσσα και σε ελληνική μετάφραση.

Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών

Τα Κράτη μέλη της παρούσας Σύμβασής,

Σημειώνοντας ότι ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών επαναβεβαιώνει την πίστη στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία του και στην ισότητα των δικαιωμάτων του άνδρα και της γυναίκας,

Σημειώνοντας ότι η Παγκόσμια Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βεβαιώνει την αρχή της μη διακρίσεως και διακηρύσσει ότι όλα τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται ελεύθερα και ίσα σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα και ότι το κάθε ένα μπορεί να ωφεληθεί από όλα τα δικαιώματα και από όλες τις ελευθερίες που αναφέρονται σ' αυτήν, χωρίς καμία διάκριση, κυρίως χωρίς διάκριση φύλου,

Βεβαιώνοντας ότι η ενίσχυση της διεθνούς ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας, η ύφεση της διεθνούς εντάσεως, η συνεργασία μεταξύ όλων των Κρατών, όποια και αν είναι τα κοινωνικά και οικονομικά τους συστήματα, ο γενικός και πλήρης αφοπλισμός και, ιδιαίτερα, ο πυρηνικός αφοπλισμός υπό αυστηρό και αποτελεσματικό διεθνή έλεγχο, η επιβεβαίωση των αρχών της δικαιοσύνης, της ισότητας και της αμοιβαίας ωφέλειας στις σχέσεις μεταξύ των χωρών και η πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτοδιαθέσεως και ανεξαρτησίας των λαών που είναι υπόδουλοι ξένης και αποικιοκρατικής κυριαρχίας και ξένης κατοχής, καθώς και ο σεβασμός της εθνικής κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας θα εννοήσουν την κοινωνική πρόοδο και την ανάπτυξη και θα συμβάλουν συνεισφέροντας στην πραγματοποίηση της πλήρους ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών,

Πεπεσμένα ότι η πλήρης ανάπτυξη μιας χώρας, η ευημερία του κόσμου και το θέμα της ειρήνης απαιτούν τη μέγιστη συμμετοχή των γυναικών, υπό ίσους όρους με τους άνδρες, σε όλους τους τομείς,

Έχοντας υπόψη τη σπουδαιότητα της συνεισφοράς των γυναικών στην ευτυχία της οικογένειας και στην πρόοδο της κοινωνίας, συνεισφορά που μέχρι σήμερα δεν έχει πλήρως αναγνωρισθεί, τη σπουδαιότητα της κοινωνικής σημασίας της μητρότητας και του ρόλου των γονέων στην οικογένεια και την αγωγή των παιδιών και συνειδητοποιώντας ότι ο ρόλος της γυναίκας στην τεκνοποίηση δεν πρέπει να είναι ταύτη διακρίσεως και ότι η ανατροφή των παιδιών απαιτεί τον κιατημερισμό των ευθυνών μεταξύ των ανδρών, των γυναικών και του συνόλου της κοινωνίας,

Συνειδητοποιώντας ότι ο πατριδοσιακός ρόλος του άνδρα στην οικογένεια και την κοινωνία πρέπει να εξελιχθεί όσο και ο ρόλος της γυναίκας εάν θέλει κανείς να φθάσει σε μία πραγματική ισότητα του άνδρα και της γυναίκας,

Αποφασίζόμενα να εφαρμόσουν τις αρχές που αναφέρονται στη Δεκάρουξη περί εξελίξεως της διακρίσεως κατά των γυναικών και για το σκοπό αυτό, να υποστηρίξουν τα αναγκαία μέτρα για την κιατήρηση της διακρίσεως αυτής σε όλες τις μορφές της και όλες τις εκδηλώσεις,

Συμφωνήσαν τα ακόλουθα:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Συμβάσεως ο όρος «διακρίσεις κατά των γυναικών» αφορά κάθε διαχωρισμό, εξαίρεση ή περιορισμό που βασίζεται στο φύλο και που έχει σαν αποτέλεσμα ή σκοπό να διακυβεύσει ή να καταστρέψει τη, με βέση την ισότητα ανδρών και γυναικών, αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση από τις γυναίκες, ανεξαρτήτως της οικογενειακής τους κατάστασης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και πιστικό τομέα ή σε κάθε άλλο τομέα.

Άρθρο 2

Τα Κράτη μέλη καταδικάζουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών σε όλες τις μορφές της, συμφωνούν να συνεχίσουν με όλα τα κιατάλληλα μέσα και χωρίς καθυστέρηση μια πολιτική που θα τείνει να εξαλείψει τις διακρίσεις κατά των γυναικών και προς το σκοπό αυτόν, αναλαμβάνουν την υποχρέωση:

α) Να εγγράψουν στο εθνικό τους σύνταγμα ή σε κάθε άλλη προήκουσα νομοθετική διάταξη την αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών, εάν αυτό δεν έχει γίνει ακόμα, και να εξασφαλίσουν με τη νομοθεσία ή με άλλα κατάλληλα μέσα την πραγματική εφαρμογή της εν λόγω αρχής,

β) Να υποδείξουν νομοθετικά μέτρα και άλλα συνδυασμένα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και κυρώσεων εν αντίγκη, τα οποία θα απαγορεύουν κάθε διάκριση κατά των γυναικών,

γ) Να εγκαθιδρύσουν δικαστική προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών σε βάση ισότητας με τους άνδρες και να εγγραφούν, μέσω των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων και άλλων δημοσίων οργάνων, την πραγματική προστασία των γυναικών εναντίον κάθε πιάξτως διακρίσεως,

δ) Να απέχουν από κάθε πιάξη ή άσκηση διακρίσεως κατά των γυναικών και να ενεργούν κατά τρύκο ώστε οι δημόσιες αρχές και οι δημόσιοι οργανισμοί να συμπεριφερθούν στην υποχρέωση αυτή,

ε) Να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξελίξουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών που ασκούνται από ένα πρόσσοπο, μια οργάνωση ή μια οποιαδήποτε επιχείρηση.

κάθε άλλου τύπου συνηθειών που βασίζονται στην ιδέα της κατώτε-
ρότητας ή της ανωτερότητας του ενός ή του άλλου φύλου ή στην ιδέα
ενός στερεότυπου ρόλου των ανδρών και των γυναικών.

β) Να ενεργήσουν κατά τρόπο ώστε η οικογενειακή αγωγή να
συμβάλλει στην καλή κατανόηση ότι η μητρότητα είναι κοινωνική
λειτουργία και στην αναγνώριση της κοινής ευθύνης του άνδρα και
της γυναίκας στη φροντίδα για την ανατροφή των παιδιών και για την
εξασφάλιση της αναπύξής τους, εξοπλισμένου ότι το συμφέρον
των παιδιών είναι ο πρωταρχικός όρος σε όλες τις περιπτώσεις.

Άρθρο 6

Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπερι-
λαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για να καταστείλουν, σε
όλες τις μορφές τους, το εμπόριο των γυναικών και την εκμετάλλευση
της πορνείας των γυναικών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Άρθρο 7

Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να
εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών στην πολιτική και δη-
μόσια ζωή της χώρας και, ιδιαίτερα, εξασφαλίζουν σ' αυτές, υπό
ίσους όρους με τους άνδρες, το δικαίωμα:

- α) Να ψηφίζουν σε όλες τις εκλογές και όλα τα δημόσια δημο-
ψηφίσματα και να είναι εκλέξιμες σε όλους τους οργανισμούς που
εκλέγονται δημόσια.
- β) Να λαμβάνουν μέρος στην κατάστρωση της πολιτικής του
Κράτους και στην εκτέλεσή της, να καταλαμβάνουν δημόσιες θέσεις
και να ασκούν όλα τα δημόσια καθήκοντα σε όλες τις βαθμίδες της
κυβερνήσεως.
- γ) Να συμμετέχουν στις μη κυβερνητικές οργανώσεις και ενώ-
σεις που ασχολούνται με τη δημόσια και πολιτική ζωή της χώρας.

Άρθρο 8

Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι
γυναίκες να έχουν, υπό ίσους όρους με τους άνδρες, και χωρίς καμία

στ) Να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομέ-
νων και νομοθετικών διατάξεων, για να τροποποιήσουν ή να καταρ-
γήσουν κάθε νόμο, κανονιστική διάταξη, έθιμο ή συνήθεια που απο-
τελεί διάκριση κατά των γυναικών.

ζ) Να καταργήσουν όλες τις, ποινικές διατάξεις που αποτελούν
διάκριση κατά των γυναικών.

Άρθρο 3

Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν σε όλους τους τομείς, ιδίως στον πο-
λιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό τομέα, όλα τα κατάλ-
ληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για
να εξασφαλίσουν την πλήρη ανάπτυξη και την πρόοδο των γυναικών,
ώστε να τους εξασφαλίσουν την άσκηση και την απόλαυση των δι-
καιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε βάση ισότητας με τους
άνδρες.

Άρθρο 4

1. Η εκ μέρους των Κρατών μελών υιοθέτηση ειδικών προσκι-
ρων μέτρων που αποσκοπούν στην επίτευξη της εγκυθηδρίασως μιας
πραγματικής ισότητας μεταξύ των ανδρών και των γυναικών δεν θε-
ωρείται σαν πράξη διακρίσεως, όπως καθορίζεται στην παρούσα
Σύμβαση, αλλά δεν πρέπει με κανένα τρόπο να έχει σα συνέπεια τη
διατήρηση κινήσεων ανισών ή ξεχωριστών. τα μέτρα αυτά πρέπει να
καταργηθούν μόλις επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί στο θέμα
της ισότητας ευκαιριών και μεταχειρίσεως.

2. Η εκ μέρους των Κρατών μελών υιοθέτηση ειδικών μέτρων,
συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων που προβλέπονται στην πα-
ρούσα Σύμβαση, που αποσκοπούν στην προστασία της μητρότητας,
δεν θεωρείται σα μία πράξη διακρίσεως.

Άρθρο 5

Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε:
α) Να τροποποιήσουν τα σχέδια και τα πρότυπα κοινωνικού
λιτιστικής συμπεριφοράς του άνδρα και της γυναίκας με σκοπό να
φθάσουν στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και των εθιμικών ή

σία· σε όλες τις περιπτώσεις θα προτανεύουν τα συμφέροντα των παιδιών.

η) Τα ίδια προσωπικά δικαιώματα που προσιδάζουν σε συζύγους συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος εκλογής οικογενειακού ονόματος και επαγγέλματος και στους δύο συζύγους.

θ) Τα ίδια δικαιώματα αναφορικά με την κυριότητα, κτήση, διοίκηση, διαχείριση, επικαρπία και διάθεση περιουσίας που περιήλθε είτε χάριν δωρεάς είτε εξ επαχθούς αιτίας (αντί τιμήματος).

2. Η μητρεία και ο γάμος ανηλίκου δεν θα έχουν νομική ισχύ, θα ληφθεί δε κάθε αναγκαία ενέργεια, συμπεριλαμβανομένης της νομοθετικής, για τον καθορισμό ελαχίστου ορίου ηλικίας προς σύναψη γάμου καθώς και για την υποχρεωτική καταχώριση των γάμων σε επίσημα μητρώα καταχωρίσεων.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Άρθρο 17

1. Με σκοπό να διαπιστωθεί η γενόμενη πρόοδος κατά την εφαρμογή της παρούσας Συμβάσεως, θα συσταθεί επιτροπή για την εξέλιξη των διακρίσεων κατά των γυναικών (εφεξής αποκαλούμενη «η επιτροπή») η οποία αποτελείται, κατά το χρόνο θέσεως σε ισχύ της συμβάσεως, από δεκαοκτώ και μετά την επικύρωση ή την προσχώρηση στη σύμβαση και του τριακοστού πέμπτου κράτους μέλους, από είκοσι τρεις εμπειρογνώμονες, μεγάλου ηθικού κύρους και ικανότητας στον τομέα του καλυπτόμενου από τη σύμβαση. Οι εμπειρογνώμονες θα εκλέγονται από τα Κράτη μέλη μεταξύ των υπηκόων τους και θα παρέχουν τις υπηρεσίες τους κάτω από την προσωπική τους ιδιότητα, λαμβανομένων υπόψη της δικαίας κατανομής υπό την άπωση της γεωγραφικής θέσεως, της αντιπροσωπευσεώς διαφόρων μορφών πολιτισμού καθώς και των κυριότερων νομικών συστημάτων.

2. Τα μέλη της Επιτροπής θα εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία από τον κατάλογο των προσώπων που έχουν προτείνει για υποψηφίους τα Κράτη μέλη. Κάθε Κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να προτείνει ένα μόνο πρόσωπο εκλεγόμενο μεταξύ των υπηκόων του.

3. Η πρώτη εκλογή θα λάβει χώρα έξη μήνες μετά την ημερομηνία της θέσεως σε ισχύ της παρούσας συμβάσεως. Τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματεύς

του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών θα απευθύνει επιστολή προς τα Κράτη μέλη καλώντας τα να υποβάλουν τις υποψηφιότητές τους εντός δύο μηνών. Ο Γενικός Γραμματεύς θα προετοιμάσει έναν κατάλογο όλων των υποψηφίων με αλφαβητική σειρά, με την ένδειξη των Κρατών μελών που τους έχουν υποδείξει ως υποψηφίους, και θα τον επιδώσει στα Κράτη μέλη.

4. Οι εκλογές των μελών της επιτροπής θα λάβουν χώρα σε σύνοδο των Κρατών μελών που θα συγκληθεί από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στη σύνοδο αυτή, για την απαρτία της οποίας απαιτούνται τα δύο τρίτα των Κρατών μελών, τα πρόσωπα που θα εκλεγούν από την επιτροπή θα είναι εκείνοι οι υποψήφιοι οι οποίοι θα λάβουν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων αντιπροσώπων των Κρατών μελών, τα οποία είναι παρόντα και ψηφίζουν.

5. Τα μέλη της επιτροπής θα εκλέγονται για περίοδο τεσσάρων ετών. Παρά ταύτα, η θητεία των εννέα από τα μέλη που εκλέγησαν κατά την πρώτη εκλογή θα λήγει στο τέλος των δύο ετών. Λιμέσως μετά την πρώτη εκλογή ο πρόεδρος της επιτροπής θα εκλεγεί με κλήρο τα ονόματα των εννέα αυτών μελών.

6. Η εκλογή των νέων προσθέντων μελών της επιτροπής θα λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του κεφαλαίου άρθρου μετά την τριακοστή πέμπτη επικύρωση ή προσχώρηση. Η θητεία των δύο από τα πρόσθετα μέλη που εκλέγησαν προς τούτο θα λήγει στο τέλος των δύο ετών και τα ονόματα των δύο αυτών μελών της επιτροπής θα έχουν εκλεγεί με κλήρο από τον πρόεδρο της επιτροπής.

7. Για την πλήρωση των τυχόν κενών θέσεων, το Κράτος μέλος, του οποίου ο εμπειρογνώμων έχει παύσει να ασκεί τα καθήκοντά του ως μέλος της επιτροπής, θα διορίζει άλλον εμπειρογνώμονα μεταξύ των υπηκόων του, ο διορισμός δε αυτού θα υπόκειται στην έγκριση της επιτροπής.

8. Τα μέλη της επιτροπής θα λαμβάνουν τις αποδοχές τους, μετά από έγκριση της Γενικής Συνελεύσεως, από τους πόρους των Ηνωμένων Εθνών και κάτω από τους όρους εκείνους και τις συνθήκες που θα αποφασίζει η συνέλευση, λαμβανομένης υπόψη της σπουδαιότητας των καθηκόντων της επιτροπής.

9. Ο Γενικός Γραμματεύς των Ηνωμένων Εθνών θα παρέχει το

Άρθρο 25

1. Η παρούσα Σύμβαση θα είναι ανοικτή για υπογραφή από όλα τα κράτη.
2. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται ως ο θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασής.
3. Η παρούσα Σύμβαση υπόκειται σε επικύρωση-τα όργανα της επικυρώσεως θα κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.
4. Η παρούσα Σύμβαση θα παραμένει ανοικτή για προσχώρηση από όλα τα κράτη. Η προσχώρηση θα πραγματοποιείται με την κατάσταση του οργάνου προσχωρήσεως στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 26

1. Κάθε Κράτος μέλος μπορεί οποτεδήποτε να υποβάλει αίτηση για αναθεώρηση της παρούσας σύμβασής με γραπτή γνωστοποίηση απευθυνόμενη προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.
2. Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών θα αποφασίσει για τα μέτρα, που θα πρέπει να πάρει ενδεχομένως σχετικά με την αίτηση αυτή.

Άρθρο 27

1. Η παρούσα σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία καταθέσεως στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.
2. Για κάθε κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σ' αυτή μετά την κατάθεση του εικοστού οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως, η εν λόγω Σύμβαση θα ισχύει την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία καταθέσεως του οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως του κράτους αυτού.

Άρθρο 28

1. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα λάβει και θα διαβιβάσει σε όλα τα κράτη κείμενο με τις επιφυλάξεις που προέβλεπαν τα κράτη κατά το χρόνο επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

2. Δεν θα γίνεται δεκτή επιφύλαξη που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας σύμβασής.

3. Οι επιφυλάξεις μπορούν να αρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση απευθυνόμενη γι' αυτόν το σκοπό στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος θα αναλάβει να πληροφορήσει σχετικά όλα τα Κράτη μέλη. Η γνωστοποίηση αυτή θα έχει ισχύ από την ημερομηνία της λήψεώς της.

Άρθρο 29

1. Κάθε διαφορά μεταξύ δύο ή περισσότερων Κρατών μελών που αφορά την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας σύμβασής και η οποία δεν έχει διακανονισθεί με διαπραγματεύσεις, θα φέρεται προς διαιτησία με αίτηση ενός των κρατών. Εάν εντός έξι μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για διαιτησία τα μέρη δεν συμφωνήσουν σχετικά με την οργάνωση αυτής, θα δύναται καθένα από αυτά να φέρει τη διαφορά ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου με αίτηση που θα υποβάλλεται σύμφωνα με το Καταστατικό του Δικαστηρίου.

2. Κάθε κράτος θα δύναται κατά την υπογραφή ή επικύρωση της σύμβασής ή την προσχώρησή σ' αυτή, να δηλώσει ότι δεν θεωρεί δεσμευτική γι' αυτό την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου. Τα άλλα Κράτη μέλη δεν θα δεσμεύονται από την παράγραφο αυτή, σε σχέση με εκείνο το Κράτος μέλος που έχει διατυπώσει παρόμοια επιφύλαξη.

3. Κάθε Κράτος μέλος που έχει διατυπώσει επιφύλαξη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου θα μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να άρει την επιφύλαξη αυτή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 30

Η παρούσα Σύμβαση, τα κείμενα της οποίας στην Αραβική, Κινεζική, Αγγλική, Γαλλική, Ρωσική και Ισπανική γλώσσα είναι εξίσου αυθεντικά, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Σε πίστωση τούτων, οι υπογεγραμμένοι, δυνάτως εξουσιοδοτημένοι, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

Με το παρόν πιστοποιώ ότι το παραπάνω κείμενο αποτελεί

ακριβές αντίγραφο στην Αγγλική και Γαλλική της Συμβάσεως για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 18 Δεκεμβρίου 1979. Το πρωτότυπο έχει κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς της κυρούμενης με το άρθρο 1 Σύμβασης αρχίζει από την καθοριζόμενη στο άρθρο 27 αυτής ημερομηνία.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

§ 77. Η θέση των γυναικών και ανηλίκων στο εργατικό δίκαιο

Η θέση των γυναικών και ανηλίκων στο εργατικό δίκαιο υπήρξε ανέκαθεν σε πολλά σημεία, σαφώς ευμενέστερη, έναντι εκείνης των ενηλίκων ανδρών⁽¹⁾. Υπήρχαν, όμως, και μερικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, σε βάρος των δευτέρων (π.χ. χαμηλότερη αμοιβή κ.ά.), οι οποίες με την από του 1975 και εντεύθεν νομοθεσία εξαφανίσθηκαν πλήρως. Έτσι, η προαναφερθείσα διαφορά εξαλείφθηκε με την ε.γ.σ.ε. της 26.2.75, που κυρώθηκε με το Ν. 133/75 για ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών.

Ι σ ό τ η τ α α ν δ ρ ώ ν κ α ι γ υ ν α ι κ ώ ν .

Η πλήρης ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον τομέα της εργασίας κατοχυρώνεται σήμερα από τις ακόλουθες διατάξεις:

α) Το Σύνταγμα του 1975 στο άρθρο 4 ορίζει:

«§ 1. Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.

§ 2. Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Και στο άρθρο 22 συνεχίζει:

«§ 1. Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζομένου αγροτικού και αστικού πληθυσμού.

Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας».

β) Άλλες διατάξεις:

Ο Ν. 46/75 που εκύρωσε την υπ' αριθ. 100 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας περί ισότητας της αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων για εργασία ίσης αξίας.

Ο Ν. 1414/84 για την εφαρμογή της ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις.

(1) Οι πρώτες διατάξεις για την προστασία των γυναικών και των ανηλίκων είχαν περιληφθεί στο νόμο ΔΚΘ' /1912 «περί εργασίας γυναικών και ανηλίκων» και στο Β.Δ. της 14/26.8.1913 «περί εκτέλεσης του περί εργασίας γυναικών και ανηλίκων ΔΚΘ' νόμου ως προς τα εργοστάσια, εργαστήρια, εμπορικά καταστήματα και πρατήρια παντός είδους». Τα νομοθετήματα αυτά δεν έχουν καταργηθεί ρητώς, αλλά ξεπεράσθηκαν από τα νεότερα, όπως οι νόμοι 1302/82, 1414/84, 1483/84 κ.ά. που μνημονεύονται στην συνέχεια.

Ο Ν. 1576/85 που εκύρωσε την 156 Δ.Σ.Ε. για την ισότητα των ευκαιριών και μεταχειρίσεως των εργαζομένων των δύο φύλων.

Ο Ν. 1342/83 που εκύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 18.12.79 για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών.

Αρκετοί ακόμα νόμοι που κυρώνουν διεθνείς συμβάσεις, οι οποίες περιέχουν διατάξεις σχετικές με την ισότητα των δύο φύλων.

Με ειδικές, επίσης, διατάξεις προστατεύεται η γυναίκα κατά την περίοδο της μητρότητας και κατά τη νυκτερινή απασχόληση.

Η παντρεμένη γυναίκα μπορεί να εκμισθώνει ελεύθερα την εργασία της, χωρίς να απαιτείται συγκατάθεση του συζύγου. Η γυναίκα, όμως, απαγορεύεται γενικώς να εργάζεται σε ορισμένες εργασίες. Επίσης, και οι ανήλικοι, αμφοτέρων των φύλων, απαγορεύεται να απασχολούνται σε διάφορες εργασίες⁽¹⁾.

§ 78. Νυκτερινή εργασία γυναικών

Τα της νυκτερινής εργασίας των γυναικών ρυθμίζει, βασικά, ο νόμος 3924/59, ο οποίος εκύρωσε την υπ' αριθ. 89 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας για τη νυκτερινή εργασία των απασχολουμένων στη βιομηχανία γυναικών. Η ισχύς του νόμου αυτού άρχισε την 27.4.60, σύμφωνα με το Β.Δ. 161/6.3.60.

Κατ' αρχήν, απαγορεύεται η χρησιμοποίηση των γυναικών τη νύκτα, αδιακρίτως ηλικίας, σε οποιαδήποτε βιομηχανική επιχείρηση, δημόσια ή ιδιωτική, με εξαίρεση τις επιχειρήσεις όπου απασχολούνται μόνο μέλη της αυτής οικογένειας (άρθρο 3 της άνω υπ' αριθ. 89 Δ.Σ.Ε.).

Την έννοια της βιομηχανίας δίνει η διάταξη του άρθρου 1 της άνω Δ.Σ.Ε., που έχει ως εξής:

«Εν τη έννοια της παρούσης συμβάσεως ως «βιομηχανικάί επιχειρήσεις» θεωρούνται ιδία:

α) Τα μεταλλεία, λατομεία και αι πάσης φύσεως εξορυκτικάί βιομηχανίαί.

β) Αι επιχειρήσεις εν αις κατασκευάζονται προϊόντα, μεταβάλλονται, καθαρίζονται, επισκευάζονται, διακοσμούνται, αποτελειούνται, προετοιμάζονται προς πώλησιν, καταστρέφονται ή κατεδαφίζονται, ή εν αις αι ύλαι υφίστανται μεταβολήν, περιλαμβανομένων των επιχειρήσεων κατασκευής πλοίων, παραγωγής, μετατροπής, και μεταδόσεως του ηλεκτρισμού και της κινητηρίου δυνάμεως εν γένει.

γ) Αι επιχειρήσεις δομήσεως και αι της αρμοδιότητος των πολιτικών μηχανικών, περιλαμβανομένων και των εργασιών δομήσεως, επισκευής, συντηρήσεως, μετατροπής και κατεδαφίσεως».

Έννοια της νύκτας κατά το άρθρο 2 της αυτής Δ.Σ.Ε.

«Εν τη έννοια της παρούσης συμβάσεως ο όρος «νύξ» σημαίνει περίοδον ένδεκα τουλάχιστον συνεχών ωρών περιλαμβανουσών διάστημα καθοριζόμενον υπό της αρμοδίας αρχής, επτά συνεχών ωρών τουλάχιστον παρεντιθεμένων μεταξύ της δεκάτης εσπε-

(1) Βλ. λεπτομέρειες στις επόμενες παραγράφους.

ρινής και της εβδομάς πρωινής. Η αρμοδία αρχή δύναται να καθορίζη διάφορα διαστήματα δια διαφόρους περιοχές, βιομηχανίας, επιχειρήσεις ή κλάδους βιομηχανιών ή επιχειρήσεων, δέον όμως όπως συμβουλευέται τας ενδιαφερομένας οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων προ του καθορισμού διαστήματος αρχομένου μετά την ενδεκάτην εσπερινήν».

Κατ' εξαίρεση, η απασχόληση των γυναικών τη νύκτα επιτρέπεται:

α) Σε περίπτωση ανώτερης βίας, οσάκις σε κάποια επιχείρηση επέρχεται διακοπή εκμεταλλεύσεως απρόβλεπτη και μη περιοδικού χαρακτήρα (άρθρο 4 παρ. α').

β) Σε περίπτωση επεξεργασίας πρώτων υλών, που είναι δεκτικές ταχείας αλλοιώσεως, για να διασωθούν από αναπόφευκτη απώλεια (άρθρο 4 παρ. β').

γ) Σε γυναίκες που κατέχουν θέση διευθύνσεως ή θέσεις τεχνικού χαρακτήρα συνεπαγόμενες ευθύνη. Επίσης, σε γυναίκες που απασχολούνται σε υπηρεσίες της υγιεινής (άρθρο 8).

δ) Σε περιπτώσεις απασχολήσεως των γυναικών σε βιοτεχνίες, που απασχολούν μέλη της αυτής οικογένειας (άρθρο 3).

ε) Η απαγόρευση της νυκτερινής εργασίας των γυναικών μπορεί να αναστέλλεται με απόφαση της κυβερνήσεως, μετά γνώμη των ενδιαφερομένων οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων, οσάκις λόγω περιστάσεων ιδιαίζόντως σοβαρών, το εθνικό συμφέρον απαιτεί τούτο (άρθρο 5 παρ.1)(1).

Με το Ν. 1414/84 περί εφαρμογής της αρχής της ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις καταργήθηκαν οι προστατευτικές διατάξεις που είχαν περιληφθεί στην ελληνική νομοθεσία και αποτελούσαν ειδικούς περιορισμούς της εργασίας των γυναικών, εκτός από τις διατάξεις που αφορούν την προστασία της μητρότητας. Επίσης, δεν θίγονται από το νόμο αυτό οι διατάξεις των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας που έχουν επικυρωθεί με νόμο και υπερσχύουν των κοινών νόμων, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος. Συνεπώς, εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις της υπ' αριθ. 89/51 Δ.Σ.Ε. (που κυρώθηκε με το Ν. 3924/59) και απαγορεύει την απασχόληση των γυναικών τη νύκτα στις βιομηχανικές επιχειρήσεις εκτός από τις οικογενειακές(2).

(1) Παρόμοια διάταξη περιέχει και η παρ. 4 του άρθρου 42, που έχει ως εξής:
«Δύναται δια πράξεων του Υπουργού Εργασίας (ήδη η αρμοδιότητα έχει μεταβιβασθεί στον Νομάρχη) εκδιδομένων μετά γνώμη των ενδιαφερομένων επαγγελματικών οργανώσεων των εργοδοτών και μισθωτών να αναστέλλεται η εφαρμογή των διατάξεων των απαγορευσών την νυκτερινήν εργασία των γυναικών, οσάκις λόγω περιστάσεων ιδιαίζόντως σοβαρών, το εθνικόν συμφέρον απαιτεί τούτο».

(2) Έγγραφο Υπ. Εργ. 1660/16.9.87 — ΔΕΝ 1988, σελ.276.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

Η αρνητική στάση ορισμένων εργοδοτών/τριών απέναντι στην απασχόληση εγκύων γυναικών και μητέρων, κάνουν την μητρότητα ανασταλτικό παράγοντα στην επαγγελματική αποκατάσταση των γυναικών.

Παράλληλα, η αντίληψη, ότι για την αντιμετώπιση κάθε σοβαρού προβλήματος σχετικού με την ανατροφή των παιδιών η γυναίκα θα πρέπει να παραμελήσει ή και να εγκαταλείψει την εργασία της, έχει σοβαρές συνέπειες στην επαγγελματική εξέλιξη των εργαζόμενων μητέρων.

Για την προστασία της μητρότητας και την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των δύο φύλων στις εργασιακές σχέσεις έχουν ψηφισθεί πρόσφατα ορισμένοι νόμοι, με σκοπό την εξαφάνιση κάθε διάκρισης στην πρόσληψη, απασχόληση και απόλυση των εγκύων γυναικών και μητέρων.

Ι. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΓΚΥΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

α) Πρόσληψη εγκύου

Όταν είστε έγκυος και ψάχνετε να βρείτε δουλειά, πρέπει να γνωρίζετε ότι απαγορεύεται να αρνηθούν να σας προσλάβουν επειδή είσαστε έγκυος.

Στο βαθμό που ο/η εργοδότης/τρια δηλώσει ότι ο μόνος λόγος άρνησής της πρόσληψής σας είναι η εγκυμοσύνη σας, παραβαίνει το νόμο και έχετε δικαίωμα να τον/την καταγγείλετε στην Επιθεώρηση Εργασίας.

Σε περίπτωση που δεν σας το πει ξεκάθαρα, αλλά είσαστε σίγουρη ότι η κατάστασή σας είναι ο λόγος που αρνείται να σας προσλάβει, π.χ. ενώ στην αρχή σας υποσχέθηκε τη δουλειά, μόλις έμαθε ότι είσαστε έγκυος προφασίστηκε κάποια δικαιολογία για να μην κρατήσει την υπόσχεση του/της, είναι σκόπιμο να συμβουλευθείτε την Επιθεώρηση Εργασίας, τη Συνδικαλιστική σας Οργάνωση ή τη Νομαρχιακή Επιτροπή Ισότητας της Περιφέρειάς σας, για το τι μπορείτε να κάνετε.

Εάν για την πρόσληψή σας σε κάποια εργασία, χρειάζονται ιατρικά πιστοποιητικά που προϋποθέτουν εξετάσεις επικίνδυνες για την εγκυμοσύνη σας, ο/η εργοδότης/τρια είναι υποχρεωμένος/η να σας προσλάβει χωρίς τις εξετάσεις αυτές.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αρνηθεί την πρόσληψη, με το δικαιολογητικό ότι θέλει πρώτα τις εξετάσεις. Είστε υποχρεωμένη όμως, να τις κάνετε, αφού γεννήσετε.

β) Απόλυση εγκύου

Κάθε απόλυση που γίνεται στο διάστημα της κυοφορίας, και εφόσον ο/η εργοδότης/τρια γνωρίζει την εγκυμοσύνη σας, είναι άκυρη. Για το χαρακτηρισμό της απόλυσης σαν άκυρης, δεν έχει καμία σημασία αν ο/η εργοδότης/τρια έμαθε από σας ή από τρίτους για την εγκυμοσύνη σας, αλλά, αρκεί το γεγονός ότι το ήξερε.

Οι μόνες περιπτώσεις που έχει δικαίωμα να σας απολύσει είναι, όταν εργάζεστε με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου και η σύμβαση λήξει στο διάστημα της κυοφορίας και όταν υπάρχει σπουδαίος λόγος.

Για το πότε ο λόγος της απόλυσης μπορεί να χα-

ρακτηρισθεί σαν σπουδαίος, είναι σκόπιμο να συμβουλευθείτε την Επιθεώρηση Εργασίας ή την Συνδικαλιστική σας οργάνωση.

Σε καμία περίπτωση όμως, δεν αποτελεί σπουδαίο λόγο ο ισχυρισμός του/της εργοδότη/τριας ότι σας απολύει επειδή λόγω της εγκυμοσύνης έχει μειωθεί η αποδοτικότητά σας στη δουλειά. Συνεπώς κάθε απόλυση γι' αυτό το λόγο, είναι άκυρη.

Επίσης είναι άκυρη η απόλυση που γίνεται στο χρονικό διάστημα 1 έτους από τον τοκετό. Εάν έχετε πάρει παράταση της άδειας κυοφορίας εξαιτίας ασθένειας που οφείλεται στον τοκετό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από 1 χρόνο είναι άκυρη κάθε απόλυση που γίνεται στο διάστημα αυτό.

Οι παραπάνω περιορισμοί του δικαιώματος των εργοδοτών/τριών για απόλυση, ισχύουν και για τις εργαζόμενες σαν καθαρίστριες, στο σπίτι με το κομμάτι καθώς και για όσες εργάζονται σε γεωργικές επιχειρήσεις.

II. ΑΔΕΙΕΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

α) Άδεια κυοφορίας

Κάθε εργαζόμενη έχει δικαίωμα να πάρει άδεια κυοφορίας, δηλαδή να απουσιάσει από την εργασία της ορισμένο χρονικό διάστημα πριν και μετά τον τοκετό.

Η διάρκεια της άδειας αυτής για όλες τις εργαζόμενες με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορίζεται σε δεκατέσσερις εβδομάδες, από τις οποίες οι επτά πρέπει να παίρνονται υποχρεωτικά πριν από την πιθανή ημερομηνία τοκετού και οι επτά μετά από αυτόν.

Η μόνη προϋπόθεση για να την πάρετε, είναι να προσκομίσετε στον/στην εργοδότη/τρια ένα πιστοποιητικό γιατρού που να αναφέρει την πιθανή ημερομηνία του τοκετού σας.

Όταν γεννήσετε πρόωρα, δηλαδή πριν από το χρό-

νο που αναφέρεται στο πιστοποιητικό του γιατρού, θα πάρετε την υπόλοιπη άδεια κυοφορίας που δικαιούστε μετά τον τοκετό, ώστε να εξασφαλίζεται χρόνος συνολικής άδειας δεκατεσσάρων εβδομάδων.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Ο γιατρός σας έχει πει ότι υπολογίζει να γεννήσετε στις 20 Ιουνίου και έτσι παίρνετε την άδεια κυοφορίας την 1η Μαΐου, δηλαδή επτά εβδομάδες πριν από την πιθανή ημερομηνία τοκετού. Εσείς όμως γεννάτε στις 31 Μαΐου, δηλαδή την τέταρτη εβδομάδα της άδειας σας και τρεις εβδομάδες νωρίτερα από ό,τι είχατε υπολογίσει. Αυτό δεν σημαίνει ότι χάνετε τις τρεις εβδομάδες από τις επτά που δικαιούστε πριν από τον τοκετό, επειδή γεννήσατε νωρίτερα, αλλά ότι έχετε δικαίωμα να καθήσετε μετά τον τοκετό αντί για επτά, δέκα εβδομάδες, ώστε ο συνολικός χρόνος της άδειάς σας να είναι δεκατέσσερις εβδομάδες.

Εάν αρρωστήσετε στη διάρκεια της άδειας κυοφορίας και η αρρώστια σύμφωνα με ιατρική βεβαίωση οφείλεται είτε στην κύηση είτε στον τοκετό, έχετε δικαίωμα να ζητήσετε παράταση της άδειας κυοφορίας.

β) Άδεια θηλασμού

Για να ανταποκριθείτε στις αυξημένες φροντίδες που το παιδί σας χρειάζεται το πρώτο χρονικό διάστημα μετά τον τοκετό, έχετε δικαίωμα να μειώσετε το ωράριο εργασίας σας κατά μία ώρα. Το δικαίωμα αυτό το έχετε για διάστημα ενός χρόνου από την ημέρα τοκετού.

Έτσι, μπορείτε ή να πηγαίνετε στην εργασία σας μία ώρα αργότερα, ή να φεύγετε μία ώρα νωρίτερα. Ακόμη, εάν σας είναι βολικό, έχετε δικαίωμα να διακόπτετε την εργασία σας για μία ώρα, όταν π.χ. μένετε πολύ κοντά στον τόπο εργασίας σας, έχετε δικαίωμα

να διακόψετε την εργασία σας για μία ώρα και να πάτε στο σπίτι σας να θηλάσετε ή να φροντίσετε το μωρό.

Ο χρόνος αυτός θεωρείται και αμείβεται σαν χρόνος κανονικής εργασίας, δηλαδή δεν έχει δικαίωμα ο/η εργοδότης/τρια να σας πληρώσει λιγώτερο επειδή δουλεύετε μία ώρα λιγώτερο, αλλά θα πληρώνεστε κανονικά σαν να εργαζόσασταν ολόκληρο το ωράριο σας.

Ο/Η εργοδότης/τρια δεν έχει δικαίωμα να σας αρνηθεί το δικαίωμα αυτό. Σε περίπτωση που το κάνει, έχετε δικαίωμα να τον καταγγείλετε στην Επιθεώρηση Εργασίας που έχει δικαίωμα να επέμβει και να του/της επιβάλει πρόστιμο για την άρνηση.

III. ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

Κατά το διάστημα της άδειας κυοφορίας, η εργαζόμενη δικαιούται ορισμένες αποδοχές, το ύψος των οποίων εξαρτάται από το αν είναι ασφαλισμένη ή όχι και από το αν προβλέπονται επιδόματα μητρότητας από τον ασφαλιστικό οργανισμό στον οποίο είναι ασφαλισμένη.

α) Επίδομα μητρότητας γυναικών που είναι ασφαλισμένες στο Ι.Κ.Α.

Οι γυναίκες που είναι ασφαλισμένες στο Ι.Κ.Α. έχουν δικαίωμα να πάρουν επίδομα μητρότητας από το Ι.Κ.Α., τον/την εργοδότη/τρια και από τον Ο.Α.Ε.Δ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΚΡΑΝΑΧ ΑΔΑΜ ΚΑΘ' ΕΥΑ ΤΙΣΣ)

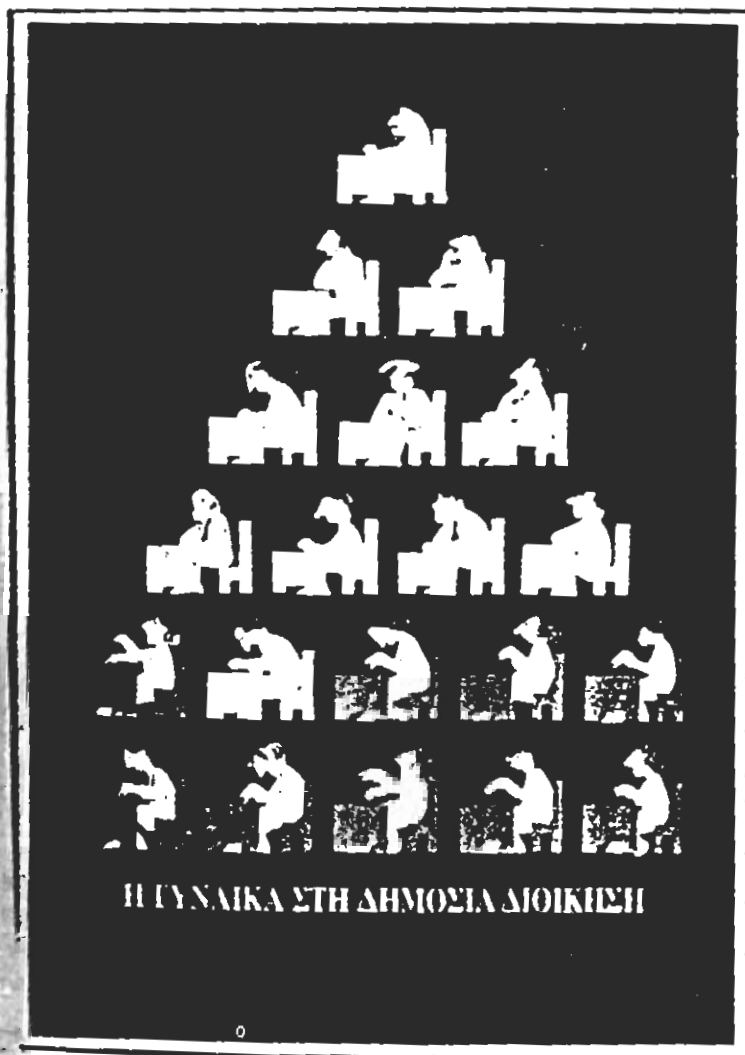
ΚΑΡΑΒΑΖΙΟ: Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΓΚΙΟΥΖΕΠΕ ΜΠΕΤΖΟΥΟΛΙ, Η ΒΑΡΩΝΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΡΙΚΑΣΟΛΙ, 1825
(ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ, ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ)

Ημοσ θα ηοάσει τα πωτελίαια; Επλόηλοστο έργο τωσ Ηωσ αιώηα
(Church of St Catherine).

Ligue des Femmes Socialistes de L'ÉGALITÉ

Citoyenne ASTIÉ DE VALSAYRE

Candidate Femminale Socialiste

Est-il nécessaire d'ajouter quelque chose à ce mot : SOCIALISTE, qui signifie nettement :
égalité, justice pour tous ?

Comme mère : protection à l'enfant.

Comme femme : protection à la femme et à tous les faibles, économie et pacification.

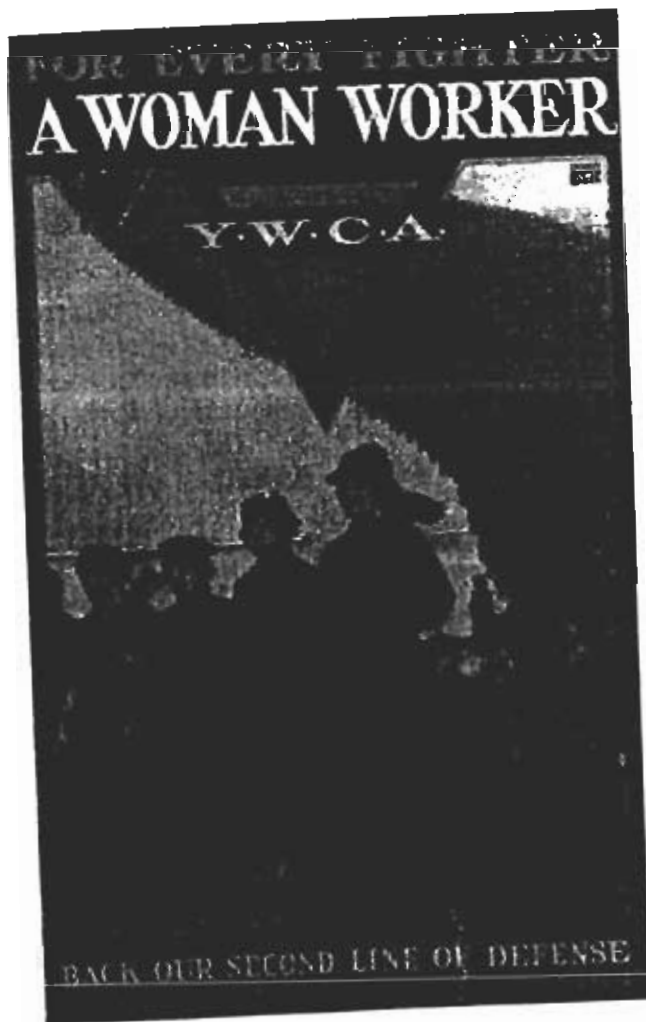
Pour devise : Plutôt agir que parler ; promettre et tenir.

À ceci se résume mon programme : électeurs, juges, et juges aussi la prétendue égalité qui
m'a empêchée de trouver un maire pour légaliser ma déclaration, un notaire pour la signer !

Abus de pouvoir, comme toujours ; j'en appelle à la postérité !

ASTIÉ DE VALSAYRE

Γαλλία, Ένωσπισμός σοσιαλιστριών γυναικών για
την Ίσότητα, 1889. - 'Η πολιτίσσα 'Αστιέ ντέ
Βαλσαίρ, ύποψηφια φεμινίστρια σοσιαλίστρια.,
Musée des Arts Décoratifs — Παρίσι.

Ernest Hamlin Baker. Για κάθε πολεμιστή ντάοχει μια γυναίκα
εργάτρια. Α΄ Παγκόμιος Πόλεμος (Ekstrom Library, Kentucky).

*Η Indira Gandhi, γειμή του Πωλίτ Νεζουά, διατέλεισε ποσθθιστοργής της
Ινδίας γυμν διαζιστίστο γέλιου (Wide of St Catherine).*

Η Margaret Thatcher διετέλεσε πρωθυπουργός της Βρετανίας για δώδεκα ολόκληρα χρόνια – περισσότερο από οποιονδήποτε άνδρα του αιώνα στη Βρετανία.

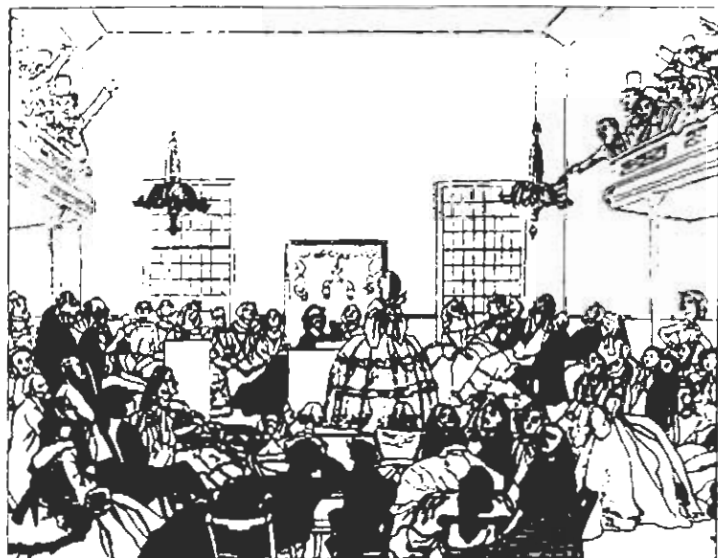

Η ανωχική Emma Goldman αντιτάχθηκε στο στρατιωτικό σλόγκαν «Με τον πόλεμο θα τελειώσει ο πόλεμος» (Library of Congress).

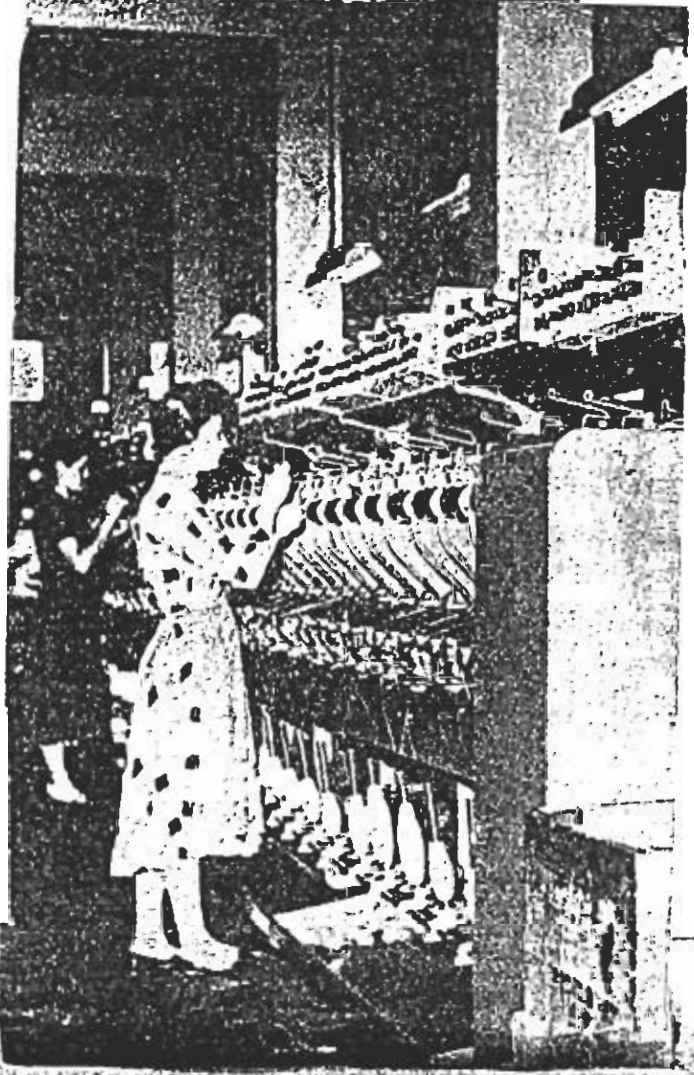
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

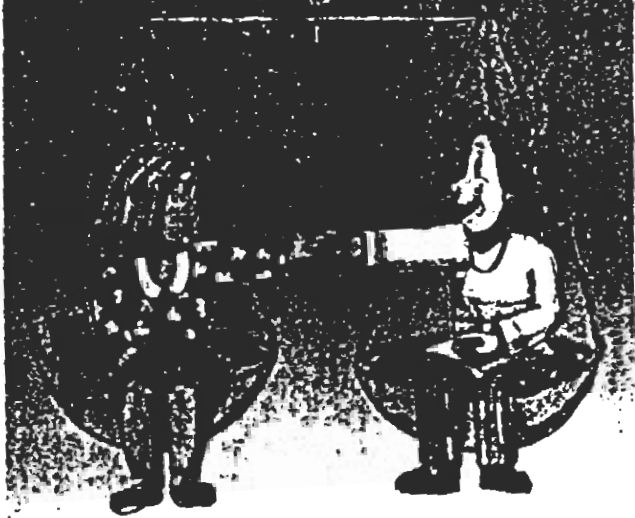
Γυναίκες διαδηλώνουν στην 5η Λεωφόρο της Ν. Υόρκης για ίσα δικαιώματα και καταγγέλλουν τις φυλετικές διακρίσεις (Chie Nishio).

Το πρώτο συνέδριο για τα δικαιώματα των γυναικών στην Κομητεία Σενέκα Φολς της Ν. Υόρκης γελοιοποίησε από τους σκίτσογράφους.

γεννηθήκαμε ίσοι
και θα ζήσουμε
με ισότητα!

Συμβούλιο Ισότητας των Δύο Φύλων

ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ: ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΤΑΛΕΝΑ

Deutsche
eimarbeit-Ausstellung
in der Alten Akademie.
Unter den Linden 38.
Eintrittspreis 25 Pfg. **1906** Dauerkarte 1 Mk.
vom 17. Januar bis Ende Februar
täglich geöffnet von 10 Uhr Vormittag bis 9 Uhr Abends.

Κέτε Κόλβιτς, Γερμανία, 1906. - Έκθεση για τη δουλειά της νοικοκυράς. 100x70, Museum für Deutsche Geschichte - Βερολίνο.

**NO A UNA GIORNATA
CELEBRATIVA
LE DONNE IN LOTTA
PER L'ALTERNATIVA**

8 MARZO
8 MARZO
8 MARZO

σε Βιτάλε, 'Ιταλία, ΙΣΚ, 1975, «Παλεύοντας
ί δικαιώματά σου υπερασπίζεσαι την έλευθε-
3λων. 8 Μάρτη — 'Ημέρα της γυναίκας»,
' Αρχείο ΙΣΚ.

σε Βιτάλε, 'Ιταλία, ΙΣΚ, 1977, «8 Μάρτη —
μιά μέρα γιορταστική — οι γυναίκες στην
για την αλλαγή», 135*98,5, ' Αρχείο ΙΣΚ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αστον Κλώντ, Η διπλή καταπίεση της γυναίκας, Μετάφραση: Σοφία Μαρτίνου, Εκδόσεις Ράππα, Αθήνα 1976.
2. Αντωνοπούλου Χριστίνα, Κοινωνικοί Ρόλοι των δύο Φύλων, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1999.
3. Βουλκέρη Τέσσα, Η συμμετοχή της Ελληνίδας στην οικογένεια και στην εργασία, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σακούλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1986.
4. Βουτυράς Σταύρος, Η γυναίκα στη μισθωτή εργασία, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1981.
5. Chatter Kerry & Caster Roma, Ο μύθος της ισότητας, Μετάφραση: Νίκη Καραγιάννη, Εκδόσεις Φυτράκη, Αθήνα 1994.
6. Δαμανάκη Μαρία, Το θηλυκό πρόσωπο της εξουσίας, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1994.
7. Δαράκη Πέπη, Το όραμα της ισοτιμίας της γυναίκας, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1995.
8. Δουμάνη Χρηστέα - Μαριέλλα, Η Ελληνίδα μητέρα άλλοτε και σήμερα, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1989.
9. Ζέμπαλντ – Κράουστ, Μα θέλω μόνο το καλό σου, Εκδόσεις Δωρικός, Αθήνα 1989.
10. Κακλαμανάκη Ρούλα, Η θέση της Ελληνίδας στην οικογένεια, στην Κοινωνία, στην πολιτεία, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1987.
11. Καρζής Θόδωρος, Η γυναίκα στην αρχαιότητα, Α' Έκδοση, Εκδόσεις Φιλιππούτη, Αθήνα 1997.

12. Καρζής Θόδωρος, Η γυναίκα στο μεσαίωνα, Εκδόσεις Φιλιππούτη, Αθήνα 1989.
13. Καρζής Θόδωρος, Η γυναίκα της νέας εποχής, Εκδόσεις Φιλιππούτη, Αθήνα 1990.
14. Κατάκη Δ. Χάρις, Οι τρεις ταυτότητες της Ελληνικής οικογένειας, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1985.
15. Λεοντάρη Κ. Μιλτιάδη , Το δίκαιο των εργαζομένων, Εκδόσεις Παμίσιος, Αθήνα 1991.
16. Λυκιαρδοπούλου Κλαίρη, Ο ρόλος της γυναίκας στη σημερινή κοινωνία, Εκδόσεις Σείριος, Αθήνα 1983.
17. Λυκιαρδοπούλου Κλαίρη, Η δύναμη της γυναίκας, Εκδόσεις «Μέγας Σείριος», Αθήνα 1996.
18. Μαράτου – Αλιμπαρνή Λάουρα, Η οικογένεια στην Αθήνα:οικογενειακά πρότυπα και συζυγικές πρακτικές, Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών, Αθήνα 1995.
19. Μουσούρου Μ. Λουκία, Γυναικεία απασχόληση και οικογένεια, στην Ελλάδα και αλλού, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 1985.
20. Μουσούρου Μ. Λουκία, Γυναικεία απασχόληση, Δέκα ζητήματα, Κοινωνιολογική και ανθρωπολογική, Gutenberg, Αθήνα 1993
21. Μουσούρου Μ. Λουκία, Η Ευρώπη μπροστά στον 21^ο αιώνα τάσεις και εξελίξεις που επηρεάζουν την οικογένεια, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1998
22. Μπερντ Καρολάιν, Γεννήθηκα Γυναίκα, Εκδόσεις Νέα Εποχή, Αθήνα 1970
23. Μπωβουάρ Σιμόν, το δεύτερο φύλο, Εκδόσεις Μέγας Αλέξανδρος, Αθήνα 1989

24. Νικολαΐδου Μαδά, Η γυναίκα στην Ελλάδα – Δουλειά και Χειραφέτηση, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1981
25. Νοβίκοβα Ε. – Γιαζίκοβα Β. – Γιάνκοβα Ζ. , Γυναίκα - Δουλειά - Οικογένεια, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1984
26. Παντουζή – Τζίκα Κων/να, Η θέση της γυναίκας στην Ελλάδα, Εκδόσεις Νέα Σύνορα Αθήνα 1986
27. Παπαρήγα Αλέκα, Για την απελευθέρωση της Γυναίκας, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1986
28. Παράρας Πέτρος, Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2001
29. Ρόττνερ Γιοζέα, Ψυχολογία της γυναίκας, Εκδόσεις Ηλία Μανιατέα, Αθήνα 1970
30. Τακάρη Ντίνα, Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση, Αθήνα 1984
31. Χαρδάκη Μαρία, Οικογενειακή Ψυχολογία, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1982

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

32. Εγκυκλοπαίδεια της Γυναίκας, Εκδόσεις Εγκυκλοπαιδικαί γνώσεις, Αθήνα 1964

33. Νέα Εικονογραφημένη Σύγχρονη Εγκυκλοπαίδεια της Γυναίκας, 1^{ος} και 2^{ος} Τόμος, Εκδόσεις Αφοί Νάστοί και Σια, Αθήνα 1982
34. Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος 1^{ος} Εκδόσεις Οργανισμός "ΔΟΜΗ", Αθήνα 1972
35. Εγκυκλοπαίδεια Παιδαγωγική – Ψυχολογία, τόμος 6^{ος}, Εκδοτικός οργανισμός "Ελληνικά Γράμματα", Αθήνα 1981
36. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους – Laraisse – Britanica. Τόμος 42^{ος}, Εκδοτικός οργανισμός Παπυρους – Γραφικά Α.Ε., Αθήνα 1981
37. Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, τόμος 29^{ος} Εταιρεία Ελληνικών Εκδόσεων Α.Ε., Αθήνα 1999

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

38. Κέντρο Γυναικείων μελετών και ερευνών διότιμα, το φύλο των δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκό συνέδριο Αθήνα 9-10 Φεβρουαρίου 1996 πρακτικά, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1999
39. Κίνηση δημοκρατικών γυναικών "Μια νέα ποιότητα ζωής χωρίς τα στερεότυπα των φύλων" Πρακτικά συνεδρίου Αθήνα 29-30 Σεπτεμβρίου 2000, Αθήνα Νοέμβριος 2001.

